

Regionální operační program regionu soudržnosti Severozápad
Podporováno z Evropského fondu pro regionální rozvoj
„Vize přestane být snem“

www.nuts2severozapad.cz

www.europa.eu

Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje

na roky 2010-2015

A. Marketingový a analytický průzkum

listopad 2009

Obsah

Obsah	2
Seznam tabulek a obrázků	3
1 Zhodnocení pozice kraje z hlediska cestovního ruchu	5
1.1 Geografická poloha	5
1.2 Dostupnost a dopravní infrastruktura	6
1.3 Přírodní předpoklady	9
1.4 Socioekonomické předpoklady	13
1.5 Institucionální rámec cestovního ruchu	17
1.6 Pozice odvětví cestovního ruchu v ČR	19
1.7 Klíčové závěry.....	20
2 Regionalizace kraje z hlediska cestovního ruchu	22
2.1 Historická pojetí regionalizace území Ústeckého kraje.....	22
2.2 Metodika regionalizace pro potřeby strategie	24
2.3 Vlastní regionalizace kraje	26
2.4 Vnitřní diferenciací regionů	27
2.5 Vyhodnocení předpokladů jednotlivých regionů pro různé formy cestovního ruchu.....	29
3 Analýza nabídky v oblasti cestovního ruchu	31
3.1 Metodika	31
3.2 České Švýcarsko a Šluknovsko	31
3.3 Krušnohoří	40
3.4 České středohoří a Podřipsko	48
3.5 Poohří (Žatecko).....	53
3.6 Ostatní formy cestovního ruchu v Ústeckém kraji	56
3.7 Cestovní kanceláře	57
3.8 Klíčové závěry.....	58
4 Analýza poptávky v oblasti cestovního ruchu.....	59
4.1 Metodika	59
4.2 Počet návštěvníků a jeho vývoj v čase.....	60
4.3 Profil návštěvníka	64
4.4 Motivace a důvody návštěvy.....	67
4.5 Formy turistiky a doprava návštěvníků.....	68
4.6 Hodnocení spokojenosti	70
4.7 Výsledky za jednotlivé lokality	73
4.8 Klíčové závěry.....	76
5 Analýza organizace a řízení rozvoje cestovního ruchu.....	78
5.1 Metodika	78
5.2 Produkty cestovního ruchu	79
5.3 Image regionu.....	80
5.4 Členění kraje na turistické oblasti.....	80
5.5 Počet a struktura návštěvníků	83
5.6 Aktuální ekonomická situace v době hospodářské krize	83
5.7 Řízení cestovního ruchu	84
5.8 Klíčové závěry.....	85

Seznam tabulek a obrázků

Obrázek 1: Geografická mapa Ústeckého kraje (2009)	5
Obrázek 2: Euroregiony v krajích ČR dle aktivity obcí (2007)	6
Obrázek 3: Obecně zeměpisná mapa Ústeckého kraje a okolí (2003)	9
Obrázek 4: Zvláště chráněná území na území v Ústeckém kraji a okolí (2009)	11
Tabulka 1: Velkoplošná zvláště chráněná území v Ústeckém kraji (2009)	11
Tabulka 2: Maloplošná zvláště chráněná území v Ústeckém kraji a ČR (2006)	12
Obrázek 5: Koeficient ekologické stability obcí v Ústeckém kraji (2009)	13
Obrázek 6: Dělení území Ústeckého kraje pro účely veřejné správy (2008)	14
Tabulka 3: Porovnání základních ekonomických charakteristik dle krajů (2007)	15
Tabulka 4: Základní charakteristiky SO ORP v Ústeckém kraji (2008).....	16
Tabulka 5: Střední školy v Ústeckém kraji s obory gastronomie, hotelnictví, turismus (2009)	17
Tabulka 6: Priority a opatření Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji (2003)	18
Obrázek 7: Podíl ekonomicky aktivních osob v pohostinství a ubytování v ČR dle obcí (2001)	20
Obrázek 8: Rajonizace cestovního ruchu v ČSR - výřez (1981)	22
Obrázek 9: Turistické marketingové oblasti ČR (1999)	23
Obrázek 10: Rajonizace cestovního ruchu v Ústeckém kraji (2006)	24
Obrázek 11: Postup při tvorbě regionalizace kraje z hlediska cestovního ruchu.....	25
Obrázek 12: Turistické regiony Ústeckého kraje	26
Tabulka 7: Vnitřní diferenciacie turistických regionů Ústeckého kraje.....	28
Tabulka 8: Předpoklady regionů Ústeckého kraje pro jednotlivé formy cestovního ruchu	30
Obrázek 13: Přírodní atraktivity cestovního ruchu v Ústeckém kraji.....	32
Obrázek 14: Rozhledny a ZOO v Ústeckém kraji	33
Obrázek 15: Koncentrace turistických tras v Ústeckém kraji	33
Obrázek 16: Páteřní cyklotrasy v Ústeckém kraji	35
Obrázek 17: Hromadná ubytovací zařízení v regionu České Švýcarsko a Šluknovsko	37
Tabulka 9: Počet HUZ v regionu Českého Švýcarska a Šluknovska dle kategorií.....	38
Tabulka 10: Počet lůžek v HUZ v regionu Českého Švýcarska a Šluknovska dle kategorií	38
Tabulka 11: Turistická informační centra v regionu Českého Švýcarska	39
Obrázek 18: Turistická informační centra v Ústeckém kraji	40
Tabulka 12: Lyžařské areály v regionu Krušnohoří.....	42
Obrázek 19: Vinařské obce v Ústeckém kraji	45
Obrázek 20: Hromadná ubytovací zařízení v regionu Krušnohoří, České středohoří a Podřipsko a Poohří.....	46
Tabulka 13: Počet hromadných ubytovacích zařízení v regionu Krušné hory dle kategorií.....	47
Tabulka 14: Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních v regionu Krušnohoří dle kategorií..	47
Tabulka 15: Turistická informační centra v regionu Krušné hory	48
Tabulka 16: Počet HUZ v regionu České středohoří a Podřipsko dle kategorií.....	51
Tabulka 17: Počet lůžek v HUZ v regionu České středohoří a Podřipsko a Poohří dle kategorií	52
Tabulka 18: Turistická informační centra v regionu České středohoří	53
Tabulka 19: Počet HUZ v regionu Poohří dle kategorií.....	55
Tabulka 20: Turistická informační centra v regionu Poohří	56
Obrázek 21: Druhé bydlení v Ústeckém kraji (1992)	56
Tabulka 21: Lokality průzkumu návštěvníků Ústeckého kraje	59
Tabulka 22: Počet vyplněných dotazníků získaných v jednotlivých lokalitách	60

Tabulka 23: Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích ČR (2008)	61
Obrázek 22: Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních v Ústeckém kraji (2003 - 2008).....	62
Tabulka 24: Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních podle zemí v Ústeckém kraji (2008)	63
Tabulka 25: Kapacita a využití hromadných ubytovacích zařízení v krajích ČR (2008)	63
Tabulka 26: Struktura dotazovaných návštěvníků podle věku	65
Tabulka 27: Struktura dotazovaných návštěvníků podle vzdělání.....	65
Tabulka 28: Tuzemští respondenti podle kraje původu (bydliště)	66
Tabulka 29: Zdroje informací o lokalitě využívané návštěvníky.....	67
Tabulka 30: Důvody návštěvy ze strany respondentů	68
Tabulka 31: Využití dopravních prostředků návštěvníky při dopravě do lokality.....	69
Tabulka 32: Náklady na pobyt návštěvníků v destinaci	69
Tabulka 33: Délka pobytu návštěvníků.....	70
Tabulka 34: Celková spokojenost návštěvníků.....	71
Tabulka 35: Hodnocení kvality infrastruktury a služeb návštěvníky regionu.....	72
Tabulka 36: Hlavní slabé stránky kraje v oblasti cestovního ruchu dle názoru návštěvníků	73
Tabulka 37: Hlavní silné stránky kraje v oblasti cestovního ruchu dle názoru návštěvníků	73
Tabulka 38: Intenzita návštěvnosti jednotlivých lokalit	74

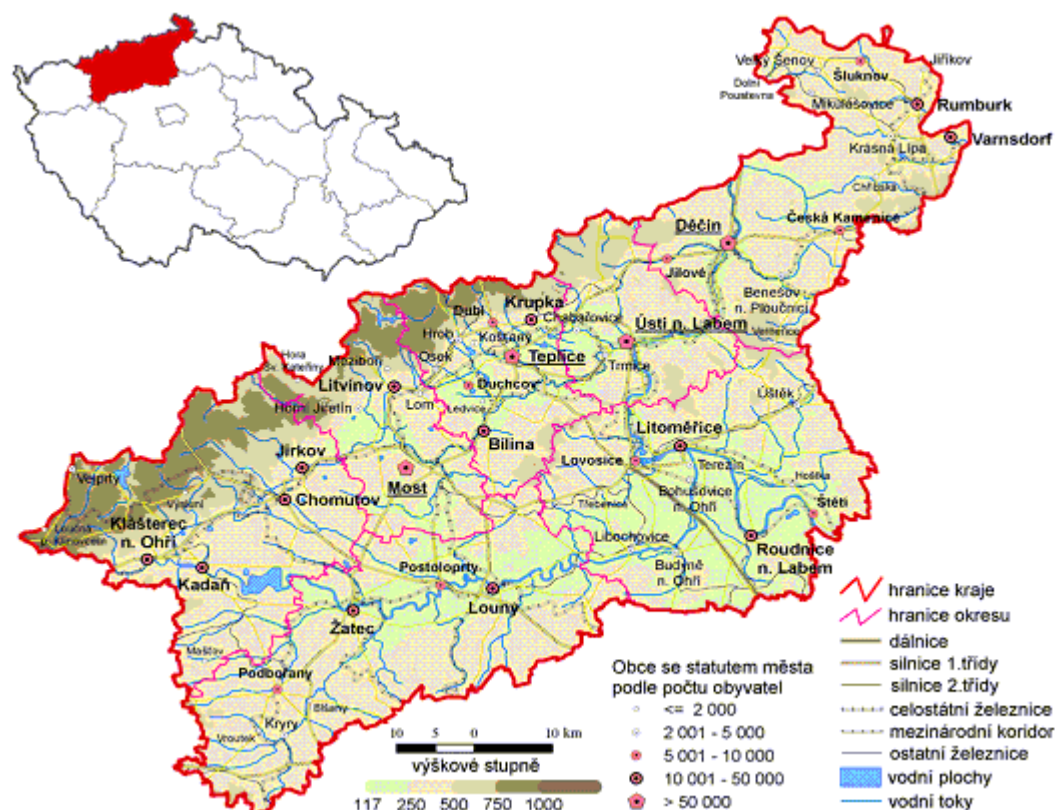
1 Zhodnocení pozice kraje z hlediska cestovního ruchu

Následující kapitola obsahuje základní vyhodnocení pozice kraje v oblasti cestovního ruchu z institucionálního pohledu a z hlediska přírodních a sociálně-ekonomických podmínek. Důraz je kladen zejména na porovnání s jinými kraji a na začlenění Ústeckého kraje v rámci Česka, případně Evropy.

1.1 Geografická poloha

Ústecký kraj se rozkládá na severozápadě České republiky při hranicích se Spolkovou republikou Německo. V rámci Česka sousedí s kraji Libereckým na východě, Středočeským na jihu a jihovýchodě a Karlovarským na jihozápadě. Mezi poslední dva jmenované se na krátkém úseku vklíní kraj Plzeňský. Pro Ústecký kraj je pak zvláště příznačná dlouhá hranice s německou spolkovou zemí Sasko, tvořená strmým hřebenem Krušných hor. Ve směru od hlavního města Prahy je území dobře přístupné skrze rovinaté Poohří a údolím Labe. Jisté omezení urbanizovaného pásu v podkrušnohorské pánvi představují Doupovské hory na jihozápadě zabrané vojenským újezdem Hradiště.

Obrázek 1: Geografická mapa Ústeckého kraje (2009)

Zdroj: upraveno podle ČSÚ Ústí nad Labem - Mapy a grafy kraje (2009)

Přihraniční poloha zvláště po zapojení České republiky do schengenského prostoru přestala být bariérou, naopak nyní otvírá nové cesty rozvoji území. Ekonomicky silné Německo představuje obrovský trh, a to nejen z hlediska cestovního ruchu, přestože Sasko se v jeho rámci řadí spíše

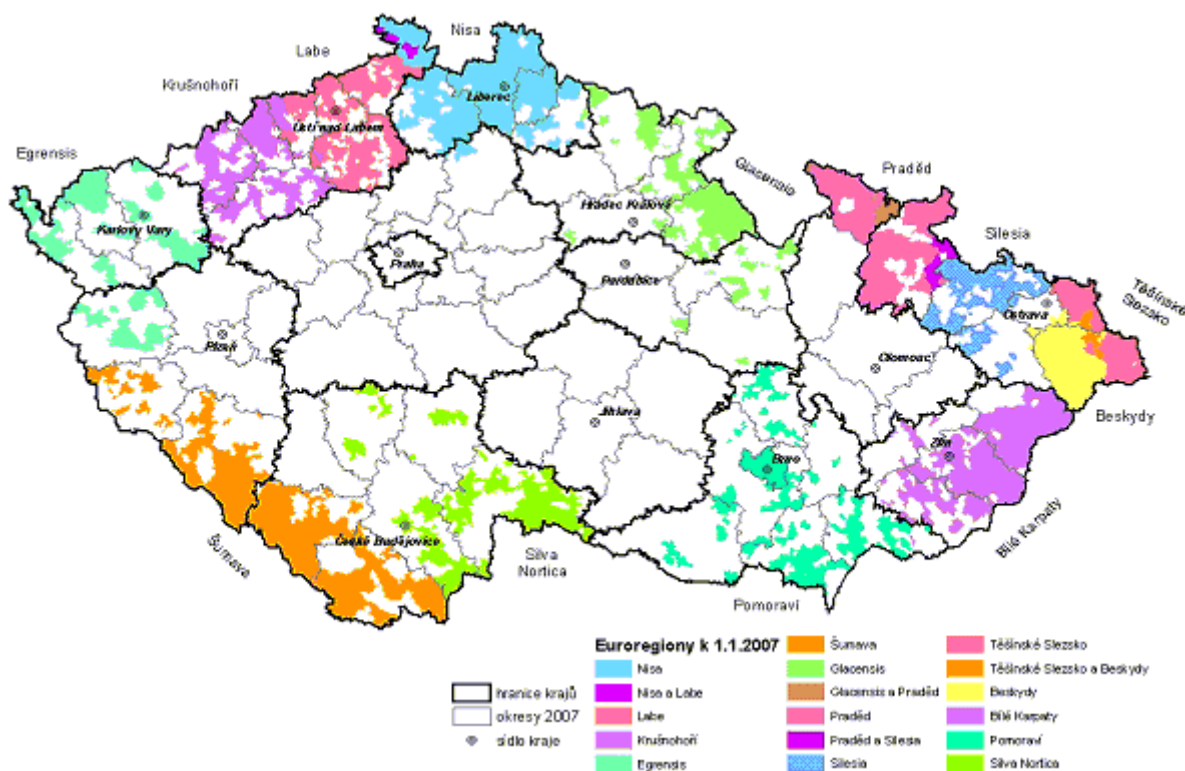
k méně rozvinutým východním zemím. Kromě ekonomických faktorů svou roli sehrává i zájem odsunutých německých obyvatel o svoje rodiště v Sudetech. Krajem prochází významná transevropská geoeconomická a dopravní osa (tzv. panevropský multimodální koridor) spojující Berlín a Prahu, s pokračováním do Vídně a jihovýchodní Evropy. Podélný tvar kraje a jeho relativní blízkost vůči Praze vytváří velmi dostupné pohraničí s minimem opravdu odlehlých míst, přestože řadě potenciálních návštěvníků tento fakt uniká.

Kraj svou rozlohou 5 335 km² patří k průměru, v jeho rámci ovlivňují exponovanost převážně dvě hlavní koncentrační osy - „pánevní“ s odstupem kopírující státní hranici a „labská“, kterou násobí přítomnost dálnice D8 při levém břehu Labe. Méně exponovanou polohu má okres Louny, východní část okresu Litoměřice (vnitřní periferie) a především Šluknovský výběžek, který patří k typickým periferním územím Česka.

Určitou formu přeshraniční spolupráce místních či regionálních samospráv představují Euroregiony, které jsou vedeny snahou o společný postup při řešení konkrétních problémů, jež přesahují hranice států a nemohou tak být řešeny pouze na jedné straně hranic. Na území ústeckého kraje zasahují následující tři Euroregiony:

- ⇒ Krušnohoří/Erzgebirge (Chomutovsko, Mostecko, Lounsko);
- ⇒ Labe/Elbe (Děčínsko, Litoměřicko, Ústecko a Teplicko);
- ⇒ Nisa/Neisse (z Ústeckého kraje pouze Šluknovský výběžek).

Obrázek 2: Euroregiony v krajích ČR dle aktivity obcí (2007)

Zdroj: ČSÚ Liberecký kraj - Euroregiony v ČR (2007)

1.2 Dostupnost a dopravní infrastruktura

Ústecký kraj leží v koridoru dálkových dopravních tahů vedených radiálně od Prahy ve směrech na Drážďany (dálnice D8, silnice I/8, I. tranzitní železniční koridor), Chemnitz (silnice I/7) a Löbau (silnice I/9), blíže viz obrázky 10 a 11 níže. V mezinárodním kontextu je nejvýznamnější postupně

budovaná dálnice D8 (Praha - Ústí n. L. - Krásný Les/Breitenau - Drážďany), jež nahrazuje stávající silnici I/8 (E55) vedoucí v trase přes Teplice a hraniční přechod Cínovec/Altenberg (dálnice D8 je s výjimkou úseku přes České Středohoří dokončena). Z pohledu železniční dopravy představuje hlavní osu tratě č. 090 z Prahy do Děčína a dále podél Labe do Drážďan. Pro vnitrostátní dopravu má význam podkrušnohorský tah Děčín - Ústí n. L. - Chomutov - Karlovy Vary realizovaný silnicí I/13 (E442) a železnicemi 090/130/140. Vnější napojení kraje i dopravní infrastrukturu v jádrovém území lze hodnotit jako kvalitní, okrajové oblasti vzhledem k nižší hustotě zalidnění a hornatému reliéfu zůstávají opomíjeny.

1.2.1 Silniční doprava

Pro dálkovou dopravu jsou klíčové kapacitní rychlostní silnice napojující kraj na hlavní zdrojové oblasti - mezinárodní silniční komunikace vedoucí od Prahy na Teplice a Drážďany, resp. na Chomutov a Chemnitz, doplněné o propojení podkrušnohorských měst silničním tahem z Děčína do Karlových Varů. Plánovaná dostavba a zkapacitnění těchto tahů zkvalitní dopravní propojení na okolní centra (zejména saská města a Prahu, částečně i Karlovy Vary a Liberec), naopak jen málo jich urychlí dopravu v rámci kraje. Plánované komunikace totiž vedou zpravidla kolmo na dominantní vnitrokrajskou dopravní i sídelní osu souběžnou s Krušnými horami. Posílení rozvojového potenciálu je možné očekávat podél těchto komunikací a převážně v centrech, které spojují (náhorně viz obrázek 10).

Sčítání dopravy (Ředitelství silnic a dálnic - Intenzita dopravy 2000 a 2005), které v pětiletém intervalu provádí Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD), ukazuje její stále rostoucí intenzitu. Nejzatíženější jsou přirozeně úseky v centrech největších měst. Vymístování dopravy do zázemí měst pomocí obchvatů je potřebné zvážit i s ohledem na umrtvení podnikatelských aktivit přímo svázaných s dopravní tepnou.

Vzhledem k historicky poměrně hustému osídlení horských oblastí jsou i výše položená území zpřístupněna místními komunikacemi. Při zvýšeném zájmu návštěvníků bude značně růst intenzita využívání těchto silnic, stejně jako náklady na jejich rekonstrukce i zimní údržbu. Stav řady z nich je již v současnosti nevyhovující. V ČR se jedná o obecný fenomén a kraj má velmi omezené možnosti problém řešit (viz Studie rozvoje a modernizace silnic II. a III. třídy v Ústeckém kraji). Specifickou kapitolou je faktické odříznutí Šluknovského výběžku od centra kraje. Existuje pouze napojení skrze Liberecký kraj silnicí I/9 přes Nový Bor. Pro přístup z německého Saska je mimo jmenované mezinárodní tahy využitelná silnice I/62 z Bad Schandau podél toku Labe nebo silnice I/9 z Neugersdorfu do Rumburku. Kromě toho je v provozu řada menších přechodů pro místní provoz, mnoho z nich dosud jen pro pěší a cyklisty, což brání rozvoji cestovního ruchu v některých příhraničních lokalitách. Při otevírání dalších přeshraničních komunikací v přírodně zachovalých oblastech je třeba přihlídnout mj. k zájmům ochrany přírody.

1.2.2 Železniční doprava

Hustotou železniční sítě patří kraj na přední příčku v Česku. Délka tratí na území kraje činila v září 2007 celkem 1078 km. České dráhy (ČD) jako majoritní dopravce pak denně průměrně přepravily téměř 44,5 tis. cestujících (Zpráva o současném stavu v drážní dopravě 2007). Zdaleka nejvytíženější železniční tepny reprezentují tratě (seřazeno podle počtu přepravených cestujících) 090 z Kralup nad Vltavou do Děčína (součást jednoho ze čtyř národních železničních koridorů) a 130 z Ústí n. L. do Chomutova, asi třetinový objem cestujících pak přepraví tratě 081 Děčín - Česká Lípa, 087 Lovosice - Česká Lípa a 072 Lysá n. L. - Ústí n. L.

Podle počtu přepravených osob v pracovní dny a o víkendu lze oddělit ty tratě, které slouží z větší části turistům, než ke každodenní přepravě do zaměstnání. Mezi takové tratě patří např. 089 Rybníště - Varnsdorf, 098 Děčín - Bad Schandau nebo 135 Most - Moldava v Krušných horách. Pro turisty je zajímavé také lokální přeshraniční spojení z Cranzhlu do Vejprt, z Ebersbachu do Jiříkova a z Liberce přes Zittau do Varnsdorfu.

V podstatě od doby svého vzniku v druhé polovině 19. století neprošly železniční trati v Ústeckém kraji (s výjimkou dvou páteřních tratí a úprav vyvolaných těžbou uhlí) žádnou zásadní modernizací. Důsledkem je snížená propustnost některých úseků, nízká přepravní rychlost a dlouhé jízdní doby.

1.2.3 Další druhy dopravy

Pouze doplňkový význam má pro přepravu osob lodní doprava, ovšem v rámci Česka je dolní tok Labe nejvytíženějším splavným úsekem. Rekreační osobní dopravu provozovanou na území kraje v úseku Labe od Mělníka (Štětí) po státní hranici s možností pokračování do německého lázeňského městečka Bad Schandau zajišťují lodě českých i německých plavebních společností. Pro přepravu pěších a cyklistů lze využít několika přivozů, které zvyšují četnost míst, kde lze Labe překročit. Ačkoliv je lodní doprava limitovaná vodním stavem, jedná se v Česku spíše o zajímavou atrakci než o plnohodnotnou formu dopravy. Příkladem využití lodní dopravy, navázané na další atrakce a atraktivitu, může být plavba mezi Litoměřicemi a Ústím n. L. nebo mezi Děčínem a Hřenskem.

Letecká doprava má v kraji, s ohledem na relativně malou rozlohu státu, v zásadě jen sportovně-rekreační význam. Pro sportovní létání malých letadel jsou provozována veřejná letiště Chomutov/Pesvice, Most, Raná, Roudnice n. L. a Ústí n. L. Letiště Žatec-Macerka (dříve Čeradické letiště) má stále statut neveřejného letiště.

1.2.4 Hraniční přechody

Státní hranice s německou spolkovou zemí Sasko prochází ve své většině řídko osídleným hornatým územím, což už samo o sobě vytváří dopravní bariéru. Dostatek hraničních přechodů je podmínkou pro živou komunikaci území na obou stranách hranice. Kromě stále rostoucí řady silničních přechodů jsou na území Ústeckého kraje hranice přístupné skrze 5 železničních přechodů (další přechod Dolní Poustevna - Sebnitz je ve výstavbě) a jeden přechod pro vodní dopravu. Díky vstupu České republiky do schengenského prostoru 21. 12. 2007 fenomén hraničních přechodů ztratil své opodstatnění. Hraniční kontroly se neprovádějí, hranice je možné překročit kdekoliv a kdykoliv - stále ovšem s platným dokladem totožnosti a při respektování souvisejících pravidel (např. omezení v chráněných krajinných oblastech, soukromé pozemky apod.) (Euroskop.cz - Schengen). Přesto je propustnost hranice stále zčásti odvislá od dříve vybudovaných komunikací.

1.2.5 Veřejná doprava

K zásadním problémům kraje se řadí absence integrovaného systému hromadné dopravy s využitím železnice a četných autobusových linek, přestože jeho základy již byly položeny. Hlavní železniční uzly představují města Ústí n. L., Děčín a Most, terminály autobusové dopravy se nachází ve všech větších městech kraje. V Ústeckém kraji působil dříve jeden dominující autobusový dopravce, nyní jej nahradil větší počet společností. V porovnání s jinými kraji nadprůměrná dopravní obslužnost postupnou jednotnou organizací nepochybně získává na efektivitě i zájmu cestujících. Obecně ovšem platí, že pojetí veřejné dopravy jako základní dopravní obslužnosti (tj. primárně zajišťující dopravu do zaměstnání, škol nebo za zdravotnickými službami) není z pohledu cestovního ruchu příliš vyhovující. Současnou sítí veřejné dopravy by bylo vhodné alespoň v turisticky nejexponovanějších lokalitách doplnit zavedením speciálních turistických linek nebo alespoň umožněním přepravy jízdních kol na vybraných autobusových linkách v kopcovitých oblastech (Krušnohoří, České středohoří, České Švýcarsko). Jako environmentálně šetrnější varianta by měla být veřejná doprava vůči té individuální upřednostněna. Absence hraničních kontrol po vstupu do schengenského prostoru otevřela nový potenciál růstu regionální přeshraniční dopravy, který ale dosud není plně využit. Pravidelné přeshraniční spojení veřejnou dopravou je v současné době zajišťováno v relacích Varnsdorf - Žitava (vlak), Varnsdorf - Seifhennersdorf (vlak), Rumburk - Ebersbach (vlak), Děčín - Bad Schandau (vlak), Tisá - Bahratál (bus), Teplice - Altenberg (bus), Vejprty - Bärenstein (vlak) a připravuje se obnova spojení Dolní Poustevna - Sebnitz (vlak i bus). Přeshraniční spojení naopak chybí téměř po celé délce hřebenu Krušných hor (optimálně v Hoře Svatého Šebestiána, Kalku, Brandově, Českém Jiřetíně, Moldavě a Fojtovicích) a dále na Sněžníku, v Rožanech, Rumburku a Varnsdorfu.

1.3 Přírodní předpoklady

Základní mezikrajové porovnání přírodních předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu řadí Ústecký kraj na velmi dobrou úroveň.

1.3.1 Charakter reliéfu

Velice různorodý charakter reliéfu kraje (viz obrázek) zahrnuje v zásadě čtyři odlišitelné formy:

- ⇒ Krušné hory představují kompaktní pás kerného pohoří, který tvoří ukloněné plošina, pozvolna se svažující na německé straně a prudkými svahy padající do pánevní oblasti na české straně. Z relativně zarovnaného povrchu vrcholových partií vyčnívají osamocené vrcholy, mj. Macecha (1113 m), nejvyšší bod kraje (pozn.: Klínovec s 1244 metry leží několik set metrů za hranicemi v Karlovarském kraji).
- ⇒ Děčínská vrchovina se zvedá po obou stranách kaňonovitého údolí Labe a je v povědomí turistů známá jako Českosaské Švýcarsko. Zvětráváním pískovců zde vznikl velmi členitý reliéf se skalními městy, stolovými horami a unikátním obloukem Pravčické brány. Příznačné jsou také hluboké říční soutěsky. Hřensko, kde Labe opouští republiku, je nejníže položeným bodem Česka (117 m n. m.)
- ⇒ Kuželové a kupovité tvary vytváří jedinečný krajinný obraz Českého středohoří. Nejde o bývalé sopky, nýbrž o erozi obnažené podpovrchové výlevy odolných bazických hornin. Typický kužel Milešovky (837 m n. m.) se zvedá vysoko nad okolní krajinu.
- ⇒ Mostecká pánev představuje sníženinu v podhůří Krušných hor s osovým tokem Ohře. Směrem k východu se zužuje a prohlubuje, až se napojuje na severní okraj Dolnooharské tabule lemované z východu Labem. Zde z rovinnatého, odlesněného a relativně fádniho reliéfu vystupuje osamocená čedičová kupa Říp (459 m n. m.).

Obrázek 3: Obecně zeměpisná mapa Ústeckého kraje a okolí (2003)

Zdroj: upraveno podle Školní atlas České republiky (2003)

1.3.2 Podnebí

Průměrná červencová teplota vzduchu v teplejší pánevní oblasti a podél toku Labe stoupá nad 18 °C, průměrná lednová teplota klesá na -2 až -3 °C. Pahorkatinné oblasti mají průměrné teploty asi o 2 °C nižší. Vrcholové partie Krušných hor a oblast Českého středohoří s nadmořskou výškou nad 600 m zařazujeme do chladné klimatické oblasti (průměrná červencová teplota vzduchu pod 14 °C, lednová -3 až -7 °C (teplotní a srážkové charakteristiky upřesňují obrázky 13 a 14 na následující straně). V Krušných horách připadá 48 % z celkového ročního srážkového úhrnu na srážky sněhové, nejvyšší sněhová pokrývka je v průměru zaznamenávána v okolí Klínovce (120 - 160 cm). V nížinných oblastech vrstva sněhu nepřesahuje 20 cm. S trendem globálního oteplování, který je možné pozorovat především v horských oblastech, je třeba kalkulovat. Přináší s sebou díky náhlejšímu a silnějším výkyvům počasí zvýšenou potřebu zajištění aktivit i při zhoršeném počasí (umělé zasněžování, indoor sportovní aktivity, kultura).

1.3.3 Vodstvo

Z téměř celého řešené území je voda odváděna prostřednictvím Labe do Severního moře. Pouze část oblasti Šluknovského výběžku spadá díky přítokům Lužické Nisy (Mandava, Podlužský potok) do povodí Odry ústící v Baltském moři. Labe jako nejmohutnější česká řeka představuje fenomén samo o sobě, navíc umocněný atraktivností okolní krajiny. Na svém dolním toku přijímá zleva Bílinu, zprava pak Ploučnici a Kamenici, významem ale tyto toky překračuje levostranný přítok Ohře, která ústí do Labe v Litoměřicích. Ohře tvoří skutečnou osu jižní části kraje a skrze Chomutovku a Blšanku sbírá vodu ze západní části Krušných a Rakovnické pahorkatiny. Pro vodácký sport se běžně využívají Ohře a Ploučnice, méně často už Bílina. Vodní toky v severozápadních Čechách byly v 90. letech vyhlášené značným znečištěním, v kvalitě vody se ale podařilo dosáhnout určitého pokroku. Riziko pro turistickou poptávku představují velkoplošné povodně, jako byla ta v srpnu roku 2002. Podle dosavadních zkušeností jsou však dopady takových událostí spíše krátkodobé.

Stojaté povrchové vody jsou zastoupeny zejména rybníky a přehradními nádržemi, mimo to jsou vzhledem k těžební tradici časté rekultivované a zatopené lomy. Vodní plochy obecně představují klasickou přírodní atraktivitu, pokud jsou mimo svou základní funkci využívány i k rekreačním účelům, jejich potenciál tím získává na významu. Z přehradních nádrží nabízí zázemí pro vodní sporty především Nechanice (příp. Kadaň, Újezd a Všeclapy). Obdobně lze jmenovat příklady zatopených lomů - Kamencové jezero v Chomutově, důl Barbora u Teplíc, nově jezera Most, Milada a další.

Lázeňství může v kraji stavět na četném výskytu minerálních a termálních vod. Největší zastoupení mají uhličitě vody (kyselky). Na povrch vystupují hlavně v oblastech hlubinných zlomů (okolí Loun, Břvany, Bílina aj.) Síranové vody se vyskytují v pásmu při okraji Českého středohoří (Bylany, Zaječice, Lenešice). Radonové vody jsou neznámější z Teplíc nebo Brné u Ústí n. L. Vody chloridové se vyskytují již méně, a to hlavně v hlubokých vrtech zasahujících prvohorní vrstvy (např. Koštice). Termální vody vystupují z hlubokých struktur v místech zlomů (Teplice), nebo se akumulují mělčeji v křídových pískovcích (Ústí n. L., Děčín). Prameny minerálních vod vyvěrají v Klášterci nad Ohří (Evženie, Klášterec, Městský pramen).

1.3.4 Životní prostředí

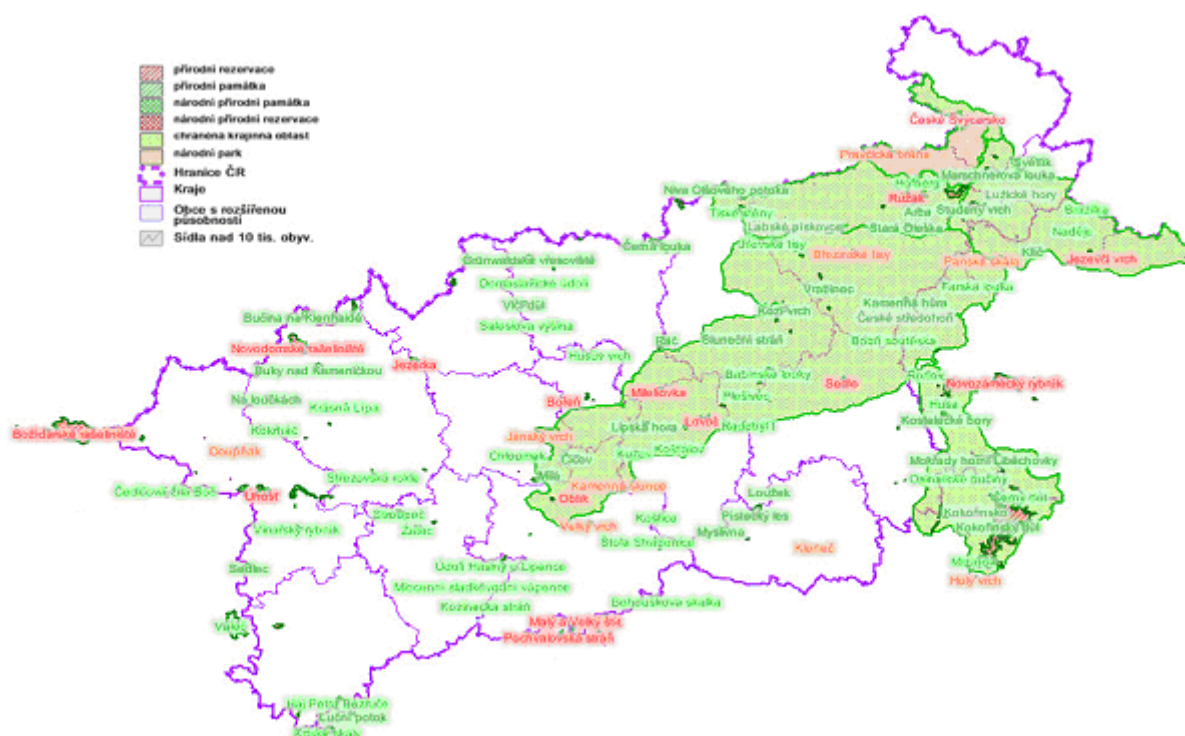
Životní prostředí vzniká interakcí přírodního a lidského faktoru. Jedná se o oboustranné působení, jehož cílem je dosažení určité rovnováhy, stavu přijatelného pro obě strany. Přesto existují území, kde je buď přírodní nebo lidský faktor zcela upřednostněn - zvláště chráněná území na straně jedné a např. těžební prostory nebo průmyslové objekty na té druhé. Oba krajní příklady představují určitý faktor ovlivňující rozvoj cestovního ruchu, a proto jsou níže diskutovány.

Ústecký kraj se drží v povědomí obyvatel České republiky jako území značně poznamenané intenzivní průmyslovou činností založené na těžbě hnědého uhlí. Nížinné oblasti kraje jsou intenzivně zemědělsky využívány. Území kraje nelze vzhledem k obrovským rozdílům v kvalitě životního prostředí jednoznačně hodnotit negativně. Jak již bylo poznamenáno, velkou jeho část představují zachovalé přírodní lokality, ty nejcennější patří mezi chráněná území. Na druhou stranu lidnatá a průmyslová sídelní aglomerace v podkrušnohorské pánvi je na tom, co do kvality životního prostředí, podstatně hůře. Jedná se především o nadlimitní znečištění vzduchu a vodních toků.

Ochrana přírody

Jedním z nejvýznamnějších nástrojů ochrany přírody a krajiny je vymezování zvláště chráněných území. Ta se podle zákona vyhlášují na přírodovědecky či esteticky významných nebo jedinečných územích. Velkoplošné chráněné oblasti představují v kraji národní park České Švýcarsko (potenciálně aspirující na zařazení mezi lokality UNESCO) a chráněné krajinné oblasti Labské pískovce, České středohoří a zčásti i Lužické hory a Kokořínsko. Celková rozloha vyjmenovaných lokalit přesahuje čtvrtinu rozlohy kraje, což zařazuje Ústecký kraj mezi tři kraje s nejvyšším podílem zvláště chráněných území (chráněná území shrnuje obrázek 15 a tabulky 7 a 8 na následující straně). Trvale udržitelné využívání cenných území je zásadní podmínkou zachování jejich vysokého potenciálu, a to i za cenu částečného omezení některých aktivit uvnitř těchto lokalit.

Obrázek 4: Zvláště chráněná území na území v Ústeckém kraji a okolí (2009)

droj: Agentura ochrany přírody a krajiny - Základní projekt ARCIMS (2009)

Tabulka 1: Velkoplošná zvláště chráněná území v Ústeckém kraji (2009)

Název	Výměra (km ²)		Rok vyhlášení
	celkem	z toho v Ústeckém kraji	
NP České Švýcarsko	79	79	2002
CHKO Labské pískovce	245	245	1972
CHKO České středohoří	1063	955	1976
CHKO Lužické hory	267	113	1976
CHKO Kokořínsko	272	20	1976
Celkem	1931	1412	

Zdroj: Agentura ochrany přírody a krajiny - Ústřední seznam ochrany přírody (2009)

Tabulka 2: Maloplošná zvláště chráněná území v Ústeckém kraji a ČR (2006)

	Rozloha (ha)	Počet				
		celkem	národní přírodní památka	národní přírodní rezervace	přírodní památka	přírodní rezervace
Ústecký kraj (absolutně)	3 305	142	13	11	63	55
Ústecký kraj (podíl v ČR)	3 %	6 %	13 %	10 %	5 %	7 %
Česká republika	95 033	2 188	104	112	1 193	779

Zdroj: ČSÚ - Informace o životním prostředí v ČR (2007)

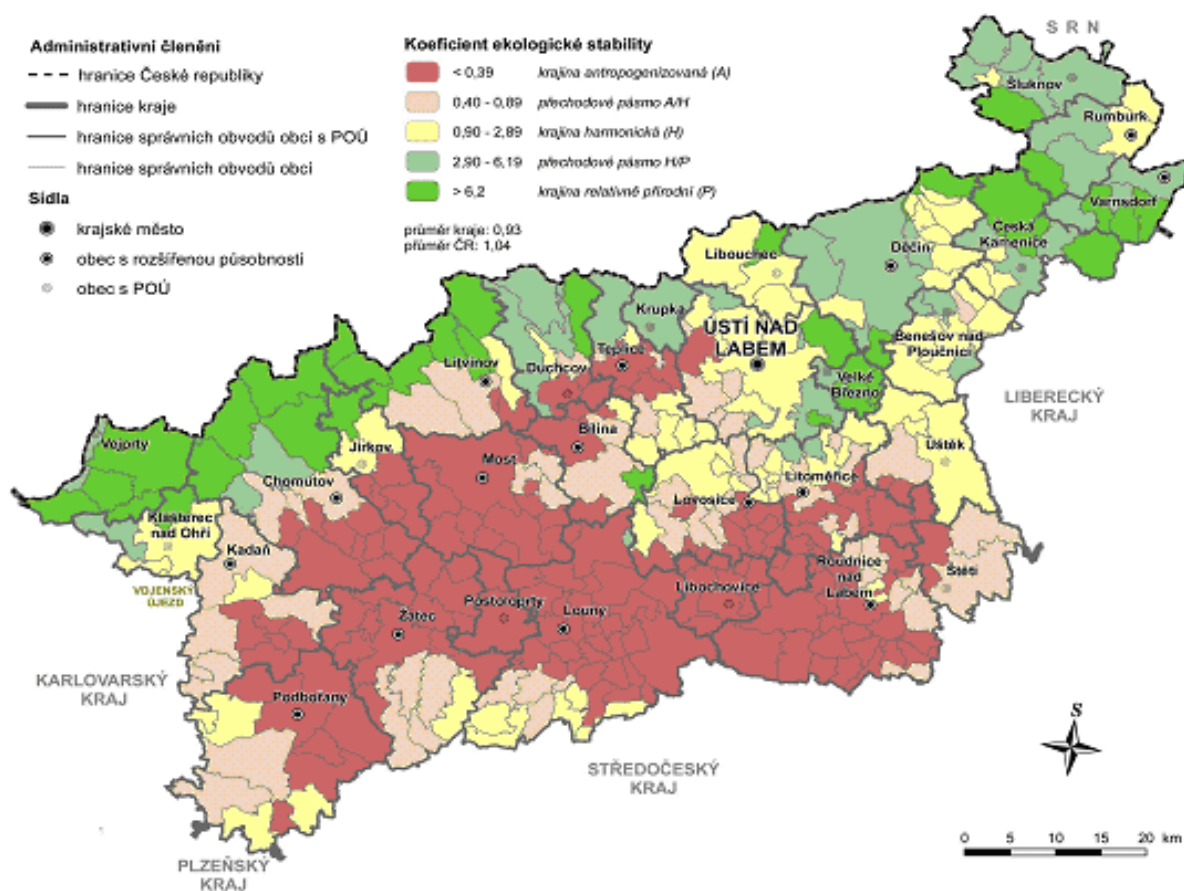
Kromě uvedených typů národní soustavy byly v kraji vymezeny také lokality evropské sítě chráněných území Natura 2000 podle příslušných směrnic Evropské unie. Jedná se o tzv. ptačí oblasti a evropsky významné lokality. Velká část navržených lokalit se překrývá se stávajícími národními kategoriemi chráněných území, zbytek byl vymezen v územích, která dosud nebyla chráněna. Na území kraje bylo schváleno vyhlášení 5 ptačích oblastí v celkové rozloze téměř 670 km² a 68 evropsky významných lokalit o celkové rozloze asi 400 km².

Negativní projevy antropogenní činnosti

Jeden ze základních indikátorů rozsahu vlivů lidské činnosti představuje využití ploch. Lesnatost v rámci kraje dosti kolísá (od 15% na Lounsku po téměř 50% na Děčínsku), celkově je však mírně podprůměrná (30 %). Zdravotní stav lesů dlouho nebyl optimální v důsledku poškozování lesních porostů imisemi v předchozích desetiletích, po roce 1990 se situace výrazně zlepšila. Celkový podíl zemědělské půdy na území kraje činí 52 %, což je vzhledem k podmínkám ČR číslo nadprůměrné. Přibližně na 10 % zemědělské půdy se hospodářství v režimu ekologického zemědělství. Současné i dřívější zásahy člověka ovlivňují ekologickou stabilitu území. O míře těchto zásahů v Ústeckém kraji vypovídá obrázek 16 níže.

Nezvykle velké úseky krajiny včetně lidských sídel byly během 20. století zdevastovány následkem těžební nebo průmyslové činnosti. Tato skutečnost se v dnešní době na stavu krajiny podepisuje výrazně méně než dříve, přetrvává však mediální obraz kraje jako území s převahou antropogenně narušené krajiny. Nejrozsáhlejší zásoby hnědého uhlí v Česku jsou využívány mj. pro výrobu elektrické energie v tepelných elektrárnách. Vzhledem k tomu, že všechny elektrárny byly v 90. letech 20. století odsířeny popřípadě odstaveny, doznala kvalita ovzduší výrazného zlepšení. Negativním dopadem exhalací bylo též rozsáhlé odlesnění či poškození lesních porostů v Krušných horách. S výrazným zlepšením kvality ovzduší a intenzivním zalesňováním došlo ke značné obnově kvalitní lesní krajiny. Regenerace postižené krajiny by měla i nadále představovat prioritní zájem kraje. V této souvislosti se to týká také pečlivého posouzení plánovaných investičních záměrů s potenciálním dopadem na přírodu a krajinu (rozšiřování těžby hnědého uhlí, nové průmyslové zóny apod.). Velmi často se ovšem jedná o problematiku přesahující kompetence kraje.

Obrázek 5: Koeficient ekologické stability obcí v Ústeckém kraji (2009)

Zdroj: Upraveno podle Územně analytické podklady Ústeckého kraje (2009).

1.4 Socioekonomické předpoklady

1.4.1 Historicko-společenský kontext

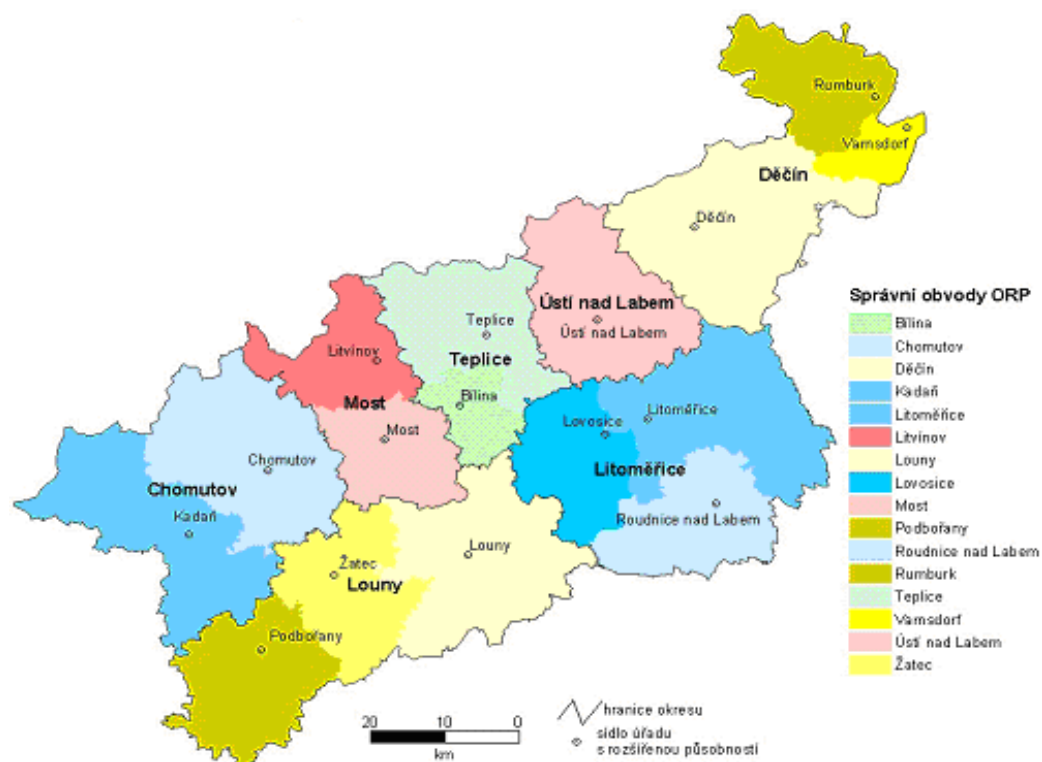
Před začátkem druhé světové války byl kraj, osídlený do té doby převážně německým obyvatelstvem, odtržen od vnitrozemí a připojen k Německu. Snad nejvíce ovlivnily vývoj území Ústeckého kraje události po skončení druhé světové války, kdy v rámci prosazování principu kolektivní viny došlo k odsunu 510 tis. občanů německé národnosti obyvatelstva a k osídlení území Čechy, Slováci, volyňskými Čechy a Rómy (celkem asi 310 tis. imigrantů). Naprostá většina nových osídlenců neměla k území žádné kulturní vazby a jejich nevyhraněný vztah k regionu vedl k otupění a lhostejnosti vůči centrálně prosazované politice vedoucí prakticky k devastaci území. Po roce 1945 se již nepodařilo obnovit dřívější úroveň osídlení regionu, mnoho obcí s historickými tradicemi zaniklo. Dalších více než 100 obcí a měst regionu zanikalo až do poloviny 90. let z důvodů těžby uhlí nebo na území vojenských prostorů Hradiště (Doupov) a Nakléřov.

Po roce 1989 došlo k restrukturalizaci nebo zániku řady velkopodniků, nově vytvořená pracovní místa nestačila absorbovat lidi bez práce, díky čemuž rychle rostla nezaměstnanost a ekonomická pozice kraje se začala zhoršovat. V současné době je věnována velká snaha vytváření podmínek pro investory, kteří svými podnikatelskými záměry a ekologicky šetrnou výrobou pomohou obohatit sortimentní skladbu výroby a výraznou měrou snížit nezaměstnanost (Ústecký kraj - Historie a současnost).

1.4.2 Správní členění kraje

Území kraje se vnitřně člení na 7 okresů, které od ledna 2003 pozbyly část svých správních funkcí a ty byly přeneseny na 16 nově vzniklých správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Rozdělení území pro účely veřejné správy je ukázáno na obrázku 17 pod textem. Jádrou oblast Ústeckého kraje netvoří pouze blízké okolí krajského města, nýbrž celý prostor podkrušnohorské pánve s několika hlavními a vedlejšími centry (od východu Ústí n. L., Teplice, Bílina, Most, Litvínov, Chomutov, Jirkov, Kadaň, Klášterec nad Ohří). V souměstí je koncentrováno přibližně 60 % obyvatelstva regionu. Sekundárně významnou zónou osídlení je labská osa spojující Děčín, Ústí n. L., Lovosice s Litoměřicemi a Roudnici n. L. Pro území Česka nadstandardní průměrná velikost obcí reflektuje populačně silná města i slučování sídel opuštěných díky odsunu německých obyvatel po druhé světové válce. Následkem těchto událostí se uvolnila značná část bytového fondu, která mohla být z části využita pro druhé bydlení. Fenomén chataření a chalupaření, který se soustřeďuje obecně do perifernější oblasti s zachovalejším životním prostředím, je zde reprezentován neobvykle vysokým zastoupením chalup.

Obrázek 6: Dělení území Ústeckého kraje pro účely veřejné správy (2008)

ČSÚ Ústí nad Labem - Správní obvody (2009)

1.4.3 Struktura ekonomiky a zaměstnanost

Sektor obchodu a služeb v 90. letech kopíroval trendy na národní úrovni a zaznamenal v kraji prudký rozvoj. Nejvýznamnější koncentraci nevýrobních odvětví reprezentují větší města, tj. místa s vyšší koncentrací poptávky a kontaktů, a také střediska cestovního ruchu. Zemědělství se podle místních podmínek orientuje od ovocnářství (Litoměřicko známé jako „zahrada Čech“) až po ekologické extenzivní formy v horských oblastech.

Kraj jako celek představuje dlouhodobě region s největší nezaměstnaností v České republice. Hlavní příčinou jsou strukturální změny hospodářství a nízká flexibilita pracovních sil. Nejpostiženější obvody v kraji tvoří právě zázemí průmyslových měst Mostu a Litvínova, k nimž se přidávají periferní

obvody Šluknovského výběžku. Vysoká míra nezaměstnanosti navíc stimuluje odliv obyvatel za prací mimo kraj. Přeshraniční vyjíždka se přitom podílí malou měrou na celkovém objemu cest za prací.

Tabulka 3: Porovnání základních ekonomických charakteristik dle krajů (2007)

Kraj	HDP/obyv. v PPP [ČR=100]	Průměrná hrubá měsíční mzda [Kč]	Registrovaná nezaměstnanost podle úřadů práce [%]	Přímé zahraniční investice [mld. Kč]
Hl. m. Praha	209,8	26 813	2,2	1 049,1
Středočeský	94,2	21 621	4,2	231,3
Jihočeský	89,8	19 106	4,5	71,1
Plzeňský	94,3	20 059	4,4	59,2
Karlovarský	71,9	18 146	7,3	17,9
Ústecký	81,4	19 583	11,0	104,8
Liberecký	81,8	19 495	6,1	52,7
Královéhradecký	84,8	18 603	4,7	30,0
Pardubický	83,7	18 569	5,4	40,4
Vysočina	84,7	18 963	5,6	63,8
Jihomoravský	91,7	19 893	6,9	83,4
Olomoucký	74,1	18 508	6,7	27,1
Zlínský	81,5	18 778	6,0	36,8
Moravskoslezský	83,4	20 057	9,6	164,5
Česká republika	100,0	21 694	6,0	2 032,1

Poznámka: data k 31. 12. 2007 (HDP k 31. 12. 2006); *PPP - podle parity kupní síly

Zdroj: ČSÚ - Kraje České republiky 2007 (2009); Česká národní banka: Přímé zahraniční investice 2007 (2009)

1.4.4 Obyvatelstvo a lidské zdroje

Od roku 2001, kdy počet obyvatel činil 819,5 tis. (ČSÚ - Demografická ročenka krajů 2009), dochází k soustavnému růstu populace kraje. Až do roku 2006 byl zaznamenáván záporný přirozený přírůstek a na růstu populace se podílela výhradně migrace, od té doby se počet obyvatel díky pozitivním hodnotám obou vývojových charakteristik vyšplhal na 835,9 tis. v roce 2008 (viz tabulka 9). Ústecký kraj je v rámci České republiky výjimečný svou mladou věkovou strukturou, což představuje nezpochybnitelný potenciál. Díky přítomnosti řady velkých měst se kraj, i přes průměrnou rozlohu, řadí mezi tři nejhustěji zalidněné v Česku (při obdobných srovnáních je záměrně opomíjeno hlavní město Praha, jakožto netypický region tvořený pouze jádrovým územím bez patřičného zázemí). Přesto je stále v perifernějších oblastech patrný vliv populační mezery způsobené odsunem německého obyvatelstva po druhé světové válce. Městské obyvatelstvo, které zde dosahuje podílu čtyř pětín, se obecně častěji zapojuje do cestovního ruchu, mj. i díky zatíženějšímu životnímu prostředí. Tento faktor musí být reflektován odpovídajícími produkty cestovního ruchu.

Tabulka 4: Základní charakteristiky SO ORP v Ústeckém kraji (2008)

SO ORP	Počet		Přírůstek [%]		Míra nezam. [%]	Hustota zalidnění [obyv./km ²]	Rozloha [km ²]	Podíl [%]	
	obcí	obyvatel	přirozený	stěhováním				zeměděl. půda	lesní pozemky
Bílina	8	20 878	1,4	8,2	10,8	168,8	123,7	36,1	22,2
Děčín	34	80 419	1,4	-0,8	10,4	145,2	553,7	37,7	51,8
Chomutov	25	81 977	2,8	1,5	10,6	168,6	486,1	36	40,6
Kadaň	19	44 376	2,9	3,1	7,4	98,8	449,2	47,7	34,4
Litoměřice	40	59 131	1,8	6	8,7	125,7	470,5	66,8	20,3
Litvínov	11	40 849	0,6	10,9	13,7	173,1	236	12,5	58,6
Louny	41	43 654	1,2	5,6	9,2	92,4	472,6	74,3	12,8
Lovosice	32	27 003	-1,2	3,8	8,6	103,2	261,6	72,2	15,5
Most	15	76 445	2,1	-0,8	12,5	330,8	231,1	45,8	7,6
Podbořany	11	16 189	1	8,1	10,6	47,9	337,7	68	20,9
Roudnice n/L	33	32 109	1,5	15,9	8,2	107,0	300,1	77,5	10,9
Rumburk	12	34 710	1,6	5,2	12,8	130,5	266	44,2	46,0
Teplice	26	109 192	-0,2	6,4	9,4	316,2	345,3	33	42,4
Ústí n. L.	23	121 024	2,3	4,5	9,7	299,0	404,7	45,2	31,7
Varnsdorf	6	20 581	0,9	-1,7	13,1	231,6	88,9	42,3	43,7
Žatec	18	27 354	0,7	0,9	10,7	89,0	307,4	70,6	14,4
Ústecký kraj	354	835 891	1,5	4,2	10,3	156,7	5 334,50	51,8	30,0

Poznámka: data k 31. 12. 2008

ČSÚ Ústí nad Labem - Správní obvody (2009)

Řešené území vyniká vůči ostatním krajům Česka výrazně příznivější věkovou strukturou obyvatelstva. Ta doznala markantních změn v 60. a 70. letech minulého století, kdy byla vládní politikou přímo podporována imigrace do severočeských okresů. Nově přichozí obyvatelé dosud nedosáhli důchodového věku, díky čemuž trvá zvýšený podíl produktivního obyvatelstva. Podíl vyšších věkových kategorií však díky relativně nízkému přírůstku soustavně roste. Nutno však podotknout, že se jedná o fenomén dalece překračující hranice kraje. Jev je zřetelnější v perifernějších regionech, kterých se netýkala socialistická industrializace doprovázená zmíněnou migrací.

Cestovní ruch představuje odvětví, kde se neprodává výrobek, nýbrž služba poskytovaná určitým personálem. Pracovníci komunikující s turisty mohou výrazně napomoci spokojenosti návštěvníků, stejně tak jako jejich dosud vstřebané zážitky překrýt nepříjemnými zkušenostmi z nekvalitně či neodborně poskytnutých služeb. Vzdělání přináší profesní kompetence a zlepšení potenciálního uplatnění na trhu práce. Míra vzdělanosti obyvatel Ústeckého kraje vykazuje v rámci České republiky výrazně podprůměrné hodnoty. Nízkého podílu dosahují obyvatelé s úplným středoškolským a zejména s vysokoškolským vzděláním. Důvod spočívá v méně kvalifikovaných dělnických profesích u obyvatel přistěhovaných po druhé světové válce. Vzdělanostní struktura se prostorově příliš neliší, relativně lépe z porovnání vychází zázemí velkých měst, především pak Ústí n. L.

Výchovu odborníků je třeba chápat jako nezbytný krok ke zvýšení kvalitativní úrovně nabízených služeb. Krajské kompetence zahrnují především oblast středního školství, vysoké školství může kraj ovlivňovat pouze nepřímo. Nabídku odborných středních škol, jejichž absolventi prvotně míří do odvětví cestovního ruchu, uvádí tabulka pod textem. K profesnímu rozvoji a odborné přípravě

pracovníků nejen v cestovním ruchu jsou organizovány četné odborné kurzy (více informací viz portál Vzdělávání v cestovním ruchu). Prostřednictvím CzechTourism a s podporou z Evropského sociálního fondu (ESF) jsou realizovány projekty profesního vzdělávání pracovníků i zástupců organizačních struktur.

Tabulka 5: Střední školy v Ústeckém kraji s obory gastronomie, hotelnictví, turismus (2009)

Název školy	Ulice	Místo
SŠ, p.o.	Vítězství 194	Děčín
Gymnázium, SOŠ a SOU, o.p.s.	Jarošova 23	Litoměřice
Střední škola Pohoda, s.r.o.	Kosmonautů 2022	Litoměřice
SOŠ technická zahradká, p.o.	Osvoboditelů 2	Lovosice
SŠ gastronomie a služeb, p.o.	Jana Palacha 711	Most
Soukromá hotelová škola Bukaschool, s.r.o.	Kmochova 1823	Most
SOŠ a SOU, p.o.	Kapitána Jaroše 862	Podbořany
Soukromá podřípská SOŠ a SOU, o.p.s.	Jana z Dražic 169	Roudnice nad Labem
SLŠ a SOŠ sociální, p.o.	T. G. Masaryka 580	Šluknov
Střední škola, p.o.	Václavské náměstí 10	Trmice
Střední škola obchodu a služeb, s.r.o.	Velká hradební 19	Ústí nad Labem
SŠ obchodu a služeb, p.o.	Keplerova 7	Ústí nad Labem
SŠ služeb a cestovního ruchu, p.o.	Bratislavská 2166	Varnsdorf
SOU a SOŠ SČMSD Žatec, s.r.o.	Hošťálkovo náměstí 132	Žatec

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání - databáze středních škol (2009)

1.5 Institucionální rámec cestovního ruchu

1.5.1 Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007 - 2013

Vrcholným orgánem státní správy, který zastřešuje sektor cestovního ruchu, je Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR). Na jeho zakázku byla vytvořena Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007 - 2013 (dále jen Koncepce), navazující na předchozí Koncepti určenou pro období 2002 - 2007.

K východiskům Koncepce patří členění rozhodující nabídky cestovního ruchu České republiky (tzn. z národního pohledu) do následujících tematických oblastí:

- ⇒ městský a kulturní cestovní ruch;
- ⇒ dovolená v přírodě;
- ⇒ sportovní a aktivní dovolená;
- ⇒ lázeňský cestovní ruch;
- ⇒ kongresový, konferenční a incentivní cestovní ruch.

1.5.2 Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji (2003)

Dokument tvoří křížení sektorové a regionální větve strategií. Jde o přímého předchůdce této Strategie rozvoje cestovního ruchu ÚK, která ovšem nepředstavuje pouhou aktualizaci, nýbrž rovněž

částečné přepracování přístupu k rozvoji cestovního ruchu. Pro shrnutí návrhové části uvádíme do tabulky 1 pod textem strukturu vytyčených priorit a opatření.

Tabulka 6: Priority a opatření Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji (2003)

Priorita	Opatření
1 Systémové a efektivní řízení nabídky a poptávky cestovního ruchu na úrovni kraje a jeho turistických destinací	1.1 Vybudování regionálního systému řízení a organizace cestovního ruchu
	1.2 Zvýšení intenzity a efektivity spolupráce subjektů v cestovním ruchu
	1.3 Zvýšení absorpční kapacity kraje z hlediska čerpání pomoci ze SF EU
2 Přírodní a kulturně-historické bohatství kraje jako významný faktor rozvoje cestovního ruchu	2.1 Podpora šetrných forem cestovního ruchu v CHKO na území kraje a v Národním parku České Švýcarsko
	2.2 Podpora využití kulturně-historických památek pro účely rozvoje cestovního ruchu
3 Odbornost zaměstnanců v oblasti cestovního ruchu a pohostinnost obyvatelů kraje	3.1 Zvýšení kvalifikace zaměstnanců v cestovním ruchu
	3.2 Podpora pozitivního přístupu obcí k rozvoji trvale udržitelných forem cestovního ruchu v turisticky exponovaných oblastech kraje
4 Kvalitní a přitažlivé produkty cestovního ruchu	4.1 Podpora budování sportovní infrastruktury
	4.2 Podpora tvorby produktů industriální turistiky
	4.3 Podpora produktů s nadregionálním významem
	4.4 Podpora atrakcí cestovního ruchu a programů zaměřených na návštěvníky kraje
5 Nové image a účinná propagace kraje	5.1 Zajištění dostatečné propagace kraje a jeho turistických destinací na cílových trzích
	5.2 Podpora změny image kraje prostřednictvím pozitivní propagační kampaně
	5.3 Realizace pravidelného monitoringu poptávky a nabídky CR
	5.4 Vybudování regionálního informačního a rezervačního systému CR
6 Rychlé a efektivní distribuční cesty	6.1 Podpora tvorby produktových balíčků CR a jejich umístování na trhu
	6.2 Vytvoření strategické spolupráce s incomingovými agenturami cestovního ruchu

Zdroj: Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji (2003)

1.5.3 Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 - 2013

Program rozvoje Ústeckého kraje (dále jen Program) je základním střednědobým strategickým dokumentem na úrovni kraje, který spojuje cílená opatření a intervence zaměřené na podporu rozvoje kraje. Jedná se o aktuální dokument, který představuje jeden z hlavních výchozích podkladů pro vypracování Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji.

Program je zpracován s ohledem na sedmileté programovací období Evropské unie pro interval let 2008 - 2013. Navazuje a dále rozpracovává hierarchicky nadřazený (národní) dokument Strategie regionálního rozvoje České republiky z roku 2006, jenž formuluje zásady regionální politiky ČR a podniká základní koncepční a realizační kroky k jejich naplnění.

Strategie regionálního rozvoje ČR určuje úlohu krajské úrovně jako koncepční a výkonnou činnost při:

- ⇒ koordinaci rozvoje územního obvodu kraje a rozvoji odvětví v jeho samostatné působnosti;
- ⇒ koncipování vnitřní rozvojové politiky krajů, zpracování a implementaci rozvojových programů;
- ⇒ stanovení regionálních rozvojových priorit, ovlivňování vývoje regionálních disparit v rámci kraje a dbání o zachování krajinné a hospodářské pestrosti území.

1.5.4 SROP a ROP Severozápad

V minulém programovacím období Evropské unie (2004 - 2006) byl cestovní ruch přímo podporován v rámci čtvrté priority Společného regionálního operačního programu (SROP) s alokací cca 108 mil. EUR. Třetina této částky směřovala do rozvoje služeb, dvě třetiny pak do rozvoje infrastruktury cestovního ruchu. V současném programovacím období (2007 - 2013) je v rámci Regionálního operačního programu NUTS II Severozápad (složený z Karlovarského a Ústeckého kraje) podporována prioritou Udržitelný rozvoj cestovního ruchu.

Specifické cíle ROP Severozápad jsou obdobné jako byly ve SROP, tj.:

- ⇒ rozvoj a modernizace infrastruktury pro cestovní ruch;
- ⇒ rozvoj služeb a spolupráce vedoucí k vyššímu využití místního potenciálu cestovního ruchu.

Na specifické cíle reagují hlavní oblasti podpory:

- ⇒ budování a rozvoj atraktivit a infrastruktury cestovního ruchu;
- ⇒ zlepšování kvality a nabídky ubytovacích a stravovacích zařízení;
- ⇒ podpora marketingu a tvorby a rozvoje produktů cestovního ruchu.

1.5.5 Koncepce cestovního ruchu sousedních regionů

Zajištění souladu strategických dokumentů Ústeckého kraje vůči sousedním krajům, a díky příhraniční poloze i navazujícím administrativním celkům ve Spolkové republice Německo, představuje důležitý atribut jejich realizovatelnosti. Z tohoto důvodu uvádíme alespoň výčet hlavních relevantních dokumentů (v závorce datum schválení zastupitelstvem kraje, popř. spolkovou vládou):

- ⇒ Program rozvoje cestovního ruchu a lázeňství v Karlovarském kraji (září 2007);
- ⇒ Program rozvoje cestovního ruchu v Plzeňském kraji (květen 2007);
- ⇒ Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji (září 2007);
- ⇒ Aktualizace návrhové části programu rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje (srpen 2008);
- ⇒ Marketingstrategie für den Landtourismus in Sachsen (květen 2006).

1.6 Pozice odvětví cestovního ruchu v ČR

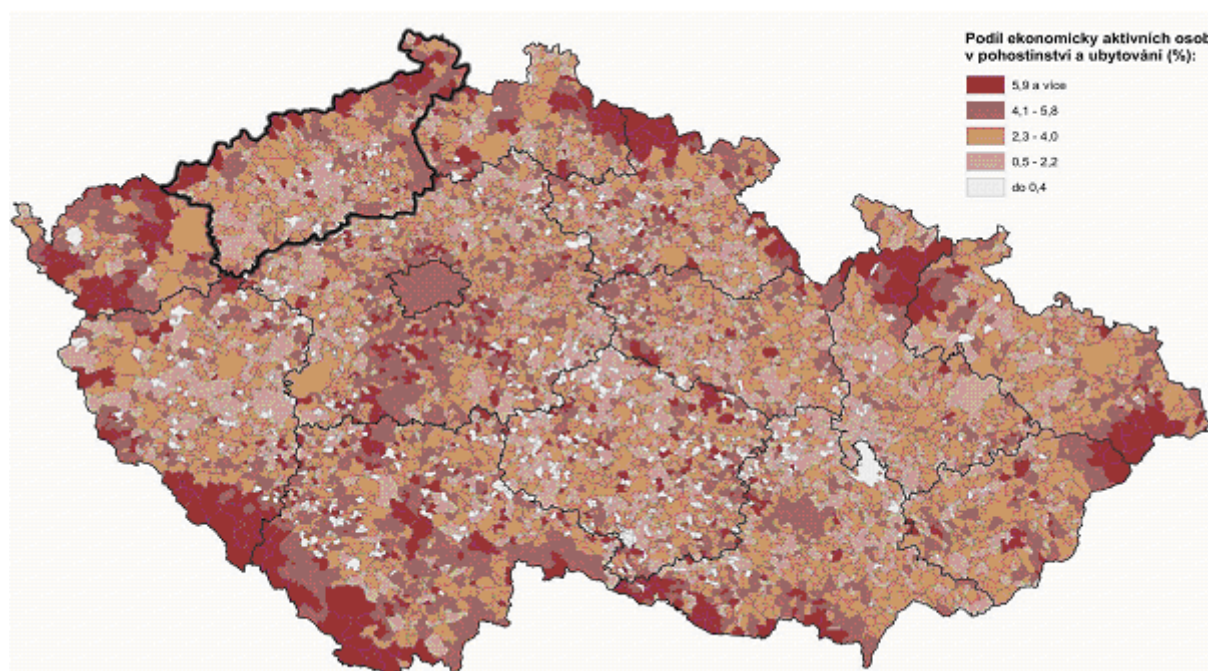
Na základě výsledků Satelitního účtu cestovního ruchu ČR (2009), které publikoval Český statistický úřad (ČSÚ), dosáhl v roce 2007 podíl cestovního ruchu na HDP 2,9 % (v souladu s mezinárodně platnými manuály vyjadřuje pouze tzv. přímý vliv cestovního ruchu), což představuje ve finančním vyjádření bezmála 102 mld. Kč. V roce 2007 si ČR jako cíl své cesty zvolilo 24,5 mil. návštěvníků. Turisté (pro statistiky je rozhodující přenocování) představují přes 41 % všech návštěvníků (10,2 mil.). V témže roce zahraniční návštěvníci utratili v Česku téměř 129 mld. Kč, oproti roku 2003 byl

tedy zaznamenán 29% nárůst. Téměř dvě pětiny peněz byly vydány za zboží, po jedné pětině za stravování a ubytování. Češi na svých domácích cestách utratili 106 mld. Kč. Také zde jsme zaznamenali růst oproti roku 2003, a to o 12,7 %. Tři desetiny připadly na nákup zboží, asi dvě desetiny na stravování a desetina na ubytování.

V roce 2006 bylo v odvětví cestovního ruchu zaměstnáno 240 tis. osob, z toho čtvrtina sebezaměstnaných. Podíl na celkové zaměstnanosti se tím vyšplhal na 4,7 %. Nejvíce osob pracovalo ve stravovacích a pohostinských zařízeních (72 tis.), ubytovacích službách (39 tis.) a cestovních kancelářích (15 tis. osob). Prostorovou diferenciaci zaměstnanosti v pohostinství a ubytování vyjadřuje obrázek 2.

Obrázek 7: Podíl ekonomicky aktivních osob v pohostinství a ubytování v ČR dle obcí (2001)

Poznámka: tučně jsou vytaženy hranice Ústeckého kraje

Zdroj: upraveno podle Atlas cestovního ruchu České republiky (2006)

1.7 Klíčové závěry

- ⇒ Území Ústeckého kraje je pestré z hlediska členitosti reliéfu, krajinných typů, míry urbanizace, ekonomické základny atd., což v jednotlivých oblastech kraje vytváří rozdílné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu z hlediska kvantity i kvality.
- ⇒ Z hlediska dopravní dostupnosti jsou klíčové dva tahy: Praha-Drážďany (přes ÚK vede víceméně v ose řeky Labe) a podkrušnohorská dopravní osa.
- ⇒ Značnou část kraje tvoří příhraniční oblasti. Pro jejich rozvoj je podstatný rychlý růst počtu hraničních přechodů v posledních letech a zvýšení propustnosti hranice díky vstupu Česka do EU a Schengenského prostoru.
- ⇒ Různorodý reliéf z hlediska geologického i geomorfologického výrazně přispívá k předpokladům pro různorodé formy cestovního ruchu. Důležitým fenoménem kraje z hlediska cestovního ruchu je řeka Labe. Kromě toho, že jsou podél ní vedeny důležité dopravní tahy, představuje řeka zajímavý krajinný objekt i atraktivitu využitelnou například

pro rekreační plavbu. V menší míře platí totéž o řece Ohři, která je ovšem využitelná zejména pro vodní (vodickou) turistiku.

- ⇒ Velká část plochy kraje je velkoplošně chráněna (1 národní park, několik chráněných krajinných oblastí). Reliéf a krajina některých částí kraje byly naopak výrazně ovlivněny antropogenní činností (těžba uhlí a navazující aktivity).
- ⇒ Většina území kraje byla ve 20. století výrazně ovlivněna změnami souvisejícími s vysídlením německého obyvatelstva, dosídlením domácími obyvateli a socialistickou industrializací. To se dodnes projevuje v některých sociálně-ekonomických charakteristikách kraje (mladší věková struktura, nižší úroveň vzdělanosti obyvatel, převážně vysoká míra nezaměstnanosti apod.).
- ⇒ Kraj má zpracovaný aktuální Program rozvoje ÚK, přičemž Strategie cestovního ruchu ÚK představuje oborovou koncepci, která na Program rozvoje ÚK navazuje.

2 Regionalizace kraje z hlediska cestovního ruchu

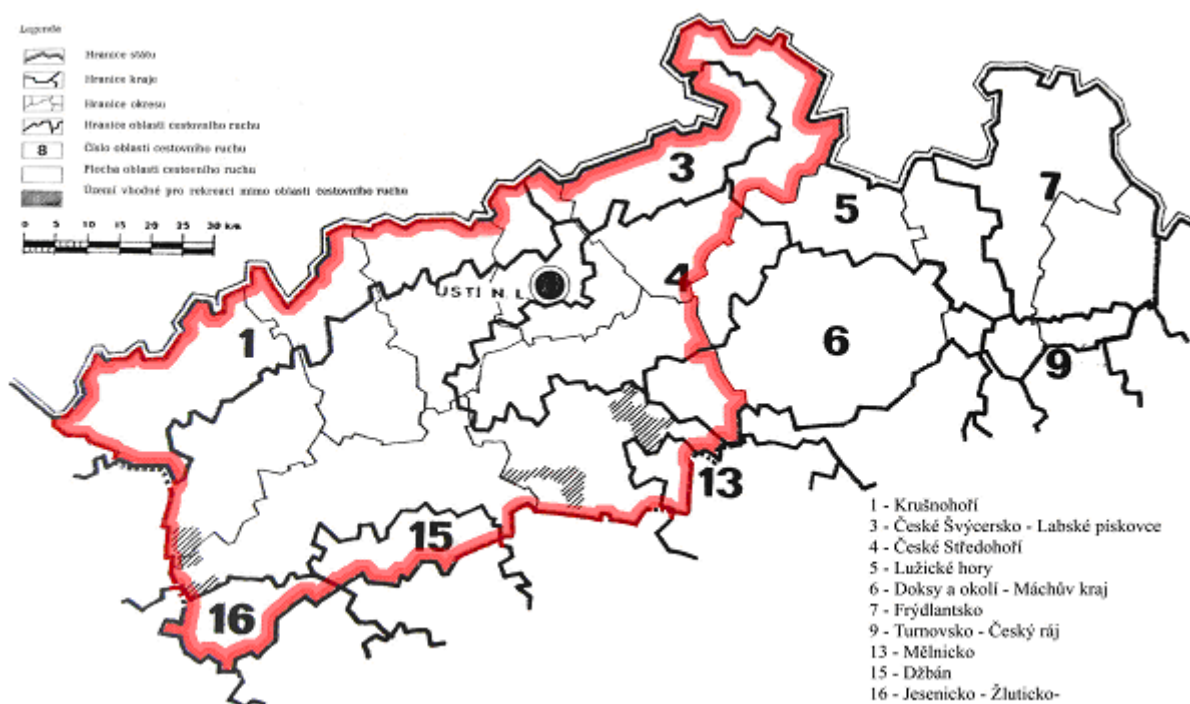
2.1 Historická pojetí regionalizace území Ústeckého kraje

V České republice, resp. Československu lze historicky popsat tři základní etapy pokusů o rajonizaci cestovního ruchu (více viz Atlas cestovního ruchu České republiky 2006).

2.1.1 Rajonizace cestovního ruchu v ČSR (1981)

Základní orientaci poskytuje Rajonizaci cestovního ruchu v ČSR, kterou schválila vláda v roce 1962, jako dokument pro plánování a řízení rozvoje cestovního ruchu. Následnou aktualizaci provedl Terplan během roku 1981. Na jejím základě bylo vytipováno 47 oblastí soustředění cestovního ruchu včetně bližšího dělení na podoblasti. Desítky let se členění dodržovalo a podle něj se řídila i různá vydavatelství map a průvodců. Rajonizaci území severozápadních Čech ukazuje obrázek.

Obrázek 8: Rajonizace cestovního ruchu v ČSR - výřez (1981)

Poznámka: červeně jsou vytaženy současné hranice Ústeckého kraje

Zdroj: Dohnal (1985)

2.1.2 Turistické marketingové regiony (1999)

Na základě předchozích skutečností bylo v letech 1998 a 1999 Českou centrálou cestovního ruchu (ČCCR) iniciováno vytvoření základního členění České republiky na turistické marketingové regiony. Členění turistického potenciálu Česka na turistické regiony bylo zohledněno při zpracování programů rozvoje cestovního ruchu v krajích, jež se realizovaly v letech 2002 - 2003.

Členění turistického potenciálu Česka na turistické regiony je určeno především pro propagaci v blízkém zahraničí a pro potřeby organizace cestovního ruchu. Domácí turista však vnímá i daleko menší celky díky své znalosti republiky. Především z tohoto důvodu byly vyčleněny i turistické oblasti, jako celky nižšího řádu skládající marketingové regiony (viz obrázek). Vymezení turistických oblastí bohužel trpí různou mírou podrobnosti, s níž jsou oblasti v různých částech Česka vymezeny.

Území Ústeckého kraje se v tomto členění plošně kryje s marketingovým turistickým regionem Severozápadní Čechy. Tento region se dále dělí do tří marketingových turistických oblastí (Krušnohoří, České středohoří a Žatecko, Děčínsko a Lužické hory).

Obrázek 9: Turistické marketingové oblasti ČR (1999)

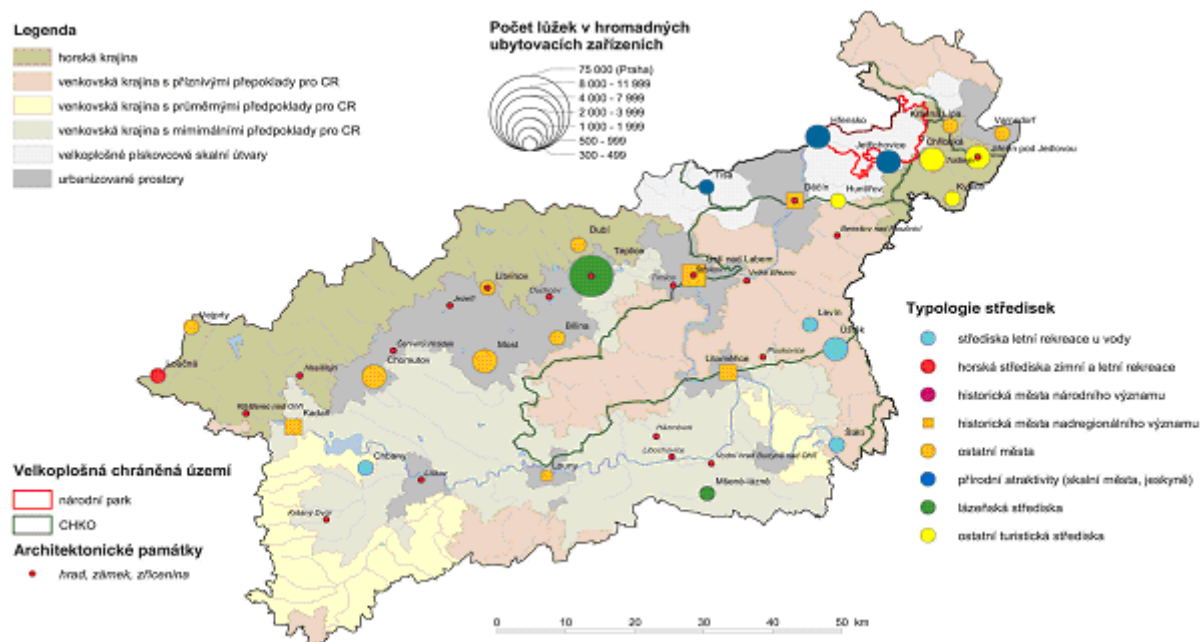
Zdroj: upraveno podle CzechTourism - Cestovní ruch v regionech

2.1.3 Rajonizace cestovního ruchu (2006)

Nejaktuálnější rajonizaci prezentuje Atlas cestovního ruchu České republiky (2006). Ta je založena na kombinaci geografického a územně-plánovacího přístupu, tj. především na funkčním využití území a na klasifikaci jeho vhodnosti pro pobytový cestovní ruch a rekreaci. Snahou této regionalizace (na rozdíl od těch předchozích) nebylo vytvořit územně souvislé regiony, ale spíše typologii území.

Ukázku rajonizace na úrovni ČR a Ústeckého kraje uvádí obrázek.

Obrázek 10: Rajonizace cestovního ruchu v Ústeckém kraji (2006)

Zdroj: upraveno podle Atlas cestovního ruchu České republiky (2006)

2.2 Metodika regionalizace pro potřeby strategie

Regionalizace kraje z hlediska cestovního ruchu byla jedním ze základních požadavků pro zpracování aktualizované SCR ÚK. Původní regionalizace, která byla výstupem předchozí verze strategie, se totiž v průběhu času ukazuje jako zastaralá, zejména z důvodu změn v působnosti některých organizací cestovního ruchu (některé zanikly, jiné byly nově založeny). Aktualizovaná regionalizace bude poskytnuta rovněž organizaci CzechTourism jako podklad pro turistickou regionalizaci Česka.

Při návrhu regionalizace kraje lze v zásadě postupovat dvěma základními způsoby:

1. Regionalizace vzniká na základě „územní syntézy“ jednotlivých analytických výstupů
2. Regionalizace vzniká na základě expertního vyhodnocení ještě před zpracováním jednotlivých analýz

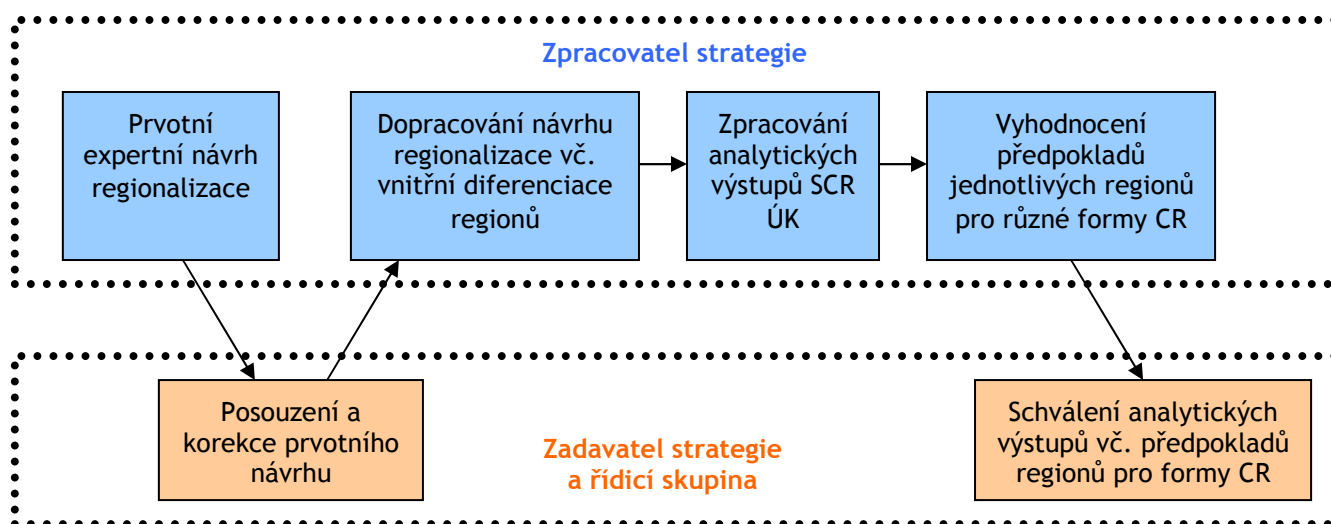
Výhodou prvního přístupu je vyšší míra „exaktnosti“ a diskuse různorodých detailních aspektů majících vliv na utváření „regionálních struktur“. Naopak výhodou druhého přístupu je snadnější postup využívající názory expertů na základě obecnějších znalostí území a možnost využít vymezené regiony již při zpracování analytických výstupů, a tím i posílit provázanost analytických výstupů a vlastní strategie, v rámci níž je územní cílení jednotlivých priorit a opatření jedním ze základních výchozích předpokladů.

Na základě diskuse mezi zpracovatelem a zadavatelem a následně i mezi členy řídicí skupiny bylo rozhodnuto provést regionalizaci druhým způsobem. To, že regionalizaci vytvářeli jak zástupci zpracovatele mající obecnější přehled a zkušenosti, tak i zástupci zadavatele a členové řídicí skupiny disponující detailní znalostí území, vytváří dobré předpoklady pro návrh kvalitní a funkční regionalizace. Naopak odsunutí návrhu regionalizace až na závěr zpracování analytické části SCR ÚK, kdy budou známy detailní informace o zájmovém území, by v konečném důsledku mohlo vést k příliš „technickému“ přístupu při vymezování regionů, což je v rozporu s posláním samotné regionalizace,

a znesnadnilo by to také přípravu strategie, protože by regionalizace nebyla obsažena v analytických výstupech a jejich využití při zpracování vlastní strategie by tudíž bylo obtížnější.

Součástí regionalizace kraje je také vyhodnocení předpokladů jednotlivých regionů pro různé formy cestovního ruchu. Tento výstup byl zpracován až na závěr analytické části a byl zde částečně uplatněn první z výše uvedených principů, tzn. „územní syntéza“ jednotlivých analytických výstupů. Sled kroků při zpracování regionalizace kraje podle cestovního ruchu a zapojení zástupců zpracovatele, zadavatele a členů řídicí skupiny ilustruje následující schéma.

Obrázek 11: Postup při tvorbě regionalizace kraje z hlediska cestovního ruchu

Turistické regiony Ústeckého kraje jsou navrženy jako územně souvislé celky vykazující relativní vnitřní homogenitu oproti svému okolí. Snahou bylo vytvořit spíše menší počet regionů vykazujících vnitřní podobnost na základě nejobecnějších, základních charakteristik, nikoli velké množství malých regionů, které sice budou mít vysokou vnitřní homogenitu, ale jejich struktura bude pro potřeby kraje, příp. pro národní úroveň (CzechTourism) nepřehledná a roztržitá.

Regiony nejsou vymezené „ostrými“ hranicemi a jejich hranice tedy nelze brát zcela absolutně. Některé město, obec či turistická služba nebo produkt může být různými osobami či subjekty chápáno jako součást jiných regionů a úlohou regionalizace v rámci této strategie není samoúčelně „rozsoudit, kdo kam patří“, ale dát politice kraje v oblasti cestovního ruchu územní rozměr bez obvyklého striktního dělení, pro něž v podstatě není jakýkoli smysluplný důvod. Regionalizace kraje tedy nevylučuje, že například některé město může být chápáno jako součást jednoho z regionů, ale část turistických služeb a produktů na jeho území může spadat spíše do regionu sousedního. Podobný přístup uplatňují při turistické regionalizaci také některé další kraje v Česku.

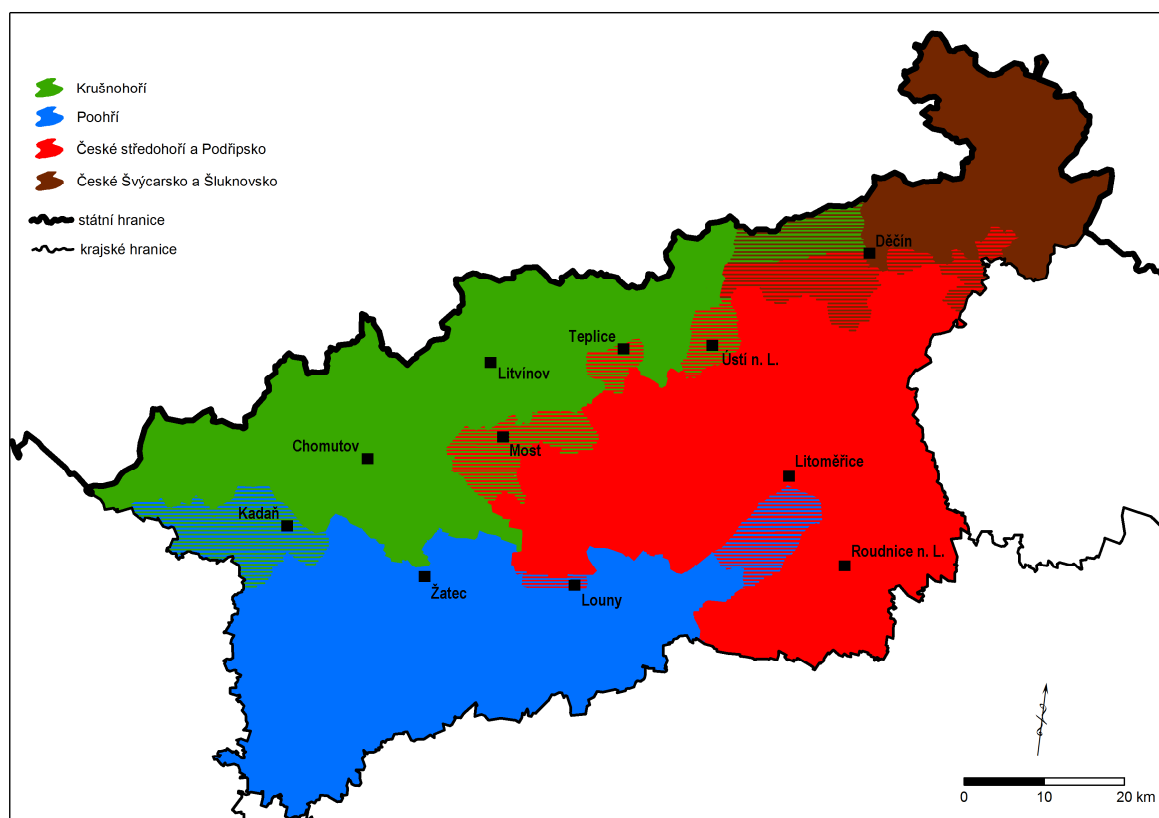
Při vymezení regionů byla jejich vnitřní homogenita posuzována podle několika hledisek. Lze je shrnout do těchto bodů:

- ⇒ Vnitřní geografická podobnost: Toto kritérium zahrnuje podobnost z hlediska typu reliéfu, vegetace, krajiny, charakteru sídelní struktury, ekonomických aktivit apod., případně výskyt významných lineárních prvků (řeka, dopravní tah).
- ⇒ Existující či potenciální provázanost turistické destinace: Toto hledisko zahrnuje snahu o vymezení regionů jako aktuálně či potenciálně funkčních destinací z pohledu návštěvníka, které zahrnují jak přírodní a kulturně-historické atraktivity a atrakce, tak i odpovídající vybavenost službami a navazující infrastrukturou.
- ⇒ Existující institucionální vazby v oblasti řízení rozvoje cestovního ruchu: Principem regionalizace je respektovat pokud možno existující subjekty cestovního ruchu na lokální a regionální úrovni (mikroregionální sdružení, neziskové organizace apod.), zejména nedělit území, na němž takový subjekt působí, do dvou regionů.

2.3 Vlastní regionalizace kraje

Vymezení 4 regionů v rámci Ústeckého kraje vychází z výrazně odlišných předpokladů pro cestovní ruch v každém z regionů. Ty jsou vyjádřeny výše uvedenými kritérii. Dělení na regiony cestovního ruchu se nejvíce blíží vymezení turistických oblastí, s nimiž od roku 1999 pracuje agentura CzechTourism. Jedinou větší změnou, jež byla oproti této regionalizaci provedena, je rozdělení turistické oblasti České středohoří na 2 území, a to České středohoří s Podřipskem a Poohří (Žatecko). Další změny jsou dílčí a týkají se vždy jen menších území. Podstatnou změnou je dále skutečnost, že regiony nejsou vymezeny „ostře“, nýbrž naopak existují části kraje, které mohou být z různých úhlů pohledu chápány jako součásti dvou různých regionů. Současně je zřejmé, že regiony mají také přesah do sousedních krajů (typicky například Krušnohoří přesahující do Karlovarského kraje). Názvy regionů jsou pracovní pro potřeby této strategie a popisují regiony spíše z hlediska řízení rozvoje cestovního ruchu (územní působnosti stávajících či potenciálních destinačních organizací) než z pohledu marketingu. Vymezení regionů přibližuje mapka.

Obrázek 12: Turistické regiony Ústeckého kraje

Turistické regiony Ústeckého kraje lze slovně vymežit (popsat) takto:

1. České Švýcarsko a Šluknovsko - kromě jižní části okresu Děčín spadající do CHKO České středohoří představuje region celý okres Děčín, tj. NP České Švýcarsko, CHKO Labské pískovce, část CHKO Lužické hory ležící v Ústeckém kraji a v neposlední řadě Šluknovský výběžek.
2. Krušnohoří - zahrnuje jak samotné pohoří Krušných hor, tak i jejich silně urbanizované podhůří s průmyslovou tradicí. Území je zhruba vymezeno okresy Chomutov (Kadaň a Nechanicko však mohou spadat rovněž do Poohří), Most (Bečovsko má však blízko i k Českému středohoří), Teplice (Hrobčicko má však také blízko k Českému středohoří) a Ústí nad Labem (vyjma jeho jihovýchodní části a pravděpodobně i samotného Ústí nad Labem, které už spadají spíše do Českého středohoří). Okresní města jsou nejvýznamnějšími centry regionu. Region představuje

významnou zdrojovou oblast cestovního ruchu (co do počtu potenciálních turistů - obyvatel podkrušnohorských měst), tak i významnou oblast cestovního ruchu, zejména v jeho horských partiích. Oblast by v případě vymezení napříč kraji zasahovala i do Karlovarského kraje.

3. České středohoří a Podřipsko - zahrnuje CHKO České středohoří na území okresu Litoměřice, části okresů Ústí n. L. a Děčín, menší části okresů Most, Teplice, Louny a také oblast Podřipska, které by v případě vymezení oblasti napříč kraji přesahovalo do Středočeského kraje. Západ okresu Litoměřice v oblasti podél Přírodního parku Dolní Poohří již může být chápán jako součást regionu Poohří. Ačkoliv se jedná o heterogenní území z hlediska přírodních poměrů, region spojuje údolí Labe, jež je výrazným krajinným fenoménem území, významné dopravní osy (dálnice D8 a I. železniční koridor), které vedou údolím, ale i institucionální uspořádání a spolupráce uvnitř tohoto regionu.
4. Poohří (Žatecko) - představuje okres Louny (s výjimkou Libčeveska, které je možné považovat i za součást Českého středohoří), menší část okresu Chomutov (Kadaň a Nechanicko - mohou být ovšem chápány i jako součást Krušnohoří) a Přírodní park Dolní Poohří, který zasahuje do okresu Litoměřice a je možné jej považovat i za část regionu České středohoří a Podřipsko. Území je charakterem přírodního prostředí i využitím krajiny relativně homogenní a vykazuje vnitřní provázanost, kterou posiluje mj. společný fenomén řeky Ohře a tradice chmelařství a výroby piva. Pro účely strategie cestovního ruchu je region v dalším textu nazýván zpravidla Poohří (název reflektující spíše institucionální zabezpečení rozvoje cestovního ruchu). Region je ovšem možné nazývat také marketingově etablovanějším názvem Žatecko.

2.4 Vnitřní diferenciacie regionů

Jak je uvedeno výše, vymezené regiony vykazují relativně vysokou vnitřní homogenitu. Přesto je v každém z těchto regionů patrná různorodost jeho území z hlediska využití pro cestovní ruch. Jednotlivé regiony se obvykle skládají z:

- ⇒ „jádrových území“, tzn. území s vysokými lokalizačními předpoklady cestovního ruchu (koncentrací atraktivit, za nimiž návštěvníci přijíždějí),
- ⇒ „zázemí“, tzn. území s aktuálně nebo potenciálně vysokými realizačními předpoklady cestovního ruchu (vhodná především pro lokalizaci služeb pro návštěvníky, příp. pro lokalizaci doplňkových atrakcí, které následně mohou zvýšit i lokalizační předpoklady cestovního ruchu v území).

Každé z těchto typů území vyžaduje jiný přístup k rozvoji cestovního ruchu. „Jádrová území“ jsou návštěvníky vyhledávána přirozeně a jedná se zpravidla o území, v němž je cestovní ruch podstatnou, či dokonce klíčovou součástí místní ekonomiky. Hlavním marketingovým cílem proto není lákání nových návštěvníků, ale spíše změna jejich chování (prodloužení délky pobytu, přilákání návštěvníků mimo sezónu, zvýšení útraty, vzdělávání a osvěta apod.). V některých mimořádně exponovaných lokalitách se dokonce mohou vyskytovat snahy o redukci počtu návštěvníků (např. některé části Českého Švýcarska).

Naopak „zázemí“ je přirozeně navštěvováno menším počtem návštěvníků. Jedná se tedy o území, v němž cestovní ruch tvoří doplňkové odvětví místní ekonomiky. Prvotním marketingovým cílem je přilákání nových návštěvníků, tzn. zvýšení jejich počtu. K tomu lze využít blízkost některého „jádrového území“, které obvykle představuje atraktivní marketingovou značku, v rámci níž lze nabízet základní i doplňkové služby, které se stávají součástí nabídky daného regionu (tzn. součástí turistického produktu), z čehož zpětně těží i „jádrové území“. Jednotlivé služby či atrakce přitom vůbec nemusejí souviset s nabídkou „jádrového území“.

Vnitřní diferenciacie jednotlivých regionů byla provedena na základě expertní metody. Každý ze 7 zpracovatelů SCR ÚK měl za úkol vymezit a nazvat v jednotlivých regionech „jádrová území“, a to jak stávající, tak i potenciální (dosud nevyužitá). Ostatní území daného regionu pak tvoří „zázemí“. V následující tabulce jsou uvedeny výsledky hodnocení - jedná se o průnik dílčích hodnocení s využitím převažujícího názoru a převažujících pojmenování jednotlivých regionů či území mezi zpracovateli.

Tabulka 7: Vnitřní diference turistických regionů Ústeckého kraje

Turistický region	Existující jádrová území	Potenciální jádrová území	Zázemí
České Švýcarsko a Šluknovsko	Jádrovou oblast regionu představuje území národního parku České Švýcarsko, zejména pak prostor obcí Hřensko a Jetřichovice. Částečně má charakter „jádra“ také Děčín, případně Tiské stěny. Jádrové území má přesah do Saska (národní park Saské Švýcarsko).	Potenciálně se jádrovým územím regionu může stát Děčín a Tiské stěny (pokud dojde k posílení jejich významu). Příležitost stát se jádrovým územím má také oblast Šluknovska, Lužických hor a Podluží.	Zázemí regionu tvoří jeho ostatní části, především Českokamenicko a blízké okolí Děčína a Benešova nad Ploučnicí. Zázemí částečně představuje také část saského příhraničí.
Krušnohoří	Jádrovou oblast regionu lze charakterizovat jako pásmo Krušných hor, zejména pak lyžařské oblasti kolem Bouřňáku, Klínovce. Druhou jádrovou oblastí jsou lázně Teplice.	Potenciál stát se jádrovým územím mají ostatní části Krušných hor v případě, že dojde k propojení s ostatními středisky, a dále některá podkrušnohorská města (zejména Most a jeho nejbližší okolí).	Zázemí regionu tvoří urbanizovaný prostor převážně části podkrušnohorské pánve vč. některých tamějších měst.
České středohoří a Podřipsko	Pro region je příznačná územní roztržitost jádrových území. Region tak má několik menších jádrových území či spíše lokalit: Říp, Terezín, Litoměřice.	Potenciál stát se jádrovým územím mají v regionu zejména centrální části Českého středohoří, tok Labe (především tzv. Porta Bohemica) a dále některé menší lokality (Házmburk, Libochovice, Roudnice nad Labem). Do regionu dále zasahuje okrajová část Kokořínska.	Zázemí regionu tvoří České středohoří (zejména jeho periferní části) a dále rovinný prostor kolem Labe a Řípu s výjimkou několika lokalit.
Poohří (Žatecko)	Region v současné době nemá typické jádrové území. Zárodkem jádrové oblasti je oblast Kadaně, Klášterce n. O. a Nechranic, případně Žatec.	Potenciál stát se jádrovým územím mají zejména některá města a lokality na řece Ohři (Kláštelec n.O., Kadaň, Nechranice, Žatec) i samotný tok Ohře.	Zázemí regionu tvoří jeho zbývající části, zejména podél jižní hranice Ústeckého kraje.

Z tabulky mimo jiné vyplývá, že relativně nejvyšší předpoklady pro cestovní ruch má region České Švýcarsko a Šluknovsko, kde oblasti, které můžeme označit za „zázemí“, zabírají jen malou plochu. Následuje region Krušných hor a Podkrušnohoří s destinačním jádrem v podobě hřebenu Krušných hor, k němuž se částečně přidávají některé podkrušnohorské lokality. Poněkud rozdrobená je síť menších „jádrových lokalit“ v regionu Českého středohoří a Podřipska, přičemž značná část tohoto regionu vykazuje (přinejmenším v současnosti) charakteristiky „zázemí“. V ještě větší míře to platí pro region Poohří (Žatecko), kde v současné době nelze nalézt žádné významnější destinační jádro.

2.5 Vyhodnocení předpokladů jednotlivých regionů pro různé formy cestovního ruchu

Zatímco v předchozí podkapitole byla hodnocena vnitřní diference jednotlivých regionů, a to převážně na základě obecných předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu, v následujícím textu je uvedeno vyhodnocení turistických regionů Ústeckého kraje z hlediska předpokladů pro jednotlivé formy cestovního ruchu. Také v tomto případě bylo využito expertní metody, v rámci níž byly turistické regiony ÚK klasifikovány z hlediska předpokladů pro jednotlivé formy cestovního ruchu.

V úvodu byly identifikovány jednotlivé formy cestovního ruchu, a to na základě diskuse jejich pojetí v odborné literatuře. Závěrečná zpráva výzkumného projektu „Politika cestovního ruchu v ČR na národní a regionální úrovni - cíle, nástroje a mechanismy“ (DHV CR, 2006) uvádí, že klíčovým faktorem pro rozlišení jednotlivých forem CR jsou buď aktivity, nebo převažující zájmy účastníků cestovního ruchu, zjednodušeně na základě motivace účastníků cestovního ruchu. Uvedený zdroj obsahuje na základě diskuse jednotlivých odborných zdrojů podrobnou typologii jednotlivých forem cestovního ruchu. Tato typologie byla pro potřeby hodnocení upravena (některé formy CR, které nejsou územně selektivní a které tudíž nemá smysl hodnotit, byly vyřazeny, jiné sloučeny). Následně každý ze 7 zpracovatelů hodnotil do předem připravené tabulky předpoklady jednotlivých regionů pro každou z forem cestovního ruchu, a to ve škále od 1 (nejvyšší předpoklady) do 5 (nejnižší předpoklady). Výsledné hodnocení je aritmetickým průměrem hodnocení dílčích a je uvedeno v tabulce.

Je přirozené, že turisty dosud nejnavštěvovanější region Českého Švýcarska a Šluknovska má také předpoklady pro nejvíce forem cestovního ruchu. Platí to zejména o sportovně rekreační turistice (pěší i cyklistické) a o přírodně-poznávací turistice, v rámci níž patří tento region ke špičce v rámci celého Česka a pravděpodobně i na mezinárodní úrovni. Region má díky svým přírodním podmínkám také značné předpoklady pro pobytový či sportovní cestovní ruch. Uvedené charakteristiky tohoto převážně venkovského regionu se logicky odráží také v dobrých předpokladech pro venkovskou turistiku a pro druhé bydlení.

Jiný charakter má mnohem hornatější a současně urbanizovanější region Krušných hor a Podkrušnohoří. Hory zde vytvářejí potenciál především pro horskou turistiku a zimní sporty a také pro cykloturistiku. Vysoké jsou také předpoklady pro sportovní, pěší a přírodně-poznávací turistiku. Oblast Podkrušnohoří má zatím spíše nevyužitý potenciál pro alternativní formy cestovního ruchu.

Region Českého středohoří a Podřipska má vzhledem k relativně nižší vybavenosti infrastrukturou potenciál především pro poznávací turistiku, a to jak přírodní (zejména České středohoří), tak kulturní a historickou (zejména rovinatá část regionu). Dobré předpoklady má region také pro pěší turistiku a díky toku Labe také pro cykloturistiku, příp. rekreační plavbu. Odlehlejší oblasti Českého středohoří jsou vhodné také pro venkovskou turistiku. Tradice vinařství vytváří relativně příznivé podmínky pro rozvoj gastronomického cestovního ruchu.

Region Poohří (Žatecko) má v současné době obecně nejnižší, resp. nejméně využívaný potenciál pro rozvoj cestovního ruchu. Tok řeky Ohře vytváří dobré předpoklady pro vodní (vodáckou) turistiku, případně pro cykloturistiku. S některými městy je spojen potenciál poznávacího cestovního ruchu, který je ale dosud spíše skrytý. Tradice chmelařství a výroby piva vytváří specifické podmínky pro gastronomický cestovní ruch.

Tabulka 8: Předpoklady regionů Ústeckého kraje pro jednotlivé formy cestovního ruchu

formy CR	České Švýcarsko a Šluknovsko		Krušnohoří		České středoh. a Podřipsko		Poohří (Žatecko)		
	průměr	smodch	průměr	smodch	průměr	smodch	průměr	smodch	
sportovně - rekreační (turistika)	vodní	3,9	0,69	3,3	1,50	3,3	1,11	1,9	1,07
	pěší	1,1	0,38	2,3	0,49	2,4	0,53	3,9	0,38
	horská	3,0	1,00	1,1	0,38	3,0	1,00	4,9	0,38
	cykloturistika	1,6	0,53	1,6	0,98	2,1	1,07	2,1	0,69
	zimní sporty	3,1	0,69	1,3	0,49	4,1	0,69	5,0	0,00
venkovský	2,3	0,95	3,9	0,69	2,1	1,07	3,4	0,79	
pobytový	1,6	0,53	2,3	0,76	3,1	0,90	3,6	0,79	
sportovní	2,0	0,82	1,4	0,53	2,6	0,98	3,0	0,82	
poznávací	přírodně-pozn.	1,0	0,00	1,9	0,38	2,0	0,82	3,9	0,69
	historicko-pozn.	2,9	0,69	3,1	0,69	2,0	1,15	3,1	0,90
	kulturně-pozn.	3,4	0,79	3,4	0,79	2,4	0,98	3,0	0,82
religiózní	4,0	0,58	3,9	1,35	3,3	1,38	3,9	1,07	
etnografický	3,3	1,38	4,4	0,53	3,0	1,15	3,6	1,13	
etnický a krajanský	2,9	1,46	2,7	1,25	4,0	0,82	3,9	1,07	
kongresový	3,9	0,90	2,7	1,38	3,6	1,40	3,9	0,69	
incentivní	2,3	0,95	2,4	0,79	3,4	1,27	4,0	1,00	
lázeňsko-léčebný	4,0	0,82	2,4	1,40	3,4	1,51	4,3	0,76	
gastronomický	3,4	0,53	3,6	0,79	3,4	1,13	2,7	1,50	
druhé bydlení	1,6	0,79	2,4	0,53	2,3	1,11	4,0	0,58	

Pozn.: Hodnocení je aritmetickým průměrem dílčích hodnocení 7 zpracovatelů strategie (1 = nejvyšší předpoklady, 5 = nejnižší předpoklady). Formy CR s nejvyššími předpoklady pro rozvoj v daném regionu jsou označeny modře. Směrodatná odchylka (smodch) ukazuje variabilitu jednotlivých hodnocení.

3 Analýza nabídky v oblasti cestovního ruchu

3.1 Metodika

V následující kapitole je pozornost věnována atraktivitám cestovního ruchu a infrastruktuře cestovního ruchu. Oba tyto segmenty jsou charakterizovány zvláště pro 4 základní regiony cestovního ruchu v Ústeckém kraji tak, aby bylo možné snáze identifikovat rozdíly v atraktivnosti regionů, ale i v jejich vybavenosti potřebnou infrastrukturou a v kvalitě nabízených služeb. Atraktivita každého regionu jsou rozděleny dle významných forem cestovního ruchu. Některé formy cestovního ruchu nejsou územně selektivní a nabídka ÚK je proto v závěru kapitoly zpracována průřezově pro všechny regiony. Kapitola byla zpracována s využitím statistických údajů o infrastruktuře cestovního ruchu za jednotlivé regiony a dílčích informačních zdrojů věnovaných jednotlivým regionům, lokalitám, atraktivitám a službám.

Jednotlivé regiony jsou v předchozí kapitole vymezeny částečně odlišně od předchozího vymezení, které provedla v roce 1999 agentura CzechTourism a podle něhož jsou k dispozici statistická data. Statistické údaje se tedy mírně odlišují od skutečnosti, pro formulaci hlavních trendů a závěrů však poskytují dostatečnou přesnost.

3.2 České Švýcarsko a Šluknovsko

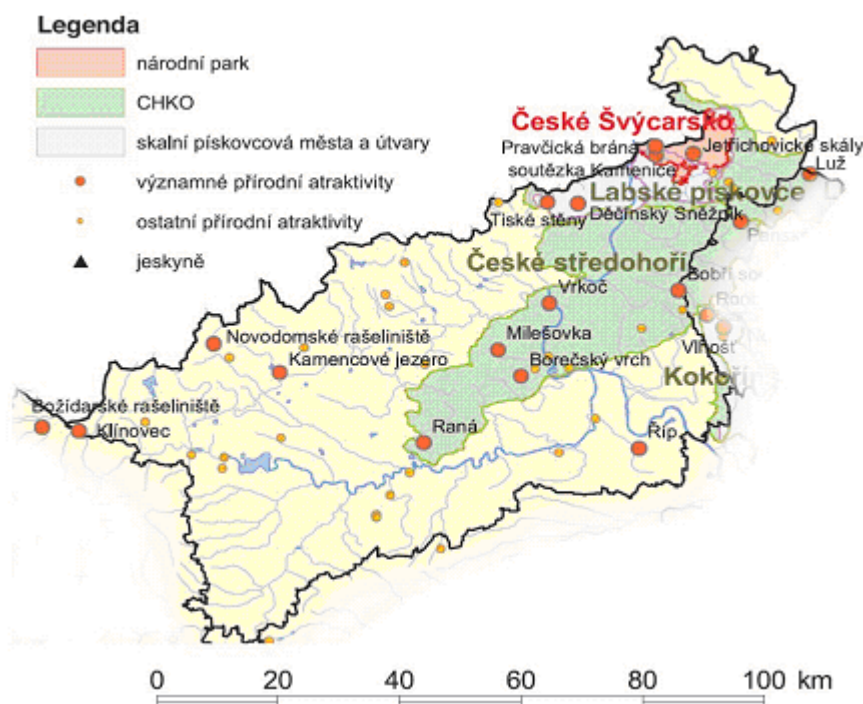
3.2.1 Atraktivita cestovního ruchu

Pěší turistika

Region České Švýcarsko a Šluknovsko představuje unikátní prostor velice vhodný pro pěší turistiku, a to nejen v rámci NP České Švýcarsko, ale i v dalších chráněných územích jako CHKO Labské Pískovce či CHKO Lužické hory. Samotné správy CHKO podporují pěší turistiku jako hlavní formu cestovního ruchu, která by měla být v chráněných územích Děčínska dále rozvíjena. Atraktivitami cestovního ruchu s největším potenciálem jsou:

5. **Pravčická brána** - NPP, největší přirozená skalní brána Evropy, nejvíce navštěvovaná atraktivita Českého Švýcarska. Její známost ještě vzrostla díky účasti mezi 77 semifinalisty soutěže o budoucích 7 přírodních divů světa.
6. **Tichá (Edmundova) a Divoká soutěska řeky Kamenice** - plavba na pramicích úzkými soutěskami řeky Kamenice; atrakce, jež vznikla již v roce 1890. Dostupné z Hřenska, Mezní Louky a Vysoké Lípy po značených turistických stezkách.
7. **Jetřichovické stěny** - Jetřichovice představují po Hřensku hlavní výchozí bod do NP. V docházkové vzdálenosti od obce se nachází řada vyhlídek, vyhlídkových bodů (Mariina vyhlídka, Rudolfův kámen, Vilemínina stěna), zříceniny skalních hradů (Šaunštejn, Falkenštejn), mohutné skalní převisy Tetřevny, Dolský mlýn (proslulý z natáčení pohádek Pyšná princezna nebo Peklo s princeznou) či Malá Pravčická brána, která je však mnohem méně navštěvována než Pravčická brána.

Obrázek 13: Přírodní atraktivity cestovního ruchu v Ústeckém kraji

Zdroj: upraveno podle Atlas cestovního ruchu České republiky (2006)

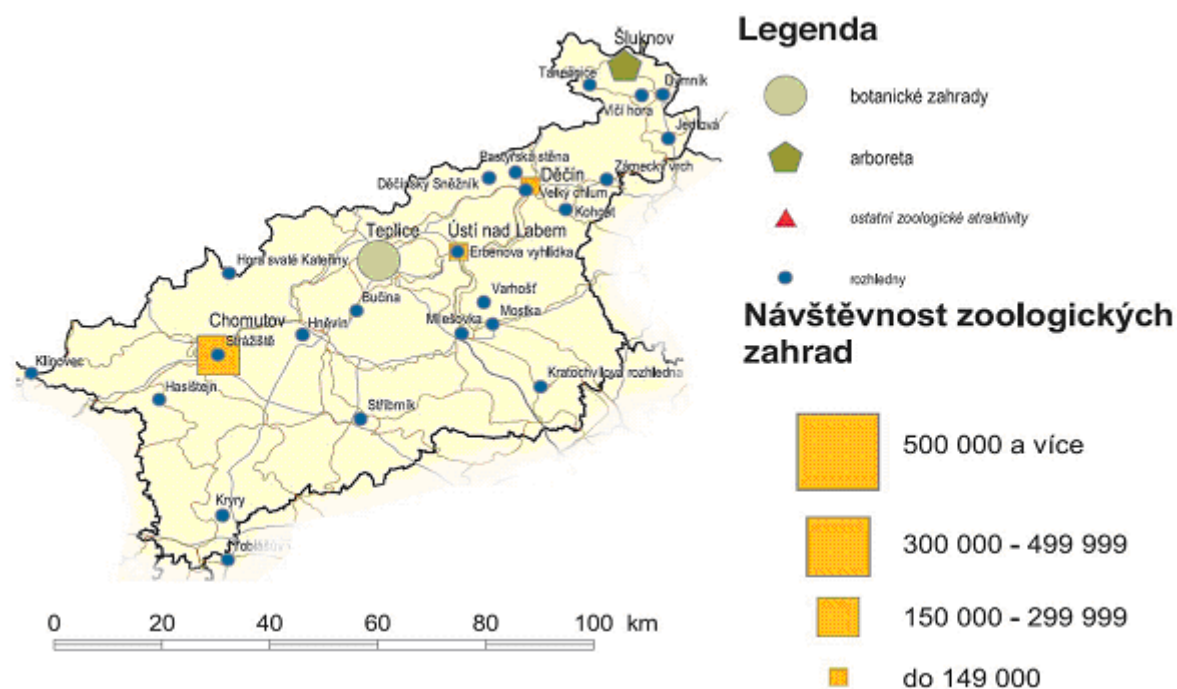
Dalšími atraktivitami regionu, i když již méně využívanými pro pěší turistiku, jsou:

8. **Tiské stěny** - menší skalní město v západní oblasti CHKO Labské pískovce, která přesahuje do okresu Ústí n. L.
9. **Růžový hřeben** - skalní terasy na pravém břehu Labe severně od Děčína směrem k Labské stráni a Hřensku.
10. **Rozhledny** - v regionu se nachází řada vyhlídek, vyhlídkových míst a rozhleden. Mezi nejznámější patří:
  - a. Belveder (součást Růžového hřebenu),
  - b. Děčínský Sněžník (723 m n. m.),
  - c. Dymník (516 m n. m., Rumburk),
  - d. Hrádek (429 m n. m., Varnsdorf),
  - e. Jedlová (774 m n. m., Jiřetín p. J.),
  - f. Kamenický hrad (Č. Kamenice),
  - g. Kohout (Benešov n. Pl.),
  - h. Pastýřská stěna (Děčín),
  - i. Ploučnická vyhlídka (Sokolský vrch v Benešově n. Pl.),
  - j. Studenec (737 m n. m., u České Kamenice),
  - k. Tanečnice (597 m n. m., Mikulášovice - nejsevernější rozhledna),
  - l. Velký Chlum (508 m n. m., Děčín),
  - m. Vlčí hora u Krásné Lípy (581 m n. m.).
11. **Zlatý vrch** - Líška u Č. Kamenice, stěna tvořena sloupcovitě odlučným čedičem (tzv. kamenné varhany).

12. další atraktivity v NP - Úzké a příkré schody, Myší díry, Kyjovské údolí, Údolí Suché Kamenice, Brtnický a Vlčí hrádek atd.

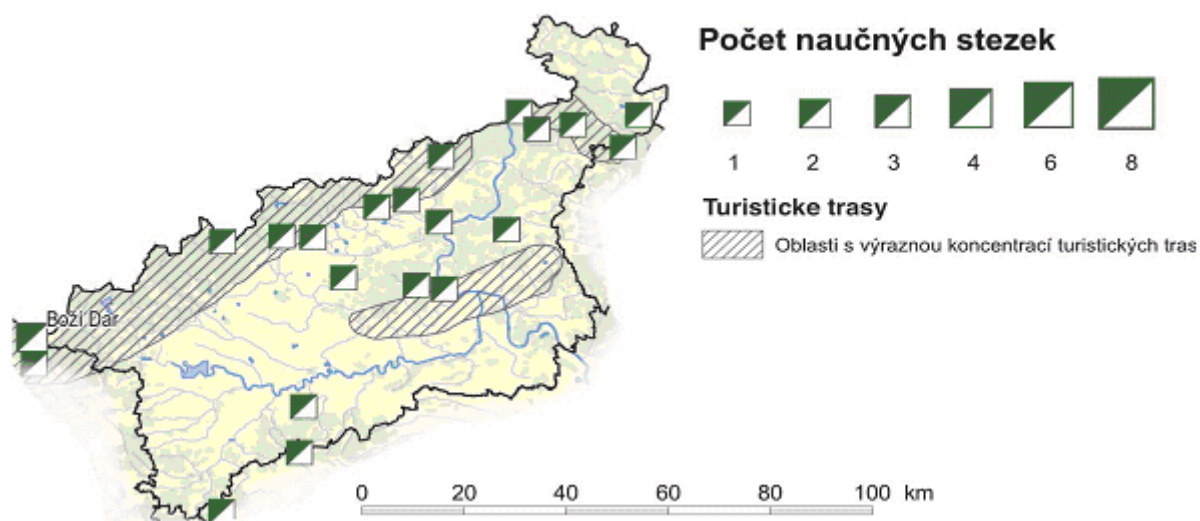
Obrázek 14: Rozhledny a ZOO v Ústeckém kraji

Zdroj: upraveno podle Atlas cestovního ruchu České republiky (2006)

Jako turistické cíle slouží také 10 přírodních rezervací a 9 přírodních památek, z toho 2 národní (Pravčická brána a Zlatý vrch). Celý region je protkán hustou sítí turistických stezek, jejichž největší koncentrace je v NP České Švýcarsko a jeho výchozích bodech: Hřensko, Jetřichovice, Mezní Louka, Vysoká Lípa či Mikulášovice (nejméně využívaný vstup, ze severu). Díky tomu, že většina regionu spadá do velkoplošných chráněných území, je hustá síť turistických tras i mimo NP. Turistické stezky jsou doplněny i stezkami naučnými. Namátkou lze jmenovat např. NS přátelství ČR - SRN, NS Jetřichovické skály, NS okolím Studence, NS Růžová, Hornickou NS Údolí Milířky, Köglerova NS.

Obrázek 15: Koncentrace turistických tras v Ústeckém kraji

Zdroj: upraveno podle Atlas cestovního ruchu České republiky (2006)

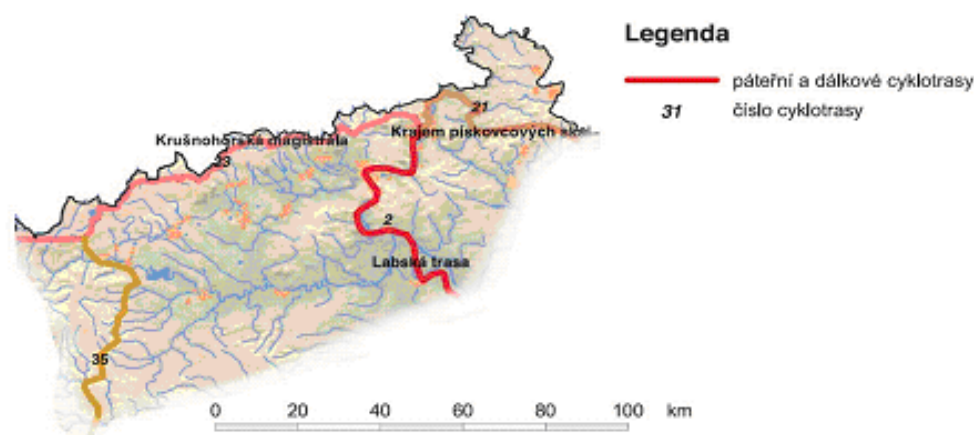
Cykloturistika

Cykloturistika je další základní formou cestovního ruchu uplatňovanou v regionu, o čemž svědčí i výše uvedené množství certifikovaných ubytovacích i stravovacích zařízení v rámci projektu Cyklisté vítáni. V CHKO Labské pískovce a NP České Švýcarsko jsou vyznačeny trasy především v levobřežní části CHKO v délce 25 km - Sněžník - Tisá - Petrovice (součást Krušnohorské magistrály). S rozvojem cykloturistiky jsou navrhovány a postupně jsou vyznačovány v terénu další trasy, především v oblasti Hřensko - Jetřichovice. Trasy jsou vedeny po veřejných a lesních cestách, které mají odpovídající technický stav. V některých úsecích jsou tyto trasy používány i pro pěší turistiku, parametry těchto cest dovolují kombinaci obou typů turistiky. Rozvoj relativně husté sítě cyklostezek v NP umožňuje cyklistům dojet přímo k atraktivitě NP nebo do její těsné blízkosti. Stezky NP České Švýcarsko s přesahem do Německa jsou uvedeny níže:

1. Krásná Lípa - Kyjovské údolí - Kopec - Brtníky - Vlčí Hora - Krásná Lípa;
2. Krásná Lípa - Kyjovské údolí - Hinterhermsdorf - Weifberg - Zlodějská cesta - Tanečnice - Mikulášovice - Brtníky - Vlčí Hora - Krásná Lípa;
3. Kyjov - Stará Doubická cesta - Zadní Doubice - Kyjovské údolí - Kyjov;
4. Česká Kamenice - Kamenický Šenov - Panská Skála - Polevsko - Kytlice - Mlýny - Pustý zámek - Česká Kamenice;
5. Na Tokání - Jetřichovice - Vysoká Lípa - Česká silnice - Na Tokání;
6. Děčín - nádraží Chřibská - Dolní Chřibská - IS Saula - Kyjov - Zadní Doubice - Hinterhermsdorf - Lichtenhainer Wasserfall - Bad Schandau - Postelwitz - Krippen - Dolní Žleb - Děčín;
7. Hřensko - Mezní Louka - Zadní Jetřichovice - údolí Křinice - Bad Schandau - údolí Labe - Hřensko;
8. Jetřichovice - Dolský mlýn - Kamenická Stráň - Růžová - Janov - Hřensko - Mezní Louka - Vysoká Lípa - Jetřichovice;
9. Srbská Kamenice - Růžová - Bynovec - Labská Stráň - Belveder - zpět Bynovec - Kámen - Srbská Kamenice;
10. Srbská Kamenice - Všemily - Líska - Jedlová - Tolštejn - Jiřetín pod Jedlovou - Horní Podluží - Dolní Chřibská - Na Tokání - Zadní Jetřichovice - Hřensko - Janov - Srbská Kamenice.

Mezi páteřní cyklostezky patří cyklotrasa 21 Krajem pískovcových skal, nebo též Jetřichovická trasa vedoucí z Hřenska přes Jetřichovice do České Kamenice a na Liberec, dále Krušnohorská magistrála začínající v Děčíně a pokračující do Krušných hor. Celorepublikově významnou je pak stezka 2 Labská stezka táhnoucí se podél Labe z česko-německých hranic až do Krkonoš. Z tras nižších tříd lze jmenovat v severojižním směru tzv. Šluknovskou trasu 211, nebo Ploučnickou trasu 251. Prostřednictvím sítě cyklotras (vyjmenovaných i cyklotras nižších tříd) je možné navštívit atraktivitu ve všech městech (viz poznávací turistika). Dostupnost rozhleden je omezená, neboť cyklotrasy vedou většinou pouze pod vrchol. Není však problém napojit se zde na turistické stezky a vyjít k rozhledně pěšky.

Obrázek 16: Páteřní cyklotrasy v Ústeckém kraji

Zdroj: upraveno podle Atlas cestovního ruchu České republiky (2006)

Zimní turistika

Region Českého Švýcarska a Šluknovska není primárně regionem pro zimní turistiku. Charakter služeb a areálů pro zimní sporty má spíše lokální či regionální význam. Nejvýznamnějším lyžařským areálem je Jiřetín p. J., v němž se nacházejí 2 lyžařské vleky obsluhující 2 červené a dvě modré sjezdovky o celkové délce 3 850 m. Dalším lyžařským areálem je nedaleké Horní Podluží, kde se nachází modrá sjezdovka o délce 500 m. Tento areál je využíván především místními návštěvníky. Oblast Lužických hor je vhodná pro běžecké lyžování, nicméně je pro tuto aktivitu využívána jen místními návštěvníky. Běžecké stezky zde značeny nejsou. V západní části CHKO Labské pískovce je situován lyžařský areál Tisá, který je určen také spíše pro místní klientelu. Provozován je jeden vlek pro sjezdovku o délce cca 400 m. V blízkosti tohoto areálu jsou vyznačovány běžecké tratě ve směru na Ostrov a Rájec. Oblastně však již spadají do regionu Krušných hor. Další běžecké tratě jsou upravovány v německém příhraničí a objevují se úvahy o napojení regionu Šluknovska na tuto síť.

Ostatní druhy aktivní dovolené (hipoturistika, horolezectví, golf)

Horolezectví je specifickou formou cestovního ruchu, která je v oblasti Českého Švýcarska uplatňována více než 100 let. I z důvodu této tradice zde existuje množství míst pro horolezectví vyhrazených správou NP či CHKO. Horolezectví je tak možné provozovat i na vyhrazených místech v I. zóně NP na cestách vyznačených před rokem 2000. Mezi nejatraktivnější skalní útvary patří skály na levém a pravém břehu Labe mezi Děčínem a Dolním Žlebem, dále Děčínský Sněžník či vybrané skály v Tiských stěnách. Pro začátečníky je připraven kurz horolezectví po pískovcových stěnách, po umělé stěně či kurz ferratového lezení.

Hipoturistika se v regionu Českého Švýcarska rozvíjí v posledních několika málo letech, ačkoliv chov koní má v regionu dlouhou tradici. Na území CHKO je povolena jízda na koni pouze na určených lokalitách III. a IV. zóny. V rámci NP bylo vymezeno 5 hipostezek v okolí Jetřichovic, Chřibské, Vysoké Lípy a Kyjova. Jízdárny s možností vyjížděk do okolí se nacházejí v Horním Podluží, Doubici, Chřibské, Všemilech, Jánské a Ludvíkovicích.

V regionu se rozmáhá také golf. Nachází se zde golfová hřiště v Janově, u nějž je připravováno rozšíření z 9 na 18 jamek. Další golfové hřiště je budováno ve Starých Křečanech u Rumburka. Hřiště využívají návštěvníci z regionu, jejich využití je dále nabízeno jako doprovodná aktivita v ubytovacích zařízeních vyšší kategorie či v informačních centrech.

Poznávací turistika

Poznávací turistika je v regionu založena především na historických památkách největších měst a kulturních, společenských či sportovních akcích v nich pořádaných.

Děčín - centrum, a zároveň nejnavštěvovanější město regionu. Mezi největší atraktivity města patří nově zrekonstruovaný zámek Děčín, který nabízí prohlídkovou trasu a expozici Oblastního muzea

v Děčíně. Realizovány jsou zde také koncerty či divadelní představení. Významnou atraktivitou zámku je Růžová zahrada nacházející se v jeho areálu. Místem, jež využívá svůj potenciál pro cestovní ruch, je Pastýřská stěna. Na ní je krom vyhlídkového zámečku umístěna ZOO, která mimo jiné představuje expozici zvířat Českého Švýcarska. Nově byla otevřena expozice Rajské ostrovy. Mezi tradiční akce, které jsou však navštěvovány spíše obyvateli regionu, jsou Městské slavnosti májové či Děčínská kotva - mistrovství ČR floristů. Tradiční atraktivitou je turistická plavba po Labi na úseku Děčín - Hřensko, která je pro mnoho turistů symbolickým vstupem do NP České Švýcarsko.

Benešov n. Pl. - nachází se zde národní kulturní památka Horní a Dolní zámek (z 16. století), nádherný příklad renesanční architektury v Čechách. Za dolním zámkem se nachází malá, ale malebná zámecká zahrada, nedaleko pak gotický kostel s hvězdicovou klenbou. Historické centrum města je městskou památkovou zónou. I přes svou historickou hodnotu patří město mezi relativně málo navštěvované atraktivity, což představuje potenciál do budoucna.

Česká Kamenice - kostel Sv. Jakuba, klášter, náměstí s barokní kašnou, Kamenický hrad a Rabštejn (bývalá podzemní továrna nacistů na výrobu zbraní), Zámecký vrch s rozhlednou, centrum města je městskou památkovou zónou.

Rumburk - nejseverněji položená loreta v Evropě, která je součástí kláštera loretánské kaple Panny Marie.

Šluknov - nejsevernější město České republiky, městská památková zóna a nedávno obnovený a zpřístupněný zámek.

Jiřetín pod Jedlovou - historické horní město se zachovalým půdorysem a řadou dochovaných památek, městská památková zóna.

V regionu se nacházejí 4 vesnické památkové zóny (Kamenická Stráň, Vysoká Lípa, Dlouhý Důl a Merboltice) a vesnická památková rezervace v Rumburku. Atraktivity poznávací turistiky jsou však pouze atraktivitami druhotnými, neboť většina turistů směřujících do regionu je soustředěna na přírodní atraktivity chráněných území a národního parku. Města se však s patřičným důrazem v propagaci mohou stát vhodnými výletními místy, příp. centry, z nichž budou turisté vyrážet na výlety do přírody. Region nabízí i tzv. indoorové aktivity, které jsou pro turisty alternativou při špatném počasí. Jsou však velice málo známé. V regionu se nachází několik zajímavých muzeí (Dům Českého Švýcarska s interaktivní expozicí v Krásné Lípě, Muzeum psacích strojů v Č. Kamenici, Hornické muzeum a Štola Jana Evangelisty v Jiřetíně p. J., Podzemní letecká továrna v Rabštejně či Muzeum československého opevnění v Křížovém Buku), využít lze také např. Plavecký areál v Děčíně (vč. aquaparku). Další nabídka indoorových aktivit zahrnuje divadla (Děčín, Varnsdorf), kina či výstavy. Chybí však vyžití např. pro rodiny s dětmi nebo zážitkové aktivity.

Produkty cestovního ruchu

Komplexnější produkty cestovního ruchu nabízejí Informační centra Českého Švýcarska. Jedná se o pobyty s programem, který propojuje několik atraktivit, a to i v Saském Švýcarsku:

- ⇒ Highlights národních parků České Švýcarsko a Saské Švýcarsko
- ⇒ Alles Gute - pro novomanžele a manželské páry
- ⇒ Babyboom - pro rodiny
- ⇒ Aktivní víkend
- ⇒ Golf START
- ⇒ Saské Švýcarsko

3.2.2 Infrastruktura cestovního ruchu

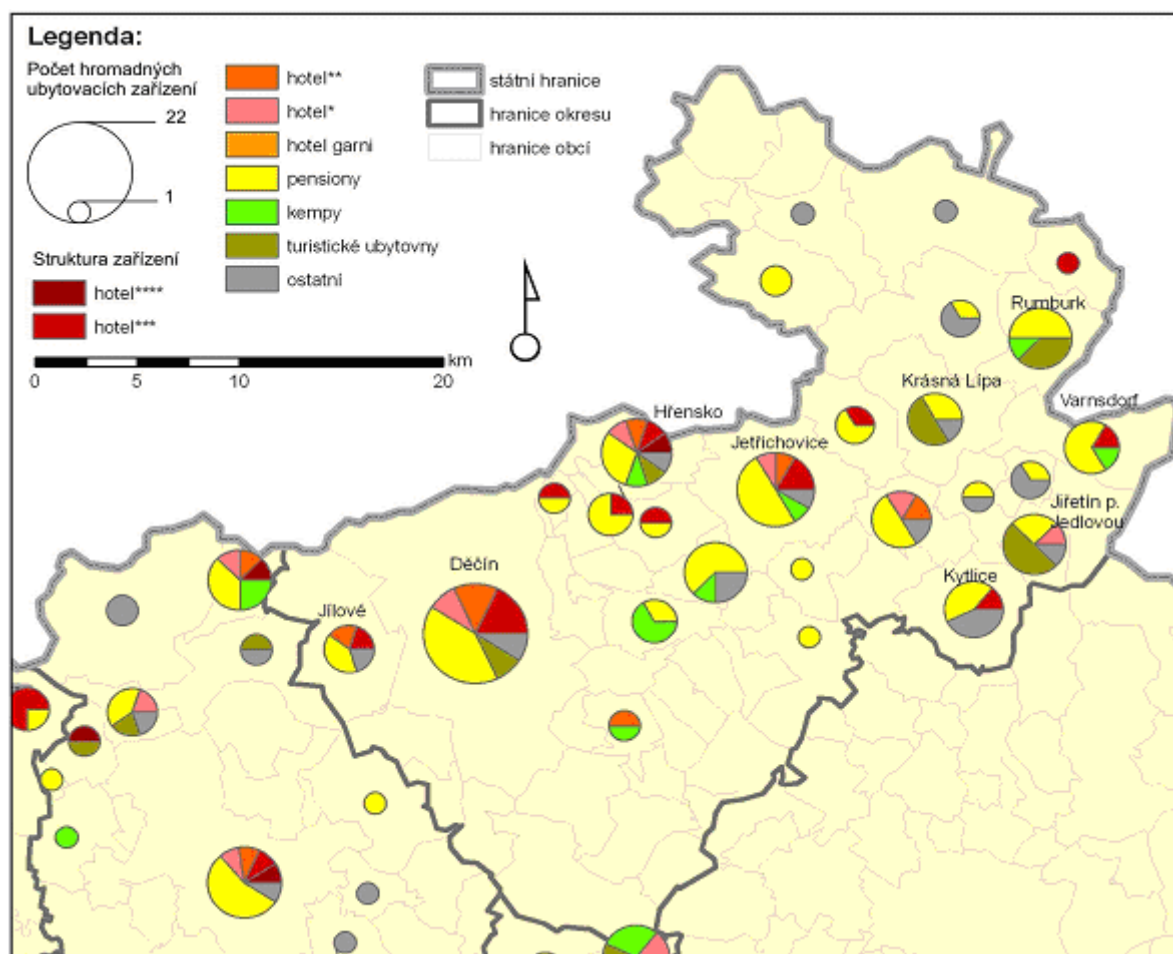
Hromadná ubytovací zařízení (HUZ)

V regionu České Švýcarsko a Šluknovsko, se nachází 131 hromadných ubytovacích zařízení (HUZ), tj. 33,4 % veškerých zařízení v Ústeckém kraji. Dle počtu lůžek je podíl turistické oblasti mírně nižší,

nicméně i tak je velice významný. Podíl lůžek v Ústeckém kraji činí 29,9 % , tj. 5 874 lůžek. České Švýcarsko je tak regionem s nejhustší sítí HUZ v kraji, kdy na 10 km² připadá 1,44 zařízení, tj. 2x vyšší hustota oproti průměru kraje (0,73 HUZ na 10 km²). To je samozřejmě významně ovlivněno atraktivitou území a jeho turistickým potenciálem charakterizovaným v předcházející kapitole.

Z níže uvedeného obrázku jsou dobře patrné obce a města, která jsou ubytovacími centry, a zároveň struktura ubytovacích zařízení dle jejich kategorie. Nejvýznamnějším je město Děčín s 22 ubytovacími zařízeními (po lázních Teplice má Děčín největší koncentraci HUZ), následované Jetřichovicemi (12) a Hřenskem (10), tedy obcemi, jež jsou nejvyužívanějšími výchozími body pro návštěvu NP České Švýcarsko. Druhou oblastí s koncentrací ubytovacích zařízení jsou Lužické hory s přesahem do jižní části Šluknovského výběžku. Centry s ubytovací kapacitou jsou Jiřetín pod Jedlovou, Rumburk či Kytlice (v každé obci po 8 ubytovacích zařízeních).

Obrázek 17: Hromadná ubytovací zařízení v regionu České Švýcarsko a Šluknovsko

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

V regionu převládají ubytovací zařízení pro méně náročnou klientelu, tj. zařízení nižších kategorií. Téměř polovina veškerých HUZ v regionu je tvořena penziony (58 ze 131 zařízení, 27 % lůžek v regionu), následují ostatní jinde neuvedená UZ (např. chaty, ubytovny, rekreační zařízení, restaurace) s počtem 20 zařízení. Z nižších kategorií ubytování jsou významné také turistické ubytovny a hotely ** a *, jejichž počet činí celkem 27 zařízení s 1360 lůžky, tj. 23,2 % regionu. Tato zařízení nižší kategorie jsou situována do oblasti Lužických hor, kde tvoří většinu veškerých ubytovacích kapacit a představují tak rozsáhlé infrastrukturní zázemí.

Bohatou strukturu UZ dle kategorií vykazuje Hřensko, Děčín a Jetřichovice, tedy hlavní výchozí body do NP České Švýcarsko. Vyjma UZ nižších kategorií (penziony, turistické ubytovny či kempy (808 lůžek a 637 míst pro stany a karavany) je v těchto lokalitách významný podíl zařízení orientovaných

na náročnější klientelu. Jediný čtyřhvězdičkový hotel (kapacita 68 lůžek) je situován v centru Hřenska, tříhvězdičkové hotely (celková kapacita 859 lůžek) se nacházejí kromě Děčína a Hřenska také v menších obcích na hranici NP - v Jetřichovicích, Janově, Doubici, Růžové či na Labské Stráni. Lokalizace UZ vyšší kategorie přitahuje do regionu náročnější klientelu, a to nejen českou, ale zejména zahraniční, která v destinaci utrácí více peněz. UZ vyšší kategorie v Ústeckém kraji zaznamenávají také vyšší obsazenost turisty v porovnání se zařízeními pro méně náročnou klientelu.

Tabulka 9: Počet HUZ v regionu Českého Švýcarska a Šluknovska dle kategorií

Území	Celkem	Hotely ****	Hotely ***	Hotely **	Hotely *	Penziony	Kempy	Turistické ubytovny	Ostatní
Ústecký kraj	392	12	52	22	12	140	33	37	69
České Švýcarsko	131	1	15	8	6	58	8	13	20
České Švýcarsko (%)	33,4	8,3	28,8	36,4	50,0	41,4	24,2	35,1	29,0

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

Tabulka 10: Počet lůžek v HUZ v regionu Českého Švýcarska a Šluknovska dle kategorií

Území	Celkem	Hotely ****	Hotely ***	Hotely **	Hotely *	Penziony	Kempy	Turistické ubytovny
Ústecký kraj	19 647	735	3 189	1 149	636	.	2475	2 218
České Švýcarsko	5 874	68	859	366	409	1 575	808	585
České Švýcarsko (%)	29,9	9,3	26,9	31,9	64,3	.	32,6	26,4

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

V regionu Českého Švýcarska a Šluknovska je pouze nepatrný počet HUZ certifikován z hlediska poskytovaných služeb. Pokud se zaměříme na oficiální jednotnou klasifikaci ubytovacích zařízení v České republice, je v regionu podle informací na www.hotelstars.cz (k 1. 11. 2009) certifikován Atrium hotel Varnsdorf (***), hotel Česká koruna*** a hotel Formule** v Děčíně. Na území Česka existuje také certifikace podporující udržitelné formy cestovního ruchu, poskytuje jí sdružení ECEAT ČR (www.eceat.cz), v regionu Českého Švýcarska a Šluknovska však není certifikován žádný objekt. Dále lze zmínit Svaz venkovské turistiky, avšak ani v jejich nabídce není žádný objekt. Certifikací, která je mezi provozovateli UZ v regionu Českého Švýcarska a Šluknovska nejrozšířenější, je certifikace turistických služeb Cyklisté vítání (www.cyklistevitani.cz). Jedná se o celonárodní certifikační systém, který z pohledu cyklistů prověřuje nabídku a vybavenost stravovacích a ubytovacích služeb, kempů a turistických cílů. Certifikace obsahuje standardy srovnatelné se systémy jiných evropských zemí (např. Bett & Bike v Německu nebo RADfreundliche Betriebe v Rakousku). Touto certifikací disponuje celkem 22 HUZ v 17 obcích regionu.

Stravovací zařízení

V regionu je relativně hustá síť stravovacích zařízení, které slouží nejen pro uspokojování potřeb místního obyvatelstva, ale také pro potřeby cestovního ruchu. Stravovací zařízení jsou koncentrována do měst (zejména Děčín), do lokalit, jež jsou výchozím bodem pro návštěvu NP České Švýcarsko nebo jsou přímo lokalizovány u atraktivit cestovního ruchu (zámeček Sokolí hnízdo u Pravčické brány), příp. podél významných komunikací.

Stravovací zařízení regionu vynikají oproti stravovacím zařízením v ostatních regionech Ústeckého kraje tím, že věnují pozornost certifikaci svých služeb, a to především v rámci certifikace Cyklisté vítání. Tuto certifikaci má 18 restaurací v regionu, z čehož polovina je propojena s HUZ. Většina takto certifikovaných zařízení se nachází v Děčíně (4 objekty), Mikulášovicích (při severní hranici CHKO Labské pískovce, 3 objekty), Chřibské (2 objekty) či Šluknově (2 objekty). Další 4 certifikované objekty se nacházejí v těsné blízkosti NP nebo CHKO Labské pískovce. Mimo tyto lokality je podíl certifikovaných zařízení minimální.

Z hlediska nabídky stravovacích zařízení převládají restaurace s českou a mezinárodní kuchyní, které jsou ve větších městech doplňovány restauracemi italskými, mexickými či čínskými. Kvalita většiny restaurací je průměrná, dle Monitoringu návštěvníků v turistickém regionu Severozápadní Čechy jsou však turisté se stravovacími službami spokojeni. Jako velmi dobré je označilo 28,6 % českých a 40,7 % zahraničních návštěvníků, toto hodnocení je v Česku nadprůměrné. Jediným pivovarem v regionu je minipivovar Kocour ve Varnsdorfu.

Turistická informační centra

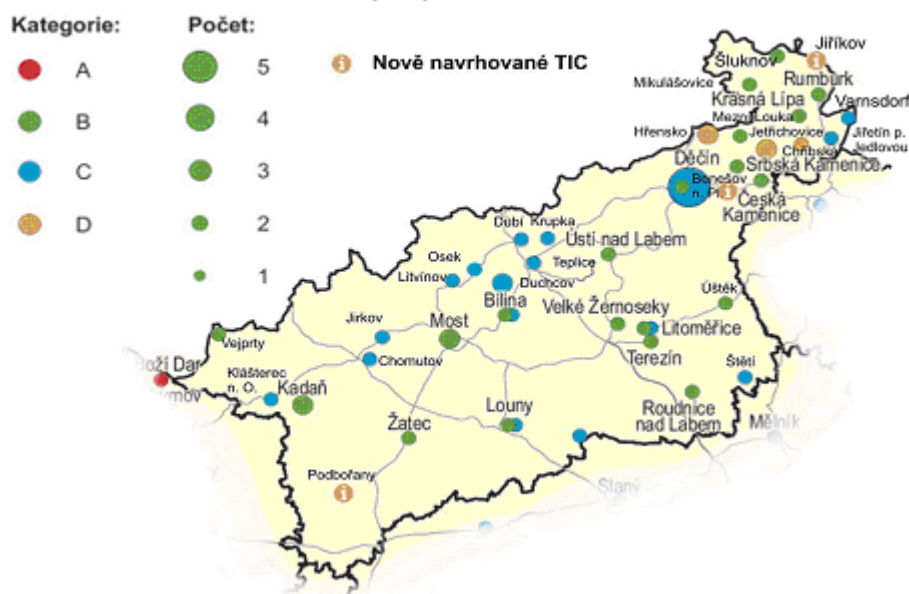
V regionu funguje celkem 15 turistických informačních center (viz tabulka 3), přičemž TIC Krásná Lípa je provozováno Obecně prospěšnou společností České Švýcarsko, 6 TIC ve Hřensku, Jetřichovicích, Mezní Louce, Chřibské, Srbské Kamenici a u Pravčické brány provozuje České Švýcarsko - Turistické informace, s. r. o. Tato jsou jako jediná centra v regionu členem Asociace turistických informačních center České republiky (A.T.I.C. ČR). Všechna TIC s výjimkou Chřibské a Mikulášovic jsou otevřena po celý rok, víkendový provoz zajišťuje kromě rumburského TIC a částečně TIC ve Varnsdorfu každé centrum. TIC v blízkosti NP České Švýcarsko jsou dobře provázána a nabízejí turistům a návštěvníkům všechny podstatné informace, a to především o NP. Informace o atraktivitách v Ústeckém kraji mimo NP, příp. mimo Děčín nejsou již tak komplexní, informace o atraktivitách mimo kraj jsou spíše vzácností. Pozitivně lze hodnotit dostatek TIC, a to v podstatě na všech místech, z nichž je možné vstoupit do NP. V rámci regionu by mohla být doplněna ještě TIC např. v Jiříkově, který je navázán na německé město Ebersbach nebo v Benešově n. Pl. Zde bylo sice nalezeno TIC RAPED, nicméně bližší informace o jeho fungování, kvalitě poskytovaných služeb a přínosnosti pro turisty se získat nepodařilo. V TIC NP České Švýcarsko patří mezi nabízené služby také rezervace ubytování, vyhledávání dopravních spojení a průvodcovské služby. V současné době se připravuje sjednocení provozovatele všech TIC zřizovaných NP České Švýcarsko.

Tabulka 11: Turistická informační centra v regionu Českého Švýcarska

TIC	celoroční provoz	víkendový provoz	pozn.
Krásná Lípa	ano	ano	
Pravčická brána	ano	ano	listopad - březen pouze víkendy
Srbská Kamenice	ano	ano	
Hřensko	ano	ano	
Mezní Louka	ano	ano	mimo sezonu zavřeno v pondělí
Jetřichovice	ano	ano	mimo sezonu zavřeno v pondělí
Chřibská (Na Tokání)		ano	zavřeno listopad - březen
Děčín, Zbrojnická	ano	ano	
Děčín, zámek	ano	ano	leden - únor pouze čtvrtek a neděle
Česká Kamenice	ano	ano	
Mikulášovice		ano	listopad - duben zavřeno, v sezoně zavřeno v pondělí
Šluknov	ano	ano	
Varnsdorf	ano	pouze v sobotu	
Jiřetín pod Jedlovou	ano	ano	
Rumburk	ano		

Obrázek 18: Turistická informační centra v Ústeckém kraji

Turistická informační centra (TIC):

Zdroj: upraveno podle Atlas cestovního ruchu České republiky (2006)

3.3 Krušnohoří

3.3.1 Atraktivity cestovního ruchu

Pěší turistika

Pro turistiku je v rámci regionu vhodnější horská část, to platí hlavně pro pěší turistiku. Pro ni jsou tu relativně dobré podmínky, nicméně v důsledku velkých vzdáleností mezi jednotlivými přírodními zajímavostmi v celém pásu Krušných hor se pro tento region jeví jako vhodnější forma letního cestovního ruchu cykloturistika. Jako zajímavé atraktivity cestovního ruchu v regionu lze vidět především maloplošná chráněná území - přírodní parky Východní Krušné hory, Bezručovo údolí a Údolí Pruněřovského potoka, které patří k nejzachovalejším částem Krušných hor. V lokalitě se nachází také 3 národní přírodní rezervace, a to Jezerka u Jirkova, Velký močál u Přebuze (Karlovarský kraj) a Novodomské rašeliníště u Načetína a 4 přírodní rezervace (Grünwaldské vřesoviště, Libouchecké rybníčky, Niva Olšového potoka, Rájecká rašeliníště). Zajímavou přírodní atraktivitou a zároveň přírodní památkou jsou také Sfingy u obce Měděnec.

Mezi největší atraktivity Krušných hor pro pěší turistiku i z hlediska návštěvnosti patří Komáří Hůrka, resp. rozhledna Komáří Vížka na Teplicku, na níž z Krupky vede nejdelší česká sedačková lanovka. Pod horní stanicí se nachází štola Starý Martin, jejíž návštěva bývá spojena s výstupem/výjezdem na Komáří Vížku. I další rozhledny a vyhlídkové body jsou hojně navštěvovány:

- Jeřabina u Litvínova, 785 m n. m.;
- Komáří Vížka, 807 m n. m.;
- Větruše v Ústí n. L., 228 m n. m.;
- Erbenova vyhlídka v Ústí n. L., 420 m n. m.;
- Hora Sv. Kateřiny (Růžový vrch), 729 m n. m.;
- Strážišťe u CV. 511 m n. m.;

- g. Hasištejn u Kadaně, 627 m n. m.;
- h. Malé sedlo u Střekova (284 m n. m., rozestavěná rozhledna).

Krušné hory a jejich okolí je protkáno relativně hustou sítí turistických stezek, a to zejména v údolích směřujících od pánevních měst do hor. Na samotném hřebeni Krušných hor je již hustota turistického značení nižší, a to zejména v porovnání se sítí turistického značení v Německu. Přesto lze říci, že síť turistických stezek je dostatečná a přivádí turisty na všechny důležité lokality s přírodními či kulturními zajímavostmi. Síť turistických stezek je doplněna také stezkami naučnými, které mají většinou charakter přírodovědných naučných stezek jako např. NS Flájská hornatina, NS Přírodou a dějinami Oseka, NS Tesařova stezka - Šumný důl. Historická naučná stezka je značena např. u Chlumce u Ústí n. L. v místech napoleonské bitvy v roce 1813 u Chlumce, dále např. NS Příhraniční hornická naučná stezka.

V Podkrušnohoří, v urbanizované části regionu je možností pro pěší turistiku velmi málo. Výjimečně jsou zde značeny turistické či naučné stezky (výjimkou jsou Bořeň u Bíliny či okolí Ústí n. L., které však již spadají do Českého středohoří). Turistika je v tomto regionu soustředěna spíše na poznávací cestovní ruch, příp. rekreaci u vodních nádrží - zaplavených hnědouhelných lomů.

Cykloturistika

Cykloturistika se jeví jako nejvhodnější forma letního cestovního ruchu pro hřebeny Krušných hor, a to z důvodu relativně nižší koncentrace přírodních a kulturních atrakcí v rozsáhlém prostoru Krušných hor. Po hřebeni pohoří v blízkosti hranic se SRN vede cyklostezka 23 Krušnohorská magistrála, vedoucí z Chebu až do Děčína. Na tuto páteřní komunikaci se napojují cyklotrasy nižších tříd, jež zajišťují dostupnost magistrály z podhůří. Těmito cyklostezkami jsou např. Doupovská trasa, Chomutovská, Duchcovská, Teplická či Ústecká spojka a také mezinárodní cyklotrasa 25 Chemnitz - Most - Doksy. Cyklotrasy v Krušných horách jsou přehledně značeny a umožňují turistům navštívit přírodní i kulturní zajímavosti.

V Podkrušnohoří je značených tras minimum. Značeny jsou již uvedené spojky, které tvoří hlavní cyklotrasy. Propojení mezi nimi je však velice slabé, jednak v důsledku rozsáhlých těžebních ploch, jednak z důvodu nízkého potenciálu krajiny pro cestovní ruch.

Lyžařská turistika

Pro Krušné hory (v užším slova smyslu - jako pohoří) je hlavní formou cestovního ruchu zimní rekreace v podobě lyžařské turistiky, a to především sjezdového lyžování. Největší zimní střediska jsou však lokalizovány až za hranicemi Ústeckého kraje. Z produktů cestovního ruchu, které v regionu vznikají lze však pozitivně hodnotit propojování jednotlivých aktivit, a to i mezi Ústeckým a Karlovarským krajem. Do regionu Krušných hor na západní hranici Ústeckého kraje zasahuje zhruba třetinou areálu lyžařský areál Klínovec. Ačkoliv leží převážně mimo Ústecký kraj, jeho lokalizace ovlivňuje rozvoj služeb cestovního ruchu. Jedná se zejména o ubytovací a stravovací zařízení v oblasti Loučné pod Klínovcem a Kryštofových Hamrů, kde se nachází relativně široké spektrum UZ včetně čtyřhvězdičkového hotelu v Loučné (viz dále). Právě přítomnost tohoto ubytovacího zařízení vyšší kategorie představuje potenciál pro nalákání náročnější klientely zejména z blízkého Německa.

Významným lyžařským centrem Krušných hor je také lyžařský areál na Bouřňáku v Mikulově v Krušných horách, kde je mimo jiné provozován Freestyle Rippers park. Toto centrum je dobře situováno zejména vzhledem ke zdrojové oblasti návštěvníků, tj. městům jako Teplice, Ústí n. L., Litvínov a Most, ale po dokončení dálnice D8 přes České středohoří bude mít také velmi dobrou dostupnost z Prahy. Areál nabízí v porovnání s Klínovcem méně sjezdovek, nicméně pro víkendové lyžování jsou služby areálu dostatečné.

Menším lyžařským centrem, které slouží především návštěvníkům z Ústí n. L. a okolí, je lyžařský areál Zadní Telnice, nacházející se 20 km od krajského města. Další střediska sjezdového lyžování jsou uvedeny níže v tabulce. Tato střediska jsou však pouze lokálního charakteru a jsou vhodná především pro začátečníky a nenáročné lyžaře.

Tabulka 12: Lyžařské areály v regionu Krušnohoří

Areál	Obtížnost	Název sjezdovky	Délka sjezdovek (m)
Ski areál Klínovec		Superpipe (snowpark)	120
	Černá	U Zabitého	700
	Červená	Pařezovka, Přemostěná, Slalomák, Jáchymovská	5050
	Modrá	Dámská, Čtyřka, Pod Zámečkem, Cvičná louka LŠ, Jáchymovská II.	3030
Sport Centrum Bouřňák	Černá	Slalomový svah	700
	Červená	Stará sjezdovka, Nová sjezdovka, Pařezovka, Hrobská sjezdovka	3251
	Modrá	Turistická sjezdovka	2570
Ski Klub Telnice	Černá	Slalomák	600
	Červená	Děčičňák, Nová, Buben, Macháček	2300
	Modrá	Turistická trať, Cvičná louka, Meva, Kašpárek	1150
Ski areál Meziboří		Červená	380
		Modrá	460
		Dětská	160
Klíny	Černá	Slalomák	900
	Červená	Kotva	400
	Modrá	Tatrapoma	300
Pyšná		Červená	433*
		Modrá	340*
		Dětský skipark	100*
Hora Sv. Kateřiny	Červená		300
Český Jiřetín	Černá	Mlejny, Čerták	1 330
	Červená	U Kostela	300
	Modrá	U Kostela	700
Komáří Vížka	Černá	Hrana	300
	Červená	Slalomák	450
	Modrá	Cvičná louka	700
		Dětský svah	100
Měděnec	Červená		700

Zdroj: webové stránky lyžařských areálů

Pozn.: * - délka vleku; v tabulce nejsou uvedeny vleky v Horní Halži, Vejpřtech a Mezihoří, pro něž se nepodařilo získat informace o obtížnosti a délce sjezdovek.

Úpravu a značení páteřních běžeckých tras zajišťuje o.s. Krušnohorská bílá stopa (www.kbstopa.cz). Koncentrace běžeckých tras je v lokalitách Klínovec, Lesná, Klíny - Mračný vrch, Dlouhá Louka, Bouřňák, Telnice a Nakléřov. Celkem je v Krušných horách upravováno více než 200 km běžeckých tras a okruhů.

Ostatní druhy aktivní dovolené (hipoturistika, golf)

Hipoturistika se v regionu Krušných hor teprve rozvíjí. Jezdeckých oddílů a jízdáren s možností projížďek do okolí je několik, soustředěny jsou zejména v Ústí n. L. a jeho zázemí (provázanost na CHKO České středohoří) a v Krušných horách. Značených hiposteze je v regionu nedostatek. Areálem provázaným s hipoturistikou, který je hojně navštěvován, je mostecký hipodrom, z něhož se od jeho vzniku stalo jedno z největších dostihových závodišť v Česku. V současné době se také rozvíjí projekt Krušnohorských koňských stezek.

Golf jakožto sport i jako možný cíl turistů nabírá v posledních letech v Česku na významu. V regionu Krušných hor se nachází 6 venkovních golfových hřišť, z nichž hřiště na Cínovci a Ústí n. L. čítají plných 18 jamek a mají tedy předpoklady vyšší návštěvnosti. V regionu je možné využít také 4 indoorová odpaliště se simulátory a driving range v Předlicích. Lokalizace golfových hřišť do zázemí lázeňských měst (náročnější klientela vyžadující služby vyšší kategorie) umožňuje tyto služby vhodně propojit a vytvořit tak komplexnější produkt cestovního ruchu.

Adrenalinové sporty jsou provozovány v několika lokalitách. Nejvýznamnější je Loučná pod Klínovcem, kde se lze zúčastnit výletů na terénních koloběžkách a horských kolech, vyzkoušet lukostřelbu, tandem paragliding, bungee running, týmové lyže, bobovou dráhu, lanové centrum a disc golf. Na Blatně jsou pořádány projížďky na vznášedlech, čtyřkolkách či sněžných skútrech. Kurzy landkitingu, kiteboardingu a snowkitingu je možné využít na Moldavě. Z dalších adrenalinových aktivit je možné jmenovat bungee jumping z mostu Hačka u Chomutova, jízdu bojovým vozidlem pěchoty BVP v Oseku či tandemové seskoky v Mostě. Nabídku specifických forem cestovního ruchu doplňuje také uhelné safari, v jehož rámci je návštěvníkům umožněna prohlídka povrchových uhelných dolů a jejich technických zařízení.

Poznávací turistika

Stadice - část obce Řehlovice v blízkosti Ústí n. L., v níž se nachází několik národních kulturních památek, jako pomník Přemysla Oráče na Královském poli či Královský pramen. I přes historickou hodnotu místa a potenciál pro cestovní ruch jsou tyto atraktivity navštěvovány dosud omezeně a zcela chybí jakékoli doplňkové služby.

Duchcov - Duchcovský zámek se zahradami, známý pobytem G. Casanovy (národní kulturní památka). Historické jádro města je památkovou zónou s vysokým potenciálem, ale jeho využití pro cestovní ruch omezuje špatný stav infrastruktury a zvýšená koncentrace sociálně vyloučených obyvatel (důsledek stavební uzávěry v minulosti).

Osek - národní kulturní památka Cisterciácký klášter Osek, v blízkosti zřícenina gotického hradu Rýzmburk.

Vejpřty - hraniční město oddělené říčkou Polavou od německého Bärensteinu (železniční a silniční přechod), s lyžařským areálem lokálního významu (1 vlek a 1 sjezdovka) přímo ve městě a s několika kulturními památkami, např. kostel Sv. Martina a kostel Všech svatých. Opravují se staré rudné štolky s potenciálem otevření pro veřejnost do dvou let.

Teplice - lázeňské město se zámek Teplice, v němž sídlí regionální muzeum. Historické centrum města i lázeňská zóna byly v minulosti postiženy rozsáhlými demolicemi. Ve městě se nachází také celoročně otevřená hvězdárna a botanická zahrada. Hojně je využíván fotbalový stadion Na Stínadlech s kapacitou přes 18 tis. diváků, a to nejen k prvoligovým zápasům, ale i k zápasům mezinárodním.

Bilina - město ležící na rozhraní Krušnohoří a Českého středohoří, dochované historické jádro (městská památková zóna) s řadou památek bylo v minulosti postiženo demolicí nábřežní fronty domů a výstavbou silničního průtahu. Město má potenciál v oblasti cestovního ruchu, jeho současné využití je ovšem limitováno nepřístupností klíčových památek (především zámku), přerušeným

provozem lázní, dobýváním uhlí v okolí, nedořešením dopravní situace v městském prostoru a zvýšenou koncentrací sociálně vyloučených obyvatel.

Chomutov - největší turistickou atraktivitou Chomutova je Podkrušnohorský zoopark, který ročně navštíví zhruba 220 tis. návštěvníků, tj. po Terezínu je nejnavštěvovanější atraktivitou Ústeckého kraje. Jeho součástí je skanzen Stará Ves a dětské lanové centrum. V blízkosti zooparku se nachází Kamencové jezero, které představuje rekreační zónu města. Obě atraktivity jsou dobře dostupné MHD. Historické jádro města je městskou památkovou zónou a bylo již z velké části zrevitalizováno.

Most - mezi atraktivity města Most patří několik volnočasových areálů. Jedná se o autodrom hipodrom, aquadrom, aerodrom (souhrnné označení Mostecké dromy), přičemž zejména první dva představují pro město významné atraktivity, neboť na akce na nich pořádané (dostihy, závody trucků, automobilů či motocyklů) se sjíždí řada návštěvníků z celého Česka. Z historických památek dominuje kostel Nanebevzetí Panny Marie, který byl v roce 1975 při likvidaci starého města z důvodu těžby uhlí pomocí speciálních hydraulických podvozků a zajišťovací ocelové konstrukce přesunut během 27 dnů na 841,1 m vzdálené nové místo. Dominantou města je replika hradu Hněvín, který slouží jako restaurace, hvězdárna a kulturní zařízení. Město má potenciál zejména pro rozvoj netradičních forem cestovního ruchu ve vazbě na jednotlivé volnočasové areály a oblast kolem budoucího jezera Most.

Kadaň - rozsáhlá městská památková rezervace s velkým potenciálem pro cestovní ruch. Ze středověku se dochoval gotický hrad, část gotického opevnění s mohutným barbakánem před Žateckou branou a gotická radnice ze 14. - 15. století s výstavnou kaplí a vysokou věží, završenou vzácnou zděnou helmicí. Náměstí zdobí barokní fasády starší zástavby a barokní morový sloup. Na úpatí Svaté hory (Strážště) stojí unikátní pozdně gotický klášterní areál františkánů. Klášterní kostel ukrývá významný cyklus nástěnných maleb, patrně z okruhu Lucase Cranacha. Kadaň je dějištěm městské historické slavnosti Císařský den, která si již získala nadregionální věhlas, a řady dalších akcí. Město dlouhodobě a systematicky pracuje na rozvoji své turistické infrastruktury a marketingu v oblasti cestovního ruchu a je v této oblasti velmi dobrým příkladem pro ostatní.

Klášteřec n. O. - zámek (expozice porcelánu) a zámecký park, Thunská hrobka, Sala Terrena - raně barokní letohrádek, kostel Nejsvětější Trojice apod. Ve městě se nachází aquapark, je zde pořádána řada kulturních a společenských akcí. Centrum města a lázeňská zóna v minulosti prošly náročnou revitalizací, k jejich postupnému ožívání ovšem zatím dochází poněkud pomaleji (Lázně Evženie, Klášteřec, Městský pramen). V blízkosti Klášteřce n. O. a Kadaně se nachází řada zřícenin hradů souhrnně označovaných jako hrady středního Poohří (např. Pernštejn, Šumburk, Lestkov).

Kromě vyjmenovaných atraktivit se v regionu nachází také řada hradů a zámků (např. hrad v Krupce, zámek Jezeří, Litvínov, Trmice apod.). S výjimkou zooparku v Chomutově, Ústecké ZOO a hradu Střekov jsou památky navštěvovány poměrně omezeně, což je ovlivněno především negativní image podkrušnohorských měst, proti níž mají jen omezenou působnost propagační a reklamní materiály. Zvýšení návštěvnosti by mohlo pomoci propojení turistických atraktivit do jednoho produktu (viz 3K-karta), ale také kladení většího důrazu na zajímavé, interaktivní podání informací o kulturních a historických památkách a provázanost se škálou volnočasového vyžití.

Potenciálem cestovního ruchu, který je možné využít např. pro přípravu produktu cestovního ruchu a k následné jednotné propagaci je důlní historie Mostecka a ostatních obcí v hnědouhelné pánvi. V Mostě se nachází oblastní muzeum s expozicí věnovanou zaniklým obcím Mostecka, více turisticky využít lze také místní Podkrušnohorské technické muzeum umístěné v bývalém hlubinném dole Julius III, štolu Starý Martin v Krupce, ale i potenciál hnědouhelných lomů s výhledy ze zámku Jezeří či Hněvína. Turistický potenciál v sobě ukrývají také rekultivované plochy v podobě rekreačního jezera vznikajícího zatopením lomů.

Lázeňská turistika

Teplíce - lázeňské město s mezinárodním společenským a kulturním významem, čemuž odpovídá i počet a struktura ubytovacích (3 čtyřhvězdičkové hotely) a stravovacích zařízení, které se soustřeďují na zahraniční klientelu. Lázně jsou navštěvovány z velké části zahraničními turisty a specializují se na léčbu pohybového ústrojí, kardiovaskulárních a nervových poruch. Kromě klasických léčebných pobytů jsou nabízeny také relaxační či krátkodobé wellness pobyty. Tyto služby jsou nabízeny jako komplexní balíčky služeb cestovního ruchu. V Teplících se nachází 5 lázeňských

domů: Císařské lázně****, Lázeňský dům Beethoven***, Kamenné lázně***, Nové Lázně a Depandance. Léčebné procedury probíhají v prvních 4 vyjmenovaných zařízeních.

Dubí - lázně regionálního až národního významu se specializací na léčbu pohybového ústrojí a nervových poruch. Lázně byly provozovány stejnou společností jako lázně v Teplicích, nyní mají nového majitele a jsou t.č. mimo provoz.

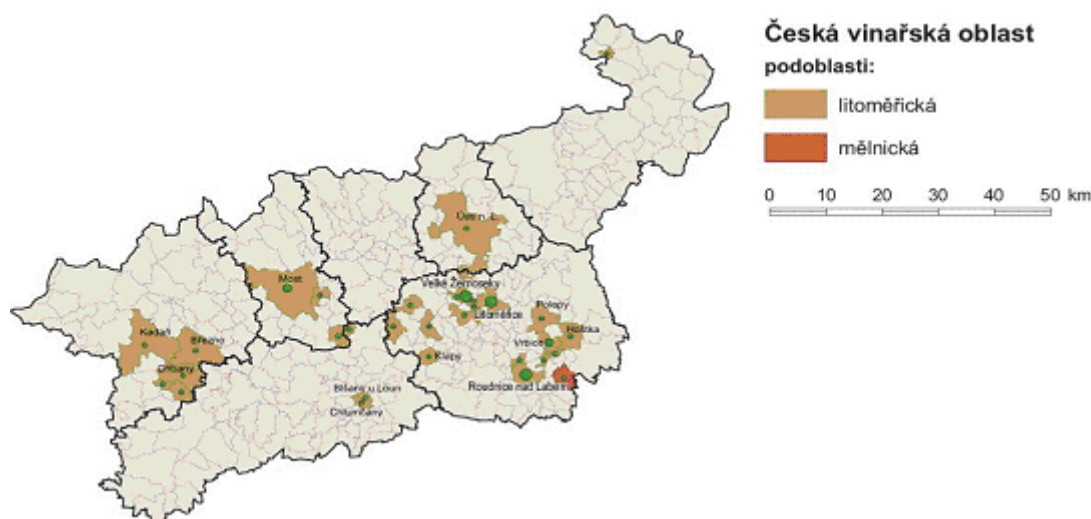
Bílina - lázeňské město regionálního významu, lázně Kyselka jsou bohužel dlouhodobě (od roku 1996) uzavřeny a městu se dosud nepodařilo nalézt investora či partnera k jejich oživení.

Kláštrec nad Ohří - v nedávné minulosti se podařilo oživit historický komplex lázní Evženie, v současnosti dochází k postupnému rozšiřování nabídky poskytovaných služeb.

Vinařská turistika

Okolí Mostu a Kadaně je součástí litoměřické vinařské podoblasti. Významem ovšem toto území zatím zaostává za Litoměřickem a Roudnickem a skutečné (tj. osázené) plochy vinic jsou velmi malé. V Mostě i Kadani se konají tradiční vinobraní (Divadelní vinobraní v Mostě, Svatováclavské vinobraní v Kadani). Více však zatím potenciál vinařství v cestovním ruchu využíván není.

Obrázek 19: Vinařské obce v Ústeckém kraji

Zdroj: upraveno podle Atlas cestovního ruchu České republiky (2006)

Produkty cestovního ruchu

Nejvýznamnějším produktem cestovního ruchu, který svým charakterem přesahuje hranice Ústeckého kraje, je 3K-karta. Tento produkt byl zaveden v roce 2008 a je určen pro návštěvníky Krušných hor, a to jak v Ústeckém, tak i Karlovarském kraji. Jedná se o produkt, jehož zakoupením získávají návštěvníci slevy na vybrané služby cestovního ruchu (vstupy, ubytování, stravování, lyžařské permanentky apod.) nebo jim jsou tyto služby poskytovány zcela zdarma. Hlavním pozitivem produktu je, že spojuje již téměř 150 služeb cestovního ruchu bez ohledu na kraj působnosti a provozovatele. Do projektu je zapojen také aquapark v německém Geyeru. 3K-karta se stala Absolutním vítězem Grand Prix Regiontour 2009. Od zavedení karty v roce 2008 bylo prodáno již kolem 1000 karet. Do budoucna je připravována také cyklokarta a provázání na další nové produkty cestovního ruchu.

3.3.2 Infrastruktura cestovního ruchu

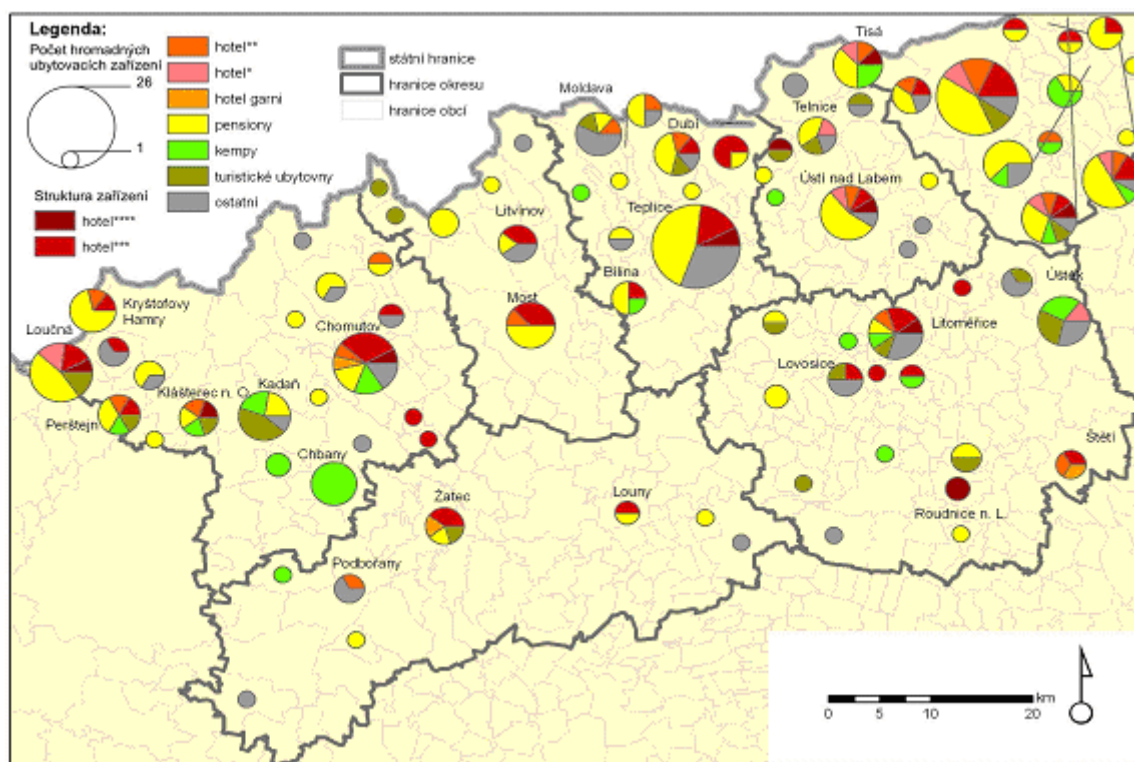
Hromadná ubytovací zařízení

V regionu se nachází 195 HUZ, tj. 49,7 % všech ubytovacích zařízení Ústeckého kraje. Koncentrace těchto zařízení je v porovnání s regionem Českého Švýcarska a Šluknovska menší, dosahuje hodnoty 0,85 HUZ na 10 km². V porovnání s krajskou úrovní jde však o hodnotu nadprůměrnou, což je způsobeno dvěma základními faktory. Prvním je lokalizace samotných Krušných hor, které jsou využívány k cestovnímu ruchu jak v zimním, tak i letním období, druhým faktorem je lázeňství.

Hlavním místem koncentrace HUZ (obr. 10), ale také destinací s vysokým počtem zařízení vyšší kategorie je lázeňské město Teplice s 26 zařízeními a 3 čtyřhvězdičkovými hotely (162 lůžek). V obou kategoriích tak výrazně předčí samotné krajské město Ústí n. L., v němž je lokalizováno pouhých 11 HUZ, tj. méně než v některých okresních městech (Děčín, Chomutov) nebo v obcích lokalizovaných v blízkosti významnějších turistických atraktivit (Loučná pod Klínovcem, Jetřichovice). Poddimenzovanost krajského města není pouze v počtu zařízení, ale také v počtu lůžek, kterých je v Ústí n. L. zhruba 700. Většina těchto kapacit se nachází ve 2 hotelích, v čtyřhvězdičkovém hotelu Best Western Hotel Vladimír (168 lůžek - v současnosti probíhá rozšíření) a tříhvězdičkovém Interhotelu Bohemia (283 lůžek), lokalizovaných v samém centru města.

Ubytovací kapacity se mimo výše zmíněná města nacházejí také v jejich zázemí v Krušných horách (Moldava, Telnice, Tisá) a výrazněji také v okrese Chomutov, kde jsou koncentrována jednak do horských oblastí (Kryštofovy Hamry, Loučná pod Klínovcem), jednak do měst (Chomutov a Kadaň) a rekreační oblasti v blízkosti Nechanické vodní nádrže.

Obrázek 20: Hromadná ubytovací zařízení v regionu Krušnohoří, České středohoří a Podřipsko a Poohří

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

Z hlediska kategorizace ubytovacích služeb převládají v celém regionu služby nižší kategorie, zejména pak penziony (18 % lůžek v regionu), ostatní jinde neuvedená UZ (24 % lůžek v regionu), turistické ubytovny (10 % lůžek) a kempy (9,8 % lůžek). Vyjmenovaná zařízení jsou rozmístěna v regionu relativně rovnoměrně, pouze kempy jsou výrazně koncentrovány na Chomutovsko,

konkrétně do Poohří k Nechranické vodní nádrži, u níž se nachází 542 míst pro stany a karavany (tj. 20 % veškerých kapacit kraje). Kempy jsou jedinou formou HUZ u nádrže.

Ubytovací služby pro náročnější klientelu (čtyřhvězdičkové hotely) jsou vyjma již zmiňovaných Teplíc a Ústí n. L. lokalizovány do dalších 6 měst a obcí (Chlumecko a Tisá u Ústí n. L., Dubí u Teplíc, Chomutov, Loučná pod Klínovcem a Klášterec n. O.). Umístění těchto zařízení odpovídá lokaci atraktivit cestovního ruchu (Tiské stěny, Krušné hory, Klášterec n. O. v blízkosti historické Kadaně). V regionu je 562 lůžek ve čtyřhvězdičkových hotelech, což představuje více než 76 % kapacity v Ústeckém kraji.

Tabulka 13: Počet hromadných ubytovacích zařízení v regionu Krušné hory dle kategorií

Území	Celkem	Hotely ****	Hotely ***	Hotely **	Hotely *	Penziony	Kempy	Turistické ubytovny	Ostatní
Ústecký kraj	392	12	52	22	12	140	33	37	72
Krušnohoří	195	8	27	11	5	72	18	15	36
Krušné hory a Podkrušnoh. (%)	49,7	66,7	51,9	50,0	41,7	51,4	54,5	40,5	50,0

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

Mezi certifikacemi HUZ je nejvíce rozšířena oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení v České republice. Touto certifikací disponuje 11 objektů především vyšší kvality. Jedná se o Best Western Hotel Vladimír**** Ústí n. L., hotel Lesní zámeček*** Loučná pod Klínovcem, hotel Nástup**** Loučná pod Klínovcem, hotel Ostrov**** Tisá, hotel Payer**** Teplice, hotel garni Richmond*** Teplice, hotel Slavie* Ústí n. L., Lázeňský dům Evženie** Klášterec n. O., Penzion a restaurace Bohemia* Dubí, Penzion Selský dvůr*** Perštejn, hotel U Sv. Václava*** Hrušovany. Druhou certifikací, která se mezi provozovateli HUZ objevuje, i když v menší míře než v Českém Švýcarsku, je certifikace turistických služeb Cyklisté vítáni, kterou v regionu Krušných hor disponuje 5 objektů, 3 v ORP Kadaň a po 1 objektu v ORP Chomutov a Ústí n. L.

Tabulka 14: Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních v regionu Krušnohoří dle kategorií

Území	Celkem	Hotely ****	Hotely ***	Hotely **	Hotely *	Penziony	Kempy	Turistické ubytovny	Ostatní
Ústecký kraj	19 647	735	3 189	1 149	636	.	2 475	2 218	.
Krušnohoří	9 712	562	1 870	580	.	1 780	956	991	2 373
Krušné hory a Podkrušnoh. (%)	49,4	76,5	58,6	50,5	.	.	38,6	44,7	.

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

Stravovací zařízení

V regionu Krušnohoří je obdobně jako v regionu České Švýcarsko a Šluknovsko hustá síť stravovacích zařízení. Oblastí koncentrace je několik. Jedná se především o města, ve většině z nich však zařízení slouží primárně místnímu obyvatelstvu (s výjimkou lázeňských měst, kde jsou hojně navštěvovány lázeňskými hosty), dále v horských oblastech a podél mezinárodních silničních komunikací. Ve městech lze najít pestřejší nabídku stravovacích zařízení orientovaných na českou i mezinárodní kuchyni, pouze ojediněle lze však najít restaurace nabízející zážitkovou gastronomii. Ve venkovských a horských oblastech převládají (s výjimkou hotelů vyšší kategorie) stravovací zařízení nižší kvality nabízející ve větší míře pouze hotová jídla české kuchyně či jednoduché občerstvení (venkovské hospůdky, horské chaty apod.).

Stravovací zařízení v regionu nejsou certifikována, výjimkou je pouze restaurace Tivoli v Krásném Březně, která je certifikována v rámci projektu Cyklisté vítáni. Na krajské úrovni ani na úrovni regionu Krušnohoří není zavedena jednotná certifikace stravovacích služeb, která by turistům umožnila orientaci v kvalitě stravovacích zařízení. Pozornost by ve stravovacích zařízeních měla být věnována kvalitě služeb, a to především obsluze, která ne vždy vnímá hosta jako svého zákazníka nebo disponuje patřičnými jazykovými znalostmi.

Turistická informační centra

V regionu se nachází 14 turistických informačních center, které jsou lokalizovány pouze ve městech (obr. 8). Z analýzy webových stránek TIC a měst byla zjištěna relativně nižší kvalita informačních center v porovnání s TIC v regionu České Švýcarsko, a to nejen z hlediska šíře služeb nabízených turistům, ale také z hlediska otvíracích hodin jednotlivých center. Pouze 3 TIC jsou otevřena i o víkendech, a to po celý rok. Jako nejkvalitnější TIC regionu se ukázalo TIC v Kadani, jež se projevuje širším regionálním záběrem svých služeb a umožňuje turistům využívat informačních služeb o víkendech v sezoně až do 20 hodin. TIC v Kadani je jediným TIC Ústeckého kraje, které je členem Asociace turistických informačních center České republiky (A.T.I.C. ČR) v kategorii A - celorepublikové působnosti. Dobrou kvalitu prokázalo také Klášterec n. O., a to spektrem poskytovaných služeb a prostřednictvím kvalitně zpracovaných webových stránek s odkazy na TIC v okolí. Členem A.T.I.C. ČR je kromě TIC Kadaň dalších 6 TIC, a to v Duchcově, Chomutově, Klášterci n. O., Mostě, Oseku a Ústí n. L., řazena jsou v kategorii B - regionální působnost.

Tabulka 15: Turistická informační centra v regionu Krušné hory

TIC	celoroční provoz	víkendový provoz	pozn.
Bílina	ano		
Dubí	ano		
Duchcov	ano	v sezoně v sobotu	
Chomutov	ano	pouze přes let. prázdniny	
Jirkov	ano		
Kadaň	ano	ano	v sezoně o víkendu do 20.00
Klášterec n. O.	ano	pouze v sezoně	
Krupka	ano	pouze v sobotu	
Most	ano	v neděli pouze v sezoně	
Osek	ano	ano	
Teplice	ano	v sezoně v sobotu	
Tisá	ano	ano	duben - září zavřeno středa, čtvrtek
Vejprty			

3.4 České středohoří a Podřipsko

3.4.1 Atraktivita cestovního ruchu

Pěší turistika

České středohoří a Podřipsko je vhodnou oblastí pro pěší turistiku. Turisticky nejvýznamnější částí Českého středohoří je Ústecko, Lovosicko a severní Litoměřicko. Další oblastí s potenciálem, který však není dostatečně využit, je pak Podřipsko. Značené turistické trasy jsou koncentrovány zejména na severu regionu v oblasti Porta Bohemica, Varhoště, Milešovky a Opárenského údolí. Ty doplňuje

několik naučných stezek např. NS Luční potok u Zubnic, NS Pod Vysokým Ostrým u Ústí n. L., NS Boreč a NS Lovoš. Nejvýznamnějšími přírodními atraktivitami regionu jsou:

Milešovka - nejvyšší hora Českého středohoří s rozhlednou a meteorologickou observatoří (837 m n. m.), cíl turistů jako půldenní výlet s výstupem z Milešova, Bílky či Černčic.

Lovoš - národní přírodní rezervace, hora u Lovosic s restaurací (570 m n. m.), stezka na vrchol je vedena přes Opárenské údolí z Lovosic.

Boreč - národní přírodní památka, znělcový vrch, na němž v zimě dochází k tzv. mikroexhalaci, čili vyvěrání teplého a vlhkého vzduchu z četných puklin na vrcholu i svazích. Vyvěrání je doprovázeno sloupy páry, takže to na první pohled vypadá, že kopec "kouří".

Bořeň u Bíliny - znělcový masiv, státní přírodní rezervace, cíl turistů a horolezců.

Porta Bohemica - úzké labské údolí mezi Litochovicemi a Malými Žernoseky s několika vyhlídkovými místy.

Na Podřipsku je místem s nejvyšší atraktivitou hora Říp (459 m n. m.), na níž vedou turistické stezky z Vražkova, Ctiněvsí a Krabčic (Roudnice nad Labem). První dva výchozí body jsou omezeně dostupné vlakem, ale přesto velká většina turistů vystupuje na Říp z Krabčic. Říp je navštěvován především díky historické hodnotě místa pro český národ, rotundě sv. Jiří stojící na jeho vrcholu, ale také díky každoročně pořádané Řípské (Svatojiřské) pouti. Potenciál lokality je však vyšší než jeho současné využití, výraznou bariéru případné revitalizace způsobuje roztržité vlastnictví hory a staveb.

Vhodnými lokalitami pro jednodenní výlety jsou rozhledny situované především v CHKO České středohoří.

- i. Milešovka - 837 m n. m.;
- j. Náčkovice - u Lovečkovic, 616 m n. m.;
- k. Varhošť - 639 m n. m.;
- l. Mostná hora - Litoměřice, 272 m n. m.;
- m. Kratochvílova rozhledna v Roudnici n. L. - 230 m n. m. (nejníže položená rozhledna v Česku);
- n. lovecký zámek Větruše v Ústí n. L.

V CHKO České středohoří je také unikátní výhledy z vrchů a hor, na nichž se často nacházejí zříceniny hradů např. Sukoslav, Ostrý, Opárno, Košťálov, Kamýk, Panna, Kalich apod. Je zde možné nalézt také velké množství vodopádů, ty jsou však relativně neznámé a málo navštěvované, i když turistické stezky jsou k nim vybudovány.

Cykloturistika

Pátevní síť cyklotras tvoří Labská stezka (trasa 2 - v severojižním směru) a trasa 25 Chemnitz - Most - Doksy (v západovýchodním směru). Labská stezka ještě není vybudována po celé své délce, zprovozněny jsou úseky Velké Březno - Církvice a Žalhostice - Třeboutice, výstavba zbylých úseků se ale připravuje a malá část již probíhá. Z významnějších tras lze jmenovat ještě postupně budovanou Pooherskou trasu z Litoměřic přes Terezín do Loun a dále až do Chebu.

Pro turisty již druhým rokem funguje loď Porta Bohemica 1, která nově umožňuje také přepravu kol. Na Labe vyplouvá z Litoměřic, a to buď ve směru na Ústí n. L. nebo do Štětí (od příští sezóny se připravuje prodloužení plavby až do Mělníka). V období letních prázdnin vyplouvá každý den, umožňují-li to plavební podmínky, v červnu a září vyplouvá od čtvrtka do neděle, v květnu a říjnu o víkendech. Z Litoměřic také pravidelně vyjíždějí cyklobusy ve směru na Lovečkovice, Varhošť a Opárno. V příští sezóně bude zahájen také provoz cyklobusu z Ústí nad Labem do Malečova a na Dubičky.

Ostatní druhy aktivní dovolené (hipoturistika, horolezectví, vodní sporty)

Podmínky pro hipoturistiku jsou v Českém středohoří i na Podřipsku příhodné, zejména v oblasti Českého středohoří se nacházejí jízdárny (Velká Bukovina, Slavošov, Žežice, Babiny apod.) s možností vyjížděk do okolí. Množství značených hipostezeček je však minimální, nejvýznamnějším realizovaným projektem je Polabská jezdecká stezka.

Horolezecké cesty jsou značeny na několika místech Českého středohoří. S výjimkou Dubských hor u Úštěku, které jsou pískovcové, jsou ostatní horolezecké cesty na soliterních skalních útvarech převážně z čediče. Využívány jsou cesty např. na Vrabinci, ve Staňkovicích, Tašově, Dolních Zálezlech či u Pohořan.

Z aktivních forem cestovního ruchu, které jsou v regionu zastoupeny lze jmenovat vodní sporty, které jsou koncentrovány do sportovního centra v Račicích ve Štětí. Mezi významné sportovní akce patří MS dračích lodí, MS veslařů apod. Hora Říp je využívána pro závěsné létání.

Poznávací turistika

Z hlediska kulturních, technických a historických památek je region Českého středohoří bohatý. Nacházejí se zde atraktivity jak z dob středověku, tak i z novověkých dějin, především pak z období 2. světové války.

Ústí nad Labem - disponuje i přes svou negativní image mezi krajskými městy několika významnými a navštěvovanými atraktivitami cestovního ruchu. Nejvýznamnější atraktivitou města z hlediska návštěvnosti je ZOO v Krásném Březně (164 tis. návštěvníků ročně 2008), následovaná zříceninou hradu Střekov (35 tis. návštěvníků), která představuje jednu z dominant města a jež pochází z 1. poloviny 14. století. Druhou dominantou, avšak méně navštěvovanou je nedávno rekonstruovaný lovecký zámeček Větruše s restaurací. Pro zlepšení přístupnosti i zvýšení počtu návštěvníků bude vybudována lanová dráha z centra města k tomuto zámečku, což představuje významnou rozvojovou příležitost pro celé město. Významnou technickou památkou jsou Masarykova zdymadla pod hradem Střekov, po nichž vede žlutá turistická stezka. Všechny atraktivity ve městě (s výjimkou Větruše) jsou dobře dostupné autobusy či trolejbusy MHD. Ústí n. L. je také centrem kulturních událostí. Mezi prestižní a tradiční kulturní akce lze řadit Mezinárodní taneční festival, Mezinárodní festival Trampská Porta, Mezinárodní festival sborového zpěvu, Festival romské kultury Ústeckého kraje, Mezinárodní soutěž mladých klavíristů Virtuosi per musica di pianoforte.

Terezín - městská památková rezervace, unikát pevnostního stavitelství z 18. století. Mimo jiné zahrnuje Památník Malá pevnost (postavena v 19. století jako těžké vězení, v roce 1940 se stala vězením pražského gestapa) a Muzeum ghetta, oba objekty jsou otevřeny veřejnosti každý den kromě Vánoc. Prohlídky probíhají v 4 světových jazycích. Intenzivně navštěvován je také Židovský hřbitov s krematoriem a Národní hřbitov. Terezín je z hlediska cestovního ruchu atraktivitou mezinárodního významu, čemuž odpovídá také jeho návštěvnost (více než 440 tis. návštěvníků v roce 2008, ovšem dlouhodobý sestupný trend). Je tak jednoznačně nejnavštěvovanější lokalitou celého Ústeckého kraje. Většina návštěvníků však do tohoto města přijíždí pouze na jednodenní výlet, proto je snaha zkvalitňovat poskytované služby a rozšiřovat jejich škálu. Ve městě byl zřízen čtyřhvězdičkový hotel, za pevností bylo vybudováno golfové hřiště s 9 jamkami, je možné také využít paintballové hřiště. Terezín se také snaží přilákat nové návštěvníky na vojenskou historii z doby rakouské monarchie, ve městě se již druhým rokem úspěšně konají stále více populární Josefínské slavnosti a připravuje se řada zajímavých projektů na oživení Velké pevnosti (jádrového města).

Litoměřice - městská památková rezervace, s množstvím historických památek např. královský hrad, jezuitská hvězdárna, městské hradby, kostel Sv. Jakuba s klášterem, kostel Sv. Ludmily s klášterem, historické sklepy Mírového náměstí atd. Na okraji města se nachází bývalá podzemní továrna Richard, jejíž budoucí turistické využití se v současné době plánuje. Ve městě se nachází řada kulturních zařízení, mezi pravidelně pořádané akce s vysokou návštěvností patří zahradnický veletrh Zahrada Čech, potenciál pro konferenční cestovní ruch. Připravuje se také propojení Litoměřic s Terezínem vodní dopravou.

informační a naváděcí systémy celokrajského významu - státní zámek z 18. století nedaleko od Litoměřic, prohlídky historických interiérů i exteriérů, v sezóně četné večerní netradiční prohlídky

za účasti historických postav a strašidel, pořádány jsou také koncerty. V areálu se nachází také umělá barokní jeskyně grotta.

Doksany - unikátní klášter sester premonstrátek, patří se svou kryptou k nejvýznamnějším románským památkám v Čechách. Potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu v Doksanech je jejich lokalizace v blízkosti řeky Ohře a dálnice D8. Propagaci je možné spojit s nově zrekonstruovanou středověkou tvrzí v sousedních Brozanech n. O. či pravidelnou květnovou Brozanskou poutí.

Zubrnice - skanzen a železniční muzeum, jedná se o soubor staveb lidové architektury, pravidelně se zde konají akce jako masopust, jarmarky, stavění májky či jiné staročeské venkovské zvyky, v současnosti vzniká zázemí v podobě víceúčelového centra. Potenciál pro rozvoj cestovního ruchu má bývalá železniční trať Velké Březno - Zubrnice - Ústěk. Od příští sezóny by měl být zahájen provoz na obnoveném úseku Velké Březno - Zubrnice, byla část trati do Ústěka bude postupně obnovena nebo využita jako pěší či cyklistická stezka.

Házmburk - zřícenina hradu postaveného ve 13. století, dominanta krajiny.

Roudnice n. L. - městská památková zóna, bývalé sídlo pražských arcibiskupů s Chrámem Narození Panny Marie, augustiniánským klášterem, řadou kostelů a kaplí a přístupnou věží Hláska. Městu dominuje zámek, na němž do roku 2009 sídlila vojenská hudební škola, dnes město uvažuje o jeho odkoupení a zpřístupnění. Nachází se zde také Podřipské muzeum, galerie moderního umění v zámecké jízdárně či rodný dům J. Hory.

Ústěk - městská památková rezervace postavena na skalním ostrohu. Unikátní jsou tzv. Ptačí domky, které jsou postavené na hraně srázu. Dřevěné pavlače těchto domků trčí vysoko nad příkrý sráz skalní stěny a stejně jako sklepy jsou zahloubeny do skály. V zázemí města se nachází rekreační rybník Chmelař, na východ od města hrad Helfenburk.

Vinařská turistika

Pro region je typické také pěstování vína, a to především na Roudnicku a Žernosecku. Vinařské obce jsou znázorněny na obr. 9. S cestovním ruchem je spjata především pravidelné konání vinobraní v Litoměřicích, Roudnici n. L. či Velkých Žernosekách. Vinařské stezky známé z jižní Moravy v regionu ale značeny nejsou, přestože poptávka po takovém produktu prokazatelně existuje.

Lázeňská turistika

Lázeňská turistika je v regionu soustředěna do jediných lázní regionálního významu, a to do obce Mšené - lázně. Léčebné procedury se zde soustředí na nervové poruchy a poruchy trávicího ústrojí. Lázně nabízejí kromě klasických léčebných pobytů, také pobyty krátkodobé a pobyty se zaměřením na wellness. Ubytování je zajištěno v 6 lázeňských domech (Praděd, Říp, Vítkov, Blaník, Kyselka a Slovanka).

3.4.2 Infrastruktura cestovního ruchu

Hromadná ubytovací zařízení

V regionu České středohoří a Podřipsko je v porovnání s regiony České Švýcarsko a Šluknovsko a Krušnohoří méně HUZ. Celkem se zde nachází pouze 48 zařízení (12,2 % Ústeckého kraje), z čehož je 8 turistických ubytoven, 6 penzionů, 6 kempů a 10 ostatních jinde neuvedených ubytovacích zařízení. Menší kapacita HUZ je ovlivněna relativně nižší hustotou významnějších turistických atraktivit v regionu.

Tabulka 16: Počet HUZ v regionu České středohoří a Podřipsko dle kategorií

Území	Celkem	Hotely ****	Hotely ***	Hotely **	Hotely *	Penziony	Kempy	Turistické ubytovny	Ostatní
Ústecký kraj	392	12	52	22	12	140	33	37	72
České středoh.	48	2	7	2	1	6	6	8	11

Území	Celkem	Hotely ****	Hotely ***	Hotely **	Hotely *	Penziony	Kempy	Turistické ubytovny	Ostatní
a Podřipsko									
České středoh. a Podřipsko (%)	12,2	16,7	13,5	9,1	8,3	4,3	18,2	21,6	15,3

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

Mezi ubytovací zařízení vyšší kategorie patří 4 čtyřhvězdičkové hotely lokalizované v Litoměřicích, Roudnici n. L., Úštěku a Terezíně o celkovém počtu 176 lůžek. Nejpestřejší strukturu ubytovacích zařízení vykazuje centrum regionu, město Litoměřice. Největší kapacita se však nachází v Úštěku - celkem více než 750 lůžek. Významnější koncentrace ubytovacích kapacit je také v Lovosicích nebo Štětí, další kapacity jsou rozptýleny v menších obcích především v Českém středohoří. Na Podřipsku je počet ubytovacích zařízení i jejich kapacit minimální. S výjimkou čtyřhvězdičkového hotelu v Roudnici n. L. se zde nachází pouze penzion, turistická ubytovna, kemp a lázeňské ubytovací zařízení.

Mezi certifikacemi HUZ je nejvíce rozšířena oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení v České republice. Touto certifikací disponuje pouze jeden objekt, a to Penzion Oáza** Štětí. Druhou certifikací, která se mezi provozovateli HUZ též objevuje, je certifikace turistických služeb Cyklisté vítání, kterou v regionu disponují 2 objekty (hotel Skif v Račicích a hotel Koruna v Roudnici n. L.). Ostatní dříve zmíněné certifikáty nemá žádný objekt v regionu. Vzhledem ke snaze zvýraznit vhodnost regionu pro cykloturistiku je třeba rozšířit počet certifikovaných ubytovacích zařízení a jejich provázanost na certifikovaná stravovací zařízení a turistické cíle.

Tabulka 17: Počet lůžek v HUZ v regionu České středohoří a Podřipsko a Poohří dle kategorií

Území	Celkem	Hotely ***	Hotely **	Kempy	Turistické ubytovny
Ústecký kraj	19 647	3 189	1 149	2475	2 218
České Středohoří a Poohří	4 061	461	203	711	642
České Středohoří a Poohří (%)	20,7	14,5	17,7	28,7	28,9

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

Stravovací zařízení

V Českém středohoří a na Podřipsku je koncentrace stravovacích zařízení v porovnání s Krušnohořím a Českým Švýcarskem a Šluknovskem nižší. Kvalitnější stravovací zařízení jsou spojena se čtyřhvězdičkovými hotely, samostatně jsou restaurace vyšší kategorie koncentrovány především do Litoměřic a Roudnice nad Labem. Ve venkovských oblastech dominují stravovací zařízení nižší cenové kategorie nabízející převážně českou kuchyni.

Certifikací turistických služeb Cyklisté vítání disponují 2 restaurace, Mostná hora v Litoměřicích a osobní loď Porta Bohemica 1 kotví také v Litoměřicích. Stejně jako v případě HUZ by bylo vhodné rozšířit počet stravovacích zařízení certifikovaných v rámci projektu Cyklisté vítání.

Turistická informační centra

V Českém středohoří působí 8 TIC (obr. 8), přičemž TIC Litoměřice je členem A.T.I.C. ČR kategorie B a TIC Lovosice kategorie C. Služby poskytované TIC v regionu se liší především velikostí území, pro něž poskytují turistům informace. Nejvyšší rozsah působnosti je v nedávno přestěhovaném a rozšířeném TIC Litoměřice, které informuje jednak o CHKO České středohoří, městských atraktivitách, ale i atraktivitách zbylých částí regionu tj. zejména Podřipska a Poohří, které do bývalého okresu Litoměřice taktéž zasahuje. Podobný rozsah služeb poskytuje také nově otevřené infocentrum v Ústí nad Labem. Ostatní TIC se soustředí na blízký region města, v němž jsou

umístěny. Z hlediska otvírací doby TIC mají všechna centra otevřena celoročně, nicméně přes víkendy je jejich dostupnost slabší. Za zvážení stojí celoroční otevření TIC v Terezíně nejen v neděli, ale i v sobotu.

Tabulka 18: Turistická informační centra v regionu České středohoří

TIC	celoroční provoz	víkendový provoz	pozn.
Litoměřice	ano	mimo sezonu pouze v sobotu	
Lovosice	ano	v sezoně v sobotu	
Roudnice n. L.	ano	mimo sezonu pouze v sobotu	
Štětí	ano	pouze v sobotu	čtvrtek zavřeno
Terezín	ano	pouze v neděli	
Ústí n. L.	ano	v neděli pouze v sezoně	
Úštěk	ano	pouze v sezoně	

3.5 Poohří (Žatecko)

3.5.1 Atraktivity cestovního ruchu

Pěší turistika

Region je oblastí s nejnižší koncentrací atraktivit cestovního ruchu a s relativně nízkou atraktivností krajiny pro cestovní ruch. Z tohoto důvodu je i množství značených pěších turistických tras významně omezené. Stezky jsou značené podél Ohře (Přírodní park Dolní Poohří) k Lounům s odbočkami na Házmburk, Peruc či vrch Raná. Vyšší intenzita turistických tras je také v Přírodním parku Džbán, který se nachází na pomezí Lounska, Kladenska a Rakovnicka. Přímou v Poohří se nachází jedna naučná stezka, a to NS Údolí Hasiny u Lipence, do regionu zasahuje také NS Kounovské kamenné řady v přírodním parku Džbán u Petrohradu. Naučná stezka vede také na k národní přírodní rezervaci Úhošť u Kadaně (592 m n. m.), který se nachází na hranici regionu Poohří a Krušných hor a Podkrušnohoří.

V regionu se nachází 5 rozhleden:

- Stříbrník u Loun - 275 m n. m.;
- Krásný Dvůr u Podbořan - 365 m n. m.;
- Sv. kopeček u Kadaně, 402 m n. m.;
- Kryry u Podbořan - 382 m n. m.;
- Na Valech (Stradonice) u Peruci - 291 m n. m.

Všechny výše uvedené atraktivity mají regionální charakter a jsou využívány primárně jako cíle jednodenních výletů či cíle sekundární při cestě za jinou turistickou atraktivitou.

Cykloturistika

Osu regionu tvoří Pooherská stezka vedoucí z Litoměřic až k Nechranické přehradě. Je trasována přes Budyni n. Ohří (vodní hrad), Louny a Žatec, tedy nejvýznamnější města regionu. V severojižním směru ji protíná Duchcovská - Ročovská trasa, v západní části Podbořanská stezka (z Chomutova přes Podbořany dále na jih). Jižní paralelou Pooherské stezce je mezi Podbořany a Louny Žatecká jižní spojka. Mimo tyto cyklotrasy se na území nachází pouze několik cyklotras nižších tříd s lokálním charakterem. Oproti cyklisticky hojně využívaným regionům Ústeckého kraje je Poohří v tomto směru rozvíjeno relativně méně.

V okolí Žatce existovaly plány na postupné vyznačení tras Chmelovelo, jejichž koncepce byla převzata z projektu Moravské stezky. Na těchto stezkách se každoročně koná tzv. Chmelovelo víkend, ale jiným způsobem se dále v současné době nerozvíjejí a roli plánované páteřní trasy Chmelovelo převzala Pooherská stezka..

Ostatní druhy aktivní dovolené

Mimo pěší a cykloturistiku je v Poohří rozšířeno bezmotorové létání, a to především z vrchu Raná nedaleko Loun. Využívání tohoto místa pro paragliding je spojeno se společenskými akcemi jako Otevírání či Zavírání nebe. Díky vhodným podmínkám na Rané je vrch vyhledáván paraglidisty ze širokého okolí.

Významnou složkou cestovního ruchu v Poohří je také vodácká turistika a sjíždění řeky Ohře, která patří po Vltavě a Sázavě k nejužívanějším vodáckým řekám. Vodácky nejatraktivnější jsou však úseky ležící v Ústeckém kraji jen okrajově (Cheb/Tršnice - Klášterec nad Ohří), v regionu Poohří je spád řeky malý a tok klidný, proto je vodáky využíván méně intenzivně a chybí také možnost překonat po souši i s lodí bariéry přehrad v Kadani a Nechranicích. Ohře nabízí vhodné zázemí pro rybaření.

Hlavní letní rekreační areál pro Kadaňsko, Žatecko i Chomutovsko představuje přehrada Nechranice. Na nádrži je možné provozovat windsurfing, jachting či rybaření. Ze Žatce je možné k nádrži dojít po modré turistické značce, z Kadaně turistické značení přímo k plážím přehrady či do kempů nevede. Nedaleko Nechranické nádrže je paintballový areál.

Poznávací turistika

Žatec - je nejvýznamnější turistickou atraktivitou v regionu. Těží z dlouholeté tradice pěstování chmele, výroby sladu a vaření piva, čemuž přizpůsobuje také svou image. Mezi atraktivity spojené s chmelařskou a pivařskou tradicí patří žatecký pivovar či Chmelařské muzeum. Chmelařské budovy v Žatci jsou kandidátem pro zápis na seznam UNESCO. Mezi pravidelně pořádané akce v Žatci patří Dočesná - slavnosti chmele a piva. V září 2009 byla uspořádána již 52. Dočesná. V návaznosti na tradici pěstování chmele vznikla o. s. Chmelobrana a Chrám Chmele a Piva Žatec (www.chrampiva.cz), která pořádají akce s tematikou piva a chmelařství (Chmelfest, Chmelouvin, jízdy po cyklostezkách Chmelovelo víkend) a spravují Muzeum Homolupulů (dávná chmelová kultura dříve obývací region). Klíčový projekt Chrám Chmele a Piva s interaktivní a multimediální expozicí právě vzniká v návaznosti na Chmelařské muzeum. Tyto dále rozvíjené aktivity představují významný potenciál pro cestovní ruch.

V historickém centru Žatce se nachází na 500 historických staveb nejrůznějších architektonických slohů. Mezi nejvýznamnější budovy se řadí městská radnice, chrám Nanebevzetí Panny Marie, Kněžská brána a Libočanská branka jakožto dochované vstupy do vnitřního města atd. Pro prohlídku města byl vytvořen systém 3 prohlídkových okruhů. Zatím nevyužitý potenciál má také žatecký pivovar umístěný v jádru města v objektu bývalého hradu.

Louny - regionální význam pro cestovní ruch, v historickém centru se nachází pozdně gotický chrám sv. Mikuláše, který je dominantou města. Nachází se zde také Žatecká brána do města z 15. století. Na několika místech města je vyveden přírodní pramen Luna (nejhlubší minerální pramen v Česku) - silně mineralizovaná kyselka hydrogenuhličitanu-sodného typu. Určena je především pro pacienty s poruchami trávicího traktu. Využit lze také paintballové hřiště.

Peruc - původně gotický hrad, přestavěný na renesanční zámek a upravený pozdně barokně. Na zámku má pamětní síň a výstavu obrazu Emil Filla, který zde pobýval po roce 1945. Nedaleko obce se nachází Boženina studánka a Oldřichův dub, jež nám připomínají pověst o setkání knížete Oldřicha a Boženy. V zámecké sýpce je muzeum české vesnice.

Archeologický skanzen Březno u Loun - vybudován na místě dlouhodobého archeologického výzkumu. Podle archeologických nálezů, z autentických materiálů a částečně i původních technologií, postavené repliky staveb od mladší doby kamenné po slovanské osídlení.

Libochovice - zámek Libochovice a zámecký park, kostel Věch svatých, židovský hřbitov, za městem trosky hradu Šebín, hraběcí elektrárna. Každoročně se zde pořádá svatovavřínecká pouť.

Budyně n. O. - vodní hrad, dochována pouze západní a severní část, sídlí zde Jandovo vlastivědné muzeum a alchymistická laboratoř.

Krásný Dvůr - původně renesanční tvrz přestavěná na barokní zámek (pro veřejnost zpřístupněno 18 místností a chodbová galerie), citlivě začleněn do okolní krajiny a navazujícího parku (100 ha), v němž je umístěna řada romantických staveb (gloriet, obelisk, Panův templ, Gotický templ, Čínský pavilon, románská brána, novogotická rozhledna s kaplí). Na zámku jsou časté kulturní (hudební a divadelní např. jarní jazzový koncert, divadelní pohádky a komedie, adventní jarmark) i sportovní akce (jarní běh zámeckým parkem, připravován 48. ročník). Nachází se zde také motocross park a šestijamkové golfové hřiště.

Podbořany - nejvýznamnějšími památkami města jsou kostel Božího Spasitele, gotická vodní tvrz či kostel sv. Petra a Pavla.

Líčkov - soukromý zámek s dílem malíře Oskara Brázdy.

3.5.2 Infrastruktura cestovního ruchu

Hromadná ubytovací zařízení

Region Poohří je regionem s nejmenší hustotou HUZ i jejich nejmenší kapacitou. Na 10 km² připadá pouze 0,15 HUZ, což je pouze 20 % průměrné hodnoty Ústeckého kraje. Nejnižší podíl ubytovacích zařízení mezi regiony v Ústeckém kraji je způsoben relativně nižší atraktivitou přírodního prostředí pro cestovní ruch a nižší koncentrací atraktivit historicko-kulturních. V regionu se nachází 17 ubytovacích zařízení (viz tabulka), přičemž více než polovina objektů se nachází v Žatci (5), Podbořanech (3) a Lounech (2).

Tabulka 19: Počet HUZ v regionu Poohří dle kategorií

Území	Celkem	Hotely ****	Hotely ***	Hotely **	Hotely *	Penziony	Kempy	Turistické ubytovny	Ostatní
Ústecký kraj	392	12	52	22	12	140	33	37	72
Poohří	17	1	3	1	0	4	1	1	5
%	4,3	8,3	5,8	4,5	0,0	2,9	3,0	2,7	6,9

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

Obdobně jako v ostatních regionech převažuje nižší kategorie ubytovacích zařízení, a to především penziony a nespécifikovaná ubytovací zařízení. Nejvyšší kategorií ubytovacích zařízení, která se v regionu nachází, je čtyřhvězdičkový hotel Zlatý Lev v Žatci. Tříhvězdičkové hotely jsou zastoupeny dvakrát v Žatci a jednou v Lounech. Informace o počtu lůžek v jednotlivých zařízeních není možné podat, neboť v důsledku nízkého počtu ubytovacích zařízení se jedná o individuální data.

Certifikací jednotné klasifikace ubytovacích zařízení v České republice disponuje pouze jeden objekt, a to penzion Wella Hof**** v Očihově. Ostatní certifikáty nejsou mezi HUZ zastoupeny vůbec.

Stravovací zařízení

Obdobně jako v případě hromadných ubytovacích zařízení je počet stravovacích zařízení v Poohří minimální, přičemž naprostá většina zařízení je určena pro místní obyvatele, čemuž odpovídá i jazyková vybavenost obsluhujícího personálu či kvalita obsluhy jako takové. Výjimkou je město Žatec, kde lze nalézt kvalitnější stravovací zařízení a pestřejší nabídku jejich služeb. Nabídku regionálních piv kromě Žatce obohacuje pivovar Louny.

Certifikace místních stravovacích služeb pro cyklisty není v regionu uplatňována ani v jednom případě, a to i přesto, že Poohří má dobré podmínky pro cykloturistiku a jeho cyklostezky jsou napojené na ostatní části Ústeckého, ale i Karlovarského kraje.

Turistická informační centra

V regionu se nachází 4 turistická centra (viz obr. 8), a to v Žatci, Lounech, Postoloprtech a Peruci. Kromě posledně jmenovaného jsou všechna centra otevřena celoročně. Potenciál na rozšíření otevíracích hodin TIC má TIC v Žatci (člen A.T.I.C ČR), jež ani sezonně neposkytuje své služby v neděli. Vzhledem k rozvoji množství aktivit cestovního ruchu ve městě a zvyšujícímu se počtu turistů by stálo za zvážení otevření TIC i v neděli. Regionální síť TIC by měla být doplněna o TIC v Podbořanech, jež by poskytovalo informace o turistických atraktivitách ve městě, v blízkém Krásném Dvoře a přírodním parku Džbán.

Tabulka 20: Turistická informační centra v regionu Poohří

TIC	celoroční provoz	víkendový provoz	pozn.
Louny	ano	pouze v sobotu	
Peruc		v sezonně	
Postoloprty	ano	pouze v sobotu	
Žatec	ano	v sezonně v sobotu	

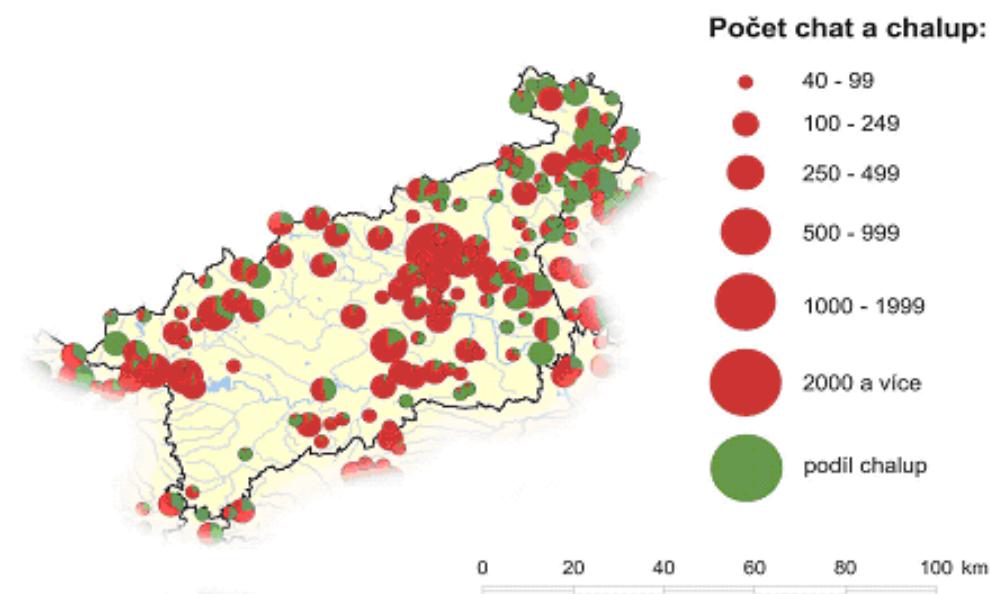
3.6 Ostatní formy cestovního ruchu v Ústeckém kraji

V této kapitole je analyzována nabídka v rámci těch forem cestovního ruchu, které nejsou v rámci Ústeckého kraje územně selektivní.

Druhé bydlení

Druhé bydlení má značný význam pro region Českého Švýcarska a Šluknovska. Jak je vidět na obrázku, jde zejména o chalupaření. Objekty druhého bydlení jsou lokalizovány především v Lužických horách a Šluknovském výběžku, kde je koncentrace těchto zařízení největší. Naprostá většina objektů je však využívána samotnými majiteli objektů. Z průzkumu dostupnosti pronájmu chat a chalup v regionu bylo zjištěno, že pronajímán jich je minimální počet. Řádově se jedná pouze o několik desítek objektů. Pronajímání chat a chalup tak představuje spíše rozvojový potenciál do budoucna.

Obrázek 21: Druhé bydlení v Ústeckém kraji (1992)

Zdroj: upraveno podle Atlas cestovního ruchu České republiky (2006)

Druhé bydlení není v Krušných horách a Podkrušnohoří v porovnání s CHKO České středohoří, Labské pískovce či Lužické hory, tak rozšířené. Chaty a chalupy je možné pronajmout, nicméně výběr není příliš velký. Větší nabídka objektů k pronájmu je v oblasti Loučné pod Klínovcem a Kryštofových Hamrů.

Druhé bydlení jako forma cestovního ruchu je významná v CHKO České středohoří. Převládá především chataření v zázemí Ústí n. L., v okolí Lovosic a Úštěku. Pronájem chat a chalup je ojedinělý.

Druhé bydlení není pro region Poohří příliš typické. Výjimkou je oblast u Přírodního parku Dolní Poohří, kde se nachází větší množství chat. Tyto objekty však nejsou dostupné k pronájmu.

Kongresový a konferenční cestovní ruch

Podmínky pro kongresovou a konferenční turistiku nabízí především Ústí n. L. a Teplice, které na jedné straně disponují kapacitními ubytovacími zařízeními vyšší kategorie, na straně druhé také sály ke konání středně velkých konferencí a kongresů. Tyto kapacity jsou však využívány jen velice málo (v Ústí nad Labem jsou nejčastějšími partnery kongresů místní univerzita a krajská nemocnice). Infrastrukturou pro menší konference (sály, ubytovací zařízení vyšší kvality) disponují také Litoměřice, Kadaň a Most. Jednou z posledních realizovaných konferencí v Litoměřicích byla konference o regionálním cestovním ruchu Stop and Stay v březnu 2009. V Kadani se v říjnu 2008 konala konference Fergunna o vinařství v krušnohorském prostoru. Mimo tato města jsou podmínky pro kongresový a konferenční cestovní ruch velice omezené. Ačkoliv je v Ústeckém kraji situováno více hotelů vyšší kategorie, nemívají tak velké kapacity, nebo v jejich blízkosti chybí vhodné konferenční sály. V současné době se budují nové konferenční a návazné ubytovací kapacity ještě v Chomutově a Děčíně (ve druhém ze jmenovaných měst je možné využít i kapacitní prostory na zámku).

3.7 Cestovní kanceláře

V regionu Českého Švýcarska a Šluknovska je jedinou místní cestovní kancelář, a zároveň největší kancelář sídlící na území Ústeckého kraje CK DEZKA. Ta se však nezaměřuje na inomingový cestovní ruch. V registrech Asociace českých cestovních kancelář a agentur (AČCKA) a Asociace cestovních kancelář ČR (ACKČR) nebyly uvedeny žádné cestovní kanceláře či cestovní agentury, které by svým sídlem spadaly do vymezeného území. Mimo tyto registry byla nalezena CK Pohoda Varnsdorf, která nabízí relativně širokou škálu ubytování v Českém Švýcarsku a Lužických horách, vytváří zároveň produkty cestovního ruchu (např. Highlights národních parků České a Saské Švýcarsko). Z cestovních kancelář celorepublikových či sídlících mimo region nebyla nalezena cestovní kancelář, která by Českému Švýcarsku věnovala mezi regiony významnější pozornost. Většina turistů přijíždí do regionu po vlastní ose, bez oslovení cestovní kanceláře (výjimku v poslední době tvoří polští turisté).

Mezi cestovními kancelářemi a cestovními agenturami, které jsou členy AČCKA a ACKČR, je 11 subjektů, které mají své sídlo v regionu Krušných hor a Podkrušnohoří. Sedm z nich nabízí také inomingové služby. Ty jsou soustředěny zejména na pobyty v Krušných horách, zahrnují také možnost ubytování v několika málo hromadných ubytovacích zařízeních v Českém Švýcarsku či Českém středohoří. V případě těchto dvou destinací se jedná však o výrazně menší počet nabídek než v případě Krušných hor. Cestovní kanceláře a agentury se sídlem v regionu Krušných hor sídlí konkrétně v Teplicích (4 subjekty), Chomutově (2 subjekty) a v Mostě (1 subjekt). V okresních městech regionu mají pobočky velké celorepublikové cestovní kanceláře jako Čedok, Firo Tour, Alexandria a Sport-S. S výjimkou CK Alexandria nabízejí všechny CK pobyty v Ústeckém kraji. V centru pozornosti kancelářů jsou pobyty v Krušných horách, v menší míře jsou nabízeny také lázeňské pobyty v Teplicích, pobyty v chalupách a chatách v Českém Švýcarsku a Českém středohoří, cyklistické pobyty v Českém Švýcarsku nebo vodácké sjíždění Ohře.

V regionu Českého středohoří nesídlí žádná CK s členstvím v AČCKA a ACKČR, s výjimkou v Ústí n. L. (4 subjekty). Jedinou pobočkou větší cestovní kanceláře je CK Čedok v Litoměřicích, jejíž regionální nabídky jsou směřovány převážně do Krušných hor. Cestovní kanceláře jsou v Poohří zastoupeny jednou místní CK sídlící v Žatci (CK Jarotour) a pobočkou CK Čedok v Lounech. Žádná však nenabízí pobyty přímo v Poohří.

3.8 Klíčové závěry

- ⇒ Největší turistickou atraktivitu kraje představuje České Švýcarsko a Šluknovsko, jehož význam přesahuje v případě vlastního Českého Švýcarska nejen hranice kraje, ale i ČR. Region je atraktivní především díky pískovcovým objektům (zejména Pravčická brána, Soutěsky) a je na krajské poměry výborně vybaven turistickou infrastrukturou (ubytovacími a stravovacími zařízení, informačními centry i doplňkovými službami). Je tudíž využitelný pro řadu forem cestovního ruchu souvisejících s přírodními atraktivitami území (pěší, poznávací turistika, cykloturistika, horolezectví, venkovská turistika, druhé bydlení aj.).
- ⇒ Významným regionem cestovního ruchu s potenciálem pro další růst jsou Krušnohoří. Region je vnitřně poměrně heterogenní a jeho jednotlivé části mají potenciál pro různorodé formy cestovního ruchu. Zatímco horské pásmo Krušných hor disponuje atraktivitami a infrastrukturou zejména pro horský, zimní, pěší a poznávací cestovní ruch, pánevní oblast je naopak příhodná především pro městský či lázeňský cestovní ruch a pro alternativní formy CR. Region je v rámci kraje nadprůměrně vybaven turistickou infrastrukturou, např. ubytovacími kapacitami.
- ⇒ Region cestovního ruchu, jehož potenciál je dosud využit jen částečně, představuje České středohoří a Podřipsko. Region je vnitřně heterogenní. Hornaté a venkovské České středohoří disponuje nesporným potenciálem (pěší turistika, cykloturistika, horolezectví, přírodní poznávací či venkovská turistika), který však zatím není doprovázen odpovídající infrastrukturou a službami. Naopak rovinnaté Podřipsko disponuje atraktivitami, které je předurčují spíše pro poznávací, „městské“ či alternativní formy cestovního ruchu, a díky přítomnosti měst vykazuje lepší vybavenost infrastrukturou.
- ⇒ Regionem s dosud nejméně rozvinutým cestovním ruchem je Poohří. Cestovní ruch se zde dosud soustřeďuje do několika málo lokalit (např. Žatec, příp. Kadaň a Nechanice nacházející se na pomezí regionu Poohří a Krušné hory). Region jako celek disponuje komplexem atraktivit a infrastrukturou, které jej předurčují spíše k pobytovým a alternativním formám cestovního ruchu (letní pobytová turistika, gastronomický cestovní ruch, bezmotorové létání i specifická poznávací turistika). Vybavenosti regionu infrastrukturou (např. ubytovacími zařízeními či informačními centry) je v rámci kraje nejslabší.
- ⇒ Kongresový a konferenční cestovní ruch je v celém kraji dosud málo rozvinutý. Kapacitami pro tuto formu cestovního ruchu disponují jen některé lokality (Ústí nad Labem, Teplice, Most, částečně Litoměřice a Kadaň, budují se v Děčíně a Chomutově), ani zde však nejsou zdaleka naplno využity.
- ⇒ Druhé bydlení jako forma cestovního ruchu má význam zejména v oblast Českého Švýcarska a Šluknovska (chalupaření), Českého středohoří (chataření), částečně pak i v Krušných horách. Naopak nízký význam má v rovinnatých oblastech Podkrušnohoří, Poohří a Podřipska. Pronájem chat a chalup dosud není příliš rozšířený.
- ⇒ V regionu sídlí relativně málo cestovních kanceláří orientovaných na incoming. Najdeme je přirozeně zejména v lokalitách, které představují zdrojové oblasti návštěvníků, tzn. ve městech (konkrétně Ústí nad Labem, Teplice, Most, Chomutov, Žatec, Varnsdorf).

4 Analýza poptávky v oblasti cestovního ruchu

4.1 Metodika

Analýza poptávky zahrnuje zejména vyhodnocení počtu návštěvníků kraje a skladby návštěvníků podle různých kritérií. Údaje týkající se počtu návštěvníků a jeho vývoje v čase jsou sledovány na základě statistických údajů o počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních, které zjišťuje ČSÚ.

Skladba (a částečně i počet) návštěvníků kraje je vyhodnocena především na základě dotazníkového průzkumu mezi návštěvníky. Tento průzkum byl realizován přímo v rámci zpracování SCR ÚK. Smyslem průzkumu bylo zajistit zpětnou informační vazbu vůči analytickým podkladům, směřujícím převážně ke straně nabídky Ústeckého kraje v oblasti cestovního ruchu, a přispět tak k plastičtějšímu obrazu o návštěvnické atraktivitě kraje, resp. o silných a slabých stránkách využívání jeho nabídky v cestovním ruchu. Výsledky průzkumu tedy slouží jako jeden z podkladů pro definici hlavních problémů cestovního ruchu i pro odvození struktury strategických cílů a opatření pro rozvoj daného odvětví v kraji.

Průzkum byl realizován v průběhu měsíce září 2009 v 11 lokalitách, vybraných v souladu se zadáním pořizovatele aktualizace Strategie cestovního ruchu v Ústeckém kraji (ORR KÚ Ústeckého kraje). Lokality byly zvoleny s ohledem na proporční zastoupení jednotlivých regionů kraje i destinačních typů (města, přírodní lokality, kulturně-historické památky atd.) Jedná se o lokality uvedené v následující tabulce (uvedeny i den a trvání šetření).

Tabulka 21: Lokality průzkumu návštěvníků Ústeckého kraje

Místo	Bod	Datum a čas	Trvání (h)
Děčín	Nádvoří zámku	15.9. 10,30 - 12,30 hod.	2,00
Hora Sv. Kateřiny	Dlouhá ul. (před MěÚ)	17.9. 13,30 - 17,30 hod.	4,00
Kadaň	Městské hradby (centrum)	19.9. 14,30 - 18,00 hod.	3,30
Krásná Lípa	Křínické náměstí (před muzeem)	16.9. 11,30 - 14,30 hod.	3,00
Litoměřice	Mírové nám. (před muzeem)	20.9. 10,00 - 14,00 hod.	4,00
Milešovka	Vrcholek	20.9. 10,00 - 14,30 hod.	4,30
Pravčická brána	Cesta k Pravčické bráně	15.9. 14,30 - 16,00 hod.	1,30
Říp	Úpatí na cestě od parkoviště	14.9. 10,30 - 12,45 hod.	2,15
Teplice	Vstup do zámecké zahrady	18.9. 10,30 - 14,30 hod.	4,00
Terezín	Před Malou pevností	14.9. 15,00 - 17,30 hod.	2,30
Žatec	náměstí Svobody (před infocentrem)	19.9. 10,00 - 14,00 hod.	4,00

Průzkum probíhal prostřednictvím řízených rozhovorů vedeného dle standardizovaného dotazníku (viz příloha). Rozhovory v terénu realizovali zaškolení tazatelé - studenti Přírodovědecké fakulty UK v Praze. Dotazováni byli všichni návštěvníci (tedy nikoli ti z kolemjdoucích, kteří měli stálé bydliště v místě průzkumu), kteří se na daném místě v uvedeném časovém rozpětí objevili, a to na základě náhodného výběru v pořadí, jak přicházeli (vždy první návštěvník po ukončení vyplňování dotazníků s návštěvníkem předchozím). Záměrem bylo získat v každé lokalitě alespoň 20 vyplněných dotazníků, ve skutečnosti byl v některých případech získán větší počet. O průzkum byl totiž mezi návštěvníky značný zájem, a nebylo tedy vždy technicky možné průzkum po dosažení 20 dotazníků striktně ukončit.

Následně byly (na přelomu září a října) získané dotazníky připraveny k počítačovému zpracování a jeho pomocí byly nakonec získány jak souhrnné výsledky, tak výsledky dle vybraných strukturních částí.

Průzkum byl především koncipován jako anonymní a dobrovolný a takto byl prezentován respondentům. Průzkum byl současně koncipován tak, aby poskytl reprezentativní poznatky o cestovním ruchu v rámci kraje jako celku, rozsah souboru ovšem a priori neumožnil získat stejně reprezentativní výsledky i za jednotlivé lokality resp. za většinu dílčích strukturálních prvků souboru respondentů. Pokud jde o jednotlivé lokality, umožnila ovšem zvolená metodika výpovědi o intenzitě návštěvnosti jednotlivých míst.

Základem průzkumu byl dotazník (viz příloha), skládající se ze 14 otázek, rozdělených na skupinu otázek:

- ⇒ identifikačních (3),
- ⇒ motivace a důvodů návštěvy (4),
- ⇒ forem cestovního ruchu (3),
- ⇒ hodnocení spokojenosti (4).

Těchto (vyplněných) dotazníků přinesl Průzkum celkem 238. Získaný soubor údajů je dostatečně rozsáhlý, aby (v případě kraje jako celku) umožňoval zobecnění získaných názorů. Jednotlivé lokality byly v tomto počtu zastoupeny tak, jak ukazuje tabulka.

Tabulka 22: Počet vyplněných dotazníků získaných v jednotlivých lokalitách

Místo	Počet dotazníků	Místo	Počet dotazníků
Děčín	20	Pravčická brána	24
Hora Sv. Kateřiny	20	Říp	22
Kadaň	20	Teplice	26
Krásná Lípa	20	Terezín	21
Litoměřice	23	Žatec	20
Milešovka	22	Celkem	238

Řízené rozhovory nad daným dotazníkem se setkaly s velkým zájmem respondentů. Dokladem je fakt, že prakticky všechny dotazníky byly vyplněny kompletně. Současně se při dotazování nevyskytl ani jediný případ konfliktní situace. Tazatelé měli k dispozici rovněž dotazníky v německém a anglickém jazyce tak, aby mohli snáze vést rozhovory se zahraničními návštěvníky. Jeden rozhovor trval v průměru 5 - 6 minut.

Pokud jde o primární třídění souboru respondentů, dostatečně reprezentativní výsledky skýtá pouze třídění dle pohlaví a (agregovaně) dle vzdělání a věku. Výsledky za jednotlivé lokality mají pouze orientační význam - kromě poznatku o intenzitě návštěvnosti.

Některé výstupy získané při průzkumu návštěvníků jsou využity také v jiných částech analýzy. V zásadě se však zpracovatel rozhodl ponechat závěry z dotazníkového průzkumu návštěvníků pohromadě v jedné kapitole s tím, že se jedná o vyhodnocení subjektivních názorů, zatímco v jiných kapitolách analýzy jde o relativně objektivní hodnocení a závěry provedené zpracovatelem.

4.2 Počet návštěvníků a jeho vývoj v čase

Následující kapitola poskytuje kvantifikované vyjádření základních ukazatelů cestovního ruchu na regionální úrovni. Vychází především z dostupných statistik. Umožňuje porovnat pozici Ústeckého

kraje z hlediska návštěvnosti a ubytovacích kapacit, uvádí vývojové tendence i jejich prostorové a kvalitativní rozdělení. Charakteristika návštěvnosti, která přímo vypovídá o preferencích návštěvníků, je zobrazena včetně sezónnosti. Relativizace údajů napříč kraji České republiky je velice problematická, neboť ani územní, ani populační velikost nejsou směrodatné pro porovnání předpokladů cestovního ruchu. Hodnoty jsou proto uváděny převážně tabulkově v absolutních hodnotách, vývojové trendy podchycují změnu mezi roky 2000 a 2008.

Tabulka 23: Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních v krajích ČR (2008)

Kraj	Rok Změna*	Počet hostů			Počet přenocování			Průměrný počet přenocování
		celkem	nerezidenti	rezidenti	celkem	nerezidenti	rezidenti	
Hl. m. Praha	2008	4 587 483	4 051 137	536 346	12 174 591	11 070 652	1 103 939	2,7
	08/00	175,1	174,7	178,5	166,0	173,6	115,3	94,8
Středočeský	2008	665 178	176 555	488 623	1 806 363	445 803	1 360 560	2,7
	08/00	68,9	42,9	88,3	63,1	39,3	78,8	91,6
Jihočeský	2008	936 032	301 115	634 917	2 954 129	730 141	2 223 988	3,2
	08/00	99,9	138,1	88,3	72,1	107,4	65,1	72,2
Plzeňský	2008	487 490	154 685	332 805	1 448 988	379 957	1 069 031	3,0
	08/00	106,5	129,5	98,4	76,6	98,4	71,0	71,9
Karlovarský	2008	679 996	475 277	204 719	4 451 001	3 316 702	1 134 299	6,5
	08/00	123,5	132,4	106,9	118,1	146,9	75,0	95,6
Ústecký	2008	366 530	129 169	237 361	1 126 856	366 574	760 282	3,1
	08/00	92,9	73,1	109,0	52,9	39,4	63,3	56,9
Liberecký	2008	703 787	200 664	503 123	2 433 746	760 229	1 673 517	3,5
	08/00	83,5	76,8	86,5	69,7	79,2	66,1	83,5
Královéhradecký	2008	902 713	290 150	612 563	3 386 951	1 069 929	2 317 022	3,8
	08/00	93,9	119,0	85,4	74,2	116,8	63,5	79,1
Pardubický	2008	360 903	58 742	302 161	1 059 064	166 844	892 220	2,9
	08/00	111,6	110,8	111,7	71,2	98,5	67,7	63,8
Vysočina	2008	395 820	54 532	341 288	989 571	135 771	853 800	2,5
	08/00	100,9	90,4	102,8	54,1	71,2	52,1	53,6
Jihomoravský	2008	1 185 770	451 388	734 382	2 299 763	778 565	1 521 198	1,9
	08/00	131,4	141,5	125,8	71,2	102,6	61,6	54,2
Olomoucký	2008	426 604	96 742	329 862	1 541 368	223 328	1 318 040	3,6
	08/00	102,5	129,7	96,6	72,0	81,1	70,7	70,3
Zlínský	2008	497 452	72 938	424 514	1 682 314	209 243	1 473 071	3,4
	08/00	107,8	122,8	105,6	74,0	92,3	72,0	68,7
Moravskoslezský	2008	640 128	136 316	503 812	1 928 769	333 284	1 595 485	3,0
	08/00	100,3	140,5	93,0	62,2	99,3	57,7	62,0
Česká republika	2008	12 835 886	6 649 410	6 186 476	39 283 474	19 987 022	19 296 452	3,1
	08/00	118,2	139,3	101,6	88,9	128,1	67,5	75,2

Poznámka: * změna vyjadřuje podíl ukazatele v letech 2008 a 2000 (2008/2000*100) - hodnota nižší než 100 znamená pokles

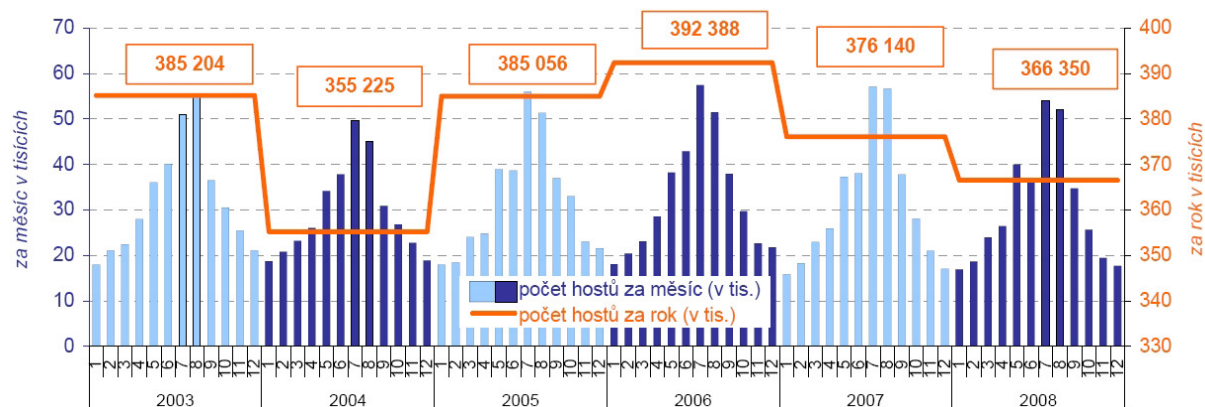
Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

Dlouhodobé profilování kraje jako průmyslového a energetického jádra země, včetně všech jeho následků, se projevuje velmi nízkou návštěvností, i přes relativně dobré primární předpoklady a blízkost zdrojových trhů. V roce 2008 se v hromadných ubytovacích zařízeních (HUZ) Ústeckého kraje ubytovalo celkem 366,5 tis. hostů, což představuje mezi kraji ČR druhou nejnižší hodnotu. Pouze Pardubický kraj vychází ze statistik návštěvnosti hůře. Z turistů připadla více než třetina na občany jiného státu (nerezidenty), necelé dvě třetiny pak tvořili domácí hosté. Růst návštěvnosti mezi roky 2000 a 2008 na úrovni ČR byl stimulován převážně vývojem v Praze (nejvýraznější z devíti krajů s pozitivním trendem). Ústecký kraj v tomto období zaznamenal zhruba 7% pokles příjezdů a dle předběžných údajů za rok 2009 došlo k dalšímu, poměrně významnému poklesu. Ten byl způsoben výrazným úbytkem zahraničních turistů, který nedokázal kompenzovat slabší nárůst příjezdů rezidentů. Mezikrajové srovnání návštěvnosti v tabulce 3 na následující straně vypovídá o tendenci zkracování doby trvání typické cesty.

Průměrný počet přenocování hostů se v Ústeckém kraji v roce 2008 nelišil od údajů pro Českou republiku (3,1 noci), zkracování cest oproti předchozím létům je však v případě kraje nepoměrně výraznější. Vývojový graf na obrázku přehledně prezentuje sezónnost návštěvnosti kraje, která přirozeně dosahuje maximálních hodnot ve dvou prázdninových měsících, mezi nejslabší se naopak řadí zimní měsíce, což podtrhuje relativně nižší význam zimního cestovního ruchu pro region. Při odlišení zdrojových zemí zahraničních hostů (viz tabulka) se jako jednoznačně nejsilnější jeví Německo (více než polovina turistů). Roli zde jistě hraje jak dlouhá společná hranice, tak i velikost německého zdrojového trhu, který se množstvím výjezdů řadí na první místo ve světě. S odstupem následují blízké evropské země, doplněné v první desítce Japonskem s výrazně delší dobou pobytu.

Analýza počtu hostů v ubytovacích zařízeních vychází z dat shromažďovaných Českým statistickým úřadem (ČSÚ). Pro kompletní přehled o návštěvnosti regionu je třeba zahrnout i druhou skupinu účastníků cestovního ruchu reprezentovanou jednodenními návštěvníky. Odhad počtu jednodenních návštěvníků v Ústeckém kraji pomocí výběrového šetření od dubna 2005 do prosince 2006 provedla agentura STEM/MARK (Příjezdový cestovní ruch v Ústeckém kraji 2007). V případě řešeného území počet jednodenních návštěvníků v roce 2006 více než čtyřnásobně překračoval množství turistů a vyšplhal se na 1,3 mil. Poměr jednodenních návštěvníků a turistů byl v Ústeckém kraji výrazně odlišný od údajů za Českou republiku, kde byly hodnoty těchto ukazatelů prakticky vyrovnané. Tento stav je významně podpořen příhraniční polohou, dvě třetiny zahraničních návštěvníků totiž podle průzkumu přijíždí za pravidelnými nákupy. K výše uvedenému je třeba připojit poznámku o významné odlišnosti údajů ze statistik ČSÚ a z průzkumu STEM/MARK.

Obrázek 22: Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních v Ústeckém kraji (2003 - 2008)

Zdroj: ČSÚ Ústí nad Labem - Ústecký kraj v roce 2008 (2009)

Tabulka 24: Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních podle zemí v Ústeckém kraji (2008)

Země	Počet		Průměrný počet nocí	Země	Počet		Průměrný počet nocí
	hostů	přenocování			hostů	přenocování	
Německo	68 159	208 107	3,1	Itálie	2 237	5 620	2,5
Slovensko	6 550	18 636	2,8	Rakousko	2 183	3 850	1,8
Nizozemsko	6 154	14 273	2,3	Francie	1 792	3 478	1,9
Rusko	3 134	11 734	3,7	Bulharsko	1 080	3 392	3,1
Dánsko	4 897	10 972	2,2	USA	1 160	3 166	2,7
Polsko	5 536	10 464	1,9	Švýcarsko	1 019	2 141	2,1
Švédsko	6 157	7 932	1,3	Ukrajina	678	1 981	2,9
Japonsko	1 101	6 398	5,8	Izrael	280	1 934	6,9
Belgie	2 483	6 255	2,5	Maďarsko	1 144	1 878	1,6
Spojené království	2 477	5 652	2,3	Jižní Korea	1 541	1 790	1,2

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

Zásadní realizační předpoklad pro uspokojení poptávky po cestovním ruchu tvoří přítomnost hromadných ubytovacích zařízení (HUZ). Ústecký kraj patří v četnosti hromadných ubytovacích zařízení mezi podprůměrné regiony (391 zařízení představuje 5. nejslabší údaj mezi kraji). Společně s údaji o lůžkové kapacitě, která řadí region na 3. nejnížší pozici v Česku, prozrazuje, že v kraji jsou oproti republikovému průměru zastoupeny spíše menší ubytovací zařízení. Zatímco národní úroveň vykazovala v období let 2000 - 2008 přírůstek ubytovacích kapacit, trend v Ústeckém kraji měl opačnou tendenci (viz tabulka). Ukazatel čistého využití lůžek prozrazuje velice nízkou vytiženost ubytovacích kapacit. V roce 2008 bylo v kraji obsazeno pouze každé páté dostupné lůžko, v republikovém průměru to pak bylo každé třetí. Velice výstražně pak působí pokles této charakteristiky na 40 % úrovně z roku 2000.

Kvalitativní rozlišení hromadných ubytovacích kapacit uvádí, že největší četnostní zastoupení mají v Ústeckém kraji levnější formy ubytování v podobě penzionů, turistického ubytování v kempech, chatách a ubytovnách. Naopak vyšší cenové kategorie ubytovacích zařízení jsou méně časté, hotel**** se v kraji nenachází ani jediný. Hledisko počtu ubytovaných hostů zařazuje nejvýše střední hotelovou kategorii (v hotelech*** se v roce 2008 ubytovalo 105 tis. hostů), poté s odstupem následují penziony a kempy.

Tabulka 25: Kapacita a využití hromadných ubytovacích zařízení v krajích ČR (2008)

Kraj	Rok Změna*	Počet				Čisté využití lůžek**	Využití pokojů***
		zařízení	pokojů	lůžek	míst pro stany a karavany		
Hl. m. Praha	2008	656	38 013	82 809	1 633	49,1	55,4
	08/00	130,7	122,7	121,1	202,1	88,5	90,1
Středočeský	2008	544	11 237	30 407	6 709	27,6	33,9
	08/00	88,7	90,3	92,6	114,3	58,9	64,5
Jihočeský	2008	984	17 691	51 381	13 967	28,8	34,0
	08/00	105,9	106,4	107,3	121,4	69,6	73,4
Plzeňský	2008	501	9 608	26 635	3 826	24,4	29,4

Kraj	Rok Změna*	Počet				Čisté využití lůžek**	Využití pokojů***
		zařízení	pokojů	lůžek	míst pro stany a karavany		
	08/00	121,6	128,3	128,7	167,2	60,0	62,7
Karlovarský	2008	417	14 267	29 425	1 433	48,8	55,0
	08/00	104,3	121,6	121,6	101,5	82,1	87,8
Ústecký	2008	391	7 407	19 647	2 752	20,4	26,0
	08/00	93,8	86,8	90,4	147,6	44,2	50,8
Liberecký	2008	890	14 049	42 155	2 894	26,9	31,1
	08/00	94,7	95,3	100,8	147,5	68,5	69,2
Královéhradecký	2008	941	15 905	45 170	5 467	31,1	36,1
	08/00	96,1	96,4	98,6	135,9	72,3	72,6
Pardubický	2008	338	6 938	19 607	1 795	24,8	30,5
	08/00	117,0	123,8	125,2	109,9	59,6	64,6
Vysočina	2008	348	6 481	19 053	3 119	22,6	28,0
	08/00	98,6	106,4	104,2	178,3	55,6	59,5
Jihomoravský	2008	518	12 831	32 212	5 267	28,6	37,0
	08/00	107,5	92,6	91,8	94,9	71,1	81,5
Olomoucký	2008	357	7 674	20 553	989	24,9	31,4
	08/00	112,6	111,0	110,8	127,6	60,2	67,5
Zlínský	2008	352	7 934	20 926	1 214	34,0	39,6
	08/00	100,3	102,6	103,8	112,5	69,4	74,1
Moravskoslezský	2008	468	10 127	26 852	2 053	26,0	33,1
	08/00	96,5	97,3	101,7	174,6	55,4	61,8
Česká republika	2008	7 705	180 162	466 832	53 118	35,7	42,4
	08/00	103,2	106,2	106,7	127,4	75,3	79,4

Poznámka:

* změna vyjadřuje podíl ukazatele v letech 2008 a 2000 ($2008/2000 \cdot 100$) - hodnota nižší než 100 znamená pokles

** čisté využití lůžek udává čistou obsazenost stálých lůžek, která byla hostům skutečně k dispozici

*** výpočet využití pokojů vychází z celkového počtu dnů, kdy byl pokoj obsazen alespoň jedním hostem

Zdroj: ČSÚ - Cestovní ruch - časové řady (2009)

4.3 Profil návštěvníka

Profil respondenta - návštěvníka kraje analyzuje strukturu návštěvníků podle identifikačních otázek dotazníku. Struktura dotazovaných návštěvníků byla zjišťována v rámci několika kritérií:

- ⇒ pohlaví (muži x ženy),
- ⇒ vzdělání (1. základní+neúplné středoškolské, 2. úplné středoškolské, 3. vysokoškolské),
- ⇒ věk (v 5 intervalech),

- ⇒ velikost skupiny, v níž se návštěvník v regionu pohybuje (počet lidí ve skupině),
- ⇒ rozdělení návštěvníků podle toho, zda přijeli do regionu individuální nebo jako součást organizované skupiny,
- ⇒ země a místo, odkud návštěvník pochází.

Je třeba zdůraznit, že daná kritéria spíše charakterizují výběrový soubor dotazovaných respondentů, než že by bylo možné je vztáhnout na základní soubor, a jejich reprezentativnost je tudíž vzhledem ke struktuře základního souboru částečně omezená. Ve dvou- a vícečlenných skupinách totiž odpovídal vždy jen jeden „zástupce“ skupiny, přičemž například u rodin to byl zpravidla otec (tedy muž), u všech skupin pak obecně spíše člověk s vyšším vzděláním, starší atd.

Co se týče struktury respondentů podle pohlaví, ve výběrovém souboru bylo celkem 130 mužů (54,6%) a 108 žen (45,4%).

O vzdělanostní a věkové struktuře výběrového vzorku informují následující tabulky.

Tabulka 26: Struktura dotazovaných návštěvníků podle věku

Věk	do 24 let	25-34 let	35-49 let	50-59 let	60 a více let	Celkem
Počet	32	38	97	42	29	238
Podíl	13,4 %	16,0 %	40,8 %	17,6 %	12,2 %	100,0 %

Tabulka 27: Struktura dotazovaných návštěvníků podle vzdělání

Věk	ZŠ	SŠ	VŠ	Celkem
Počet	30	138	60	238
Podíl	12,6%	62,2%	25,2%	100,0 %

Ukazuje se, že vzhledem k průměrné populaci jsou mezi dotazovanými respondenty (a jistě i v rámci potenciálního základního souboru) mnohem více zastoupeni lidé s vyšším vzděláním (např. podíl vysokoškoláků mezi respondenty přesahuje 25 %, zatímco tentýž podíl v rámci celé české populace starší 15 let se pohybuje kolem 10 %). Obecně platí, že u vysokoškolského a středoškolského vzdělání dosahují dotazované ženy vyšších podílů než muži, u základního tudíž naopak nižších - rozdíly však nejsou nijak markantní.

Mezi respondenty jsou poměrně vyrovnaně zastoupeny různé věkové skupiny. Platí, že nejmladší (do 25 let) a nejstarší (60 a více let) dosahují relativně nižších podílů než respondenti středního věku (35-49 let), kteří tvoří přes dvě pětiny celého dotazovaného souboru.

V rámci šetření byla zjišťována také velikost skupin, v nichž byli respondenti dotazováni. Mezi návštěvníky vybraných 11 turistických lokalit Ústeckého kraje výrazně převažují dvoučlenné skupiny, které tvoří téměř polovinu (asi 48 %) skupin turistů v regionu. Časté jsou také tří- a čtyřčlenné skupiny, jejichž podíl je dohromady téměř třetinový. Výskyt pěti - a vícečlenných skupin je již víceméně náhodný. Průměrná velikost skupiny v rámci šetření v celém kraji činí 2,9 členů.

Velikost skupin je do jisté míry závislá na lokalitě, kde výzkum probíhal. Větší podíl „jednočlenných skupin“ se týká spíše měst (Teplice, Žatec), tří a více členné skupiny naopak relativně i absolutně převažují v Terezíně. Mírně častější výskyt větších skupin lze vysledovat také u Pravčické brány. Velikost skupin nesouvisí se státní příslušností turistů, tzn. mezi českými turisty i cizinci je zastoupení jednotlivých velikostních skupin přibližně stejné.

Drtivá většina dotazovaných respondentů navštívila Ústecký kraj individuálně, nikoli organizovaně se zájezdem nebo průvodcem (z celkového počtu 238 respondentů jich bylo členy organizovaných skupin pouze 5, tzn. cca 2 %). Nijak překvapivé není zjištění, že organizovaní turisté se v regionu pohybují obvykle v početně větších skupinách než turisté individuální.

Pokud jde o původ návštěvníků, přinesl průzkum pro leckoho překvapivý, ve skutečnosti však předpokladatelný závěr v podobě neočekávaně nízkého počtu zahraničních návštěvníků. Těch bylo v celkovém souboru 238 respondentů pouze 14, čili cca 6 %. Lze předpokládat, že tento výsledek odráží reálný a dlouhodobý pokles zájmu této cílové skupiny o turistické lokality v Ústeckém kraji a že se nejedná jen o zachycení nahodilého sezónního stavu.

Z uvedených 14 zahraničních návštěvníků jich 7 přijelo z Německa (4 Bavorsko, 3 Sasko) a 7 ze Slovenska.

Pokud bychom brali v úvahu návštěvníky, kteří v regionu přespí (a jejichž význam je z hlediska příjmů z cestovního ruchu větší), pak lze jejich počet zjistit nejnázne podle počtu hostů ubytovaných v HUZ a evidovaných ČSÚ a agenturou CzechTourism. Podle těchto údajů navštívilo v roce 2008 Ústecký kraj 129 169 zahraničních turistů (1,9 % z celkového počtu v Česku a 35 % z celkového počtu ubytovaných hostů v Ústeckém kraji) a v období leden-září 2009 pak 88 492 zahraničních turistů (rovněž 1,9 % z celkového počtu v Česku; podíl na celkovém počtu ubytovaných hostů v ÚK nebylo v době zpracování textu možné zjistit). Z těchto údajů vyplývá, že v letech 2008-2009 pravděpodobně dojde k mírnému poklesu počtu zahraničních návštěvníků v Ústeckém kraji, což lze přičítat jednak obecnému trendu v Česku, případně i nástupu ekonomické krize. Zahraniční turisté v Ústeckém kraji nocují kratší dobu než v jiných částech Česka. Přesto je zřejmé, že pro příjmy z cestovního ruchu mají zahraniční návštěvníci v kraji značný význam.

Mezi zahraničními návštěvníky kraje ubytovanými v HUZ převládají dle předpokladů Němci (v roce 2008 53 % z celkového počtu ubytovaných zahraničních návštěvníků). Dále v pořadí následují Slováci (5,0 %), Švédí (4,8 %), Nizozemci (4,8 %), Poláci (4,3 %), Dáni (3,8 %), Rusové (2,4 %), Belgičané (1,9 %), Britové (1,9 %), Italové (1,7 %) a Rakušané (1,7 %). Relativně vysoké zastoupení návštěvníků ze severovýchodních zemí lze vysvětlit mj. realizací investičních projektů v Ústeckém kraji s účastí švédského kapitálu a dále polohou Ústeckého kraje při dálnici vedoucí na Drážďany, po níž do Česka tito návštěvníci přijíždějí. Vysoký podíl Nizozemců a Belgičanů lze připisovat obecné oblibě Česka jako turistické destinace v těchto zemích, přičemž Ústecký kraj disponuje atraktivitami (hory, přírodní zajímavosti), které tyto návštěvníky dokáží přilákat).

U tuzemských návštěvníků byl v rámci dotazníkového průzkumu (z praktických důvodů) nakonec sledován jejich původ nikoli podle okresů, ale podle krajů původu. V tabulce je uvedeno jejich pořadí.

Tabulka 28: Tuzemští respondenti podle kraje původu (bydliště)

Kraj	Počet	Podíl (%)
Ústecký kraj (jiný okres než místo lokality)	84	37,5
Praha	47	21,0
Středočeský	33	14,7
Karlovarský	12	5,4
Liberecký	11	4,9
Hradecký	10	4,5
Pardubický	7	3,1
Plzeňský	6	2,6
Jihočeský	5	2,2
Jihomoravský	4	1,8
Moravskoslezský	4	1,8
Vysočina	1	0,5
Olomoucký	0	0,0
Zlínský	0	0,0
Celkem	224	100,0

Ze zastoupení jednotlivých krajů je zřejmé, že počet návštěvníků se odvíjí zejména od jeho populační velikosti a od vzdálenosti od Ústeckého kraje. Se vzdáleností od vybraných turistických lokalit rapidně klesá podíl návštěvníků - očividně jsou preferovány výjezdy do nepříliš dalekých turistických cílů. Významným poznatkem je rovněž dominantní rozsah „vnitrokrajského“ turistického ruchu v rámci Ústeckého kraje.

4.4 Motivace a důvody návštěvy

O navštíveném místě se návštěvníci nejčastěji dozvěděli od známých či příbuzných (viz následující tabulka). Z 200 respondentů, kteří uvedli některou z nabízených položek, jich známé nebo příbuzné jako zdroj informací o regionu uvedlo 107. Časté jsou také informace z turistických průvodců, z televize a rozhlasu nebo z webových stránek regionu. Zajímavé, ale nikoli překvapivé, je to, že webové propagace regionu i celého Česka jsou pro respondenty mnohem častějšími zdroji prvotní informace o regionu než tištěné propagační materiály. Vcelku se ale účinnost marketingových technik nezdá příliš vysoká. Dokazuje to jak dominantní význam „neformálních zdrojů informací“, tak i fakt, že 38 respondentů nebylo schopno na tuto otázku vůbec odpovědět. To ostatně napovídá, že nemalá část respondentů navštívilo danou lokalitu víceméně náhodně či na základě „dlouhodobého ponětí“ o této lokalitě, každopádně bez předběžného informování prostřednictvím marketingových nástrojů.

Pro české návštěvníky je ve srovnání s cizinci častějším zdrojem informací televize, rozhlas a webové stránky regionu, méně pak webové stránky propagující ČR. Cizinci naopak výrazně častěji využívají především informací v turistických průvodcích. „Neformální zdroje informací“ preferují více muži než ženy, ty naopak relativně častěji využily turistické průvodce. Vcelku dle očekávání roste využití internetu úměrně s rostoucím vzděláním a klesá úměrně s rostoucím věkem.

Tabulka 29: Zdroje informací o lokalitě využívané návštěvníky

Položka	Počet	Podíl (%)
od známých či příbuzných	107	53,5
z turistických průvodců	28	14,0
z propagačních materiálů ČR	3	1,5
z propagačních materiálů regionu	5	2,5
z televize nebo rozhlasu	20	10,0
z webových stránek propagujících ČR	11	5,5
z webových stránek propagujících region	15	7,5
z novin nebo časopisů	11	5,5
jiné zdroje	0	0,0
Celkem	200	100,0

Otázka „kde jste se o cíli své dnešní cesty dozvěděli“ byla doplněna návaznou otázkou „využil jste nebo využijete služeb informačního centra v lokalitě vaší dnešní cesty nebo v jejím okolí“. Odpovědi ukazují, že ani tento „oficiální“ zdroj informací není ze strany respondentů masově využíván, přestože jejich roli nelze podceňovat: celkem 70 návštěvníků (čili 29,4 %) jich v okamžiku průzkumu již tento zdroj využilo a 27 (čili 11,3 %) se k tomu chystalo. Naproti tomu 117 (čili 49,2 %) o návštěvě informačního centra vůbec neuvažovalo, ačkoli o jeho existenci mělo (alespoň nějakou) představu. Zbývajících 24 respondentů (čili 10,1%) o informačním středisku vůbec nevědělo. Informační centra návštěvníci pravděpodobně využívají spíše k doplnění některých detailních či praktických informací, přičemž do regionu přijíždějí již vybaveni základními informacemi.

Důvody, které návštěvníky přivedly do navštívené lokality, přibližuje následující tabulka. V této otázce měli respondenti možnost uvést 1 nejdůležitější důvod a až 2 další důvody. Většina jich tuto možnost vícečetné odpovědi využila, v úhrnu se proto na 238 dotaznících shromáždilo 421 odpovědí. Tabulka vypovídá právě o jejich struktuře, neboť struktura 238 „hlavních důvodů“ je prakticky identická (a navíc není vždy zřejmé, zda respondenti ve výčtu „důvodů“ sami cítili nějakou významovou hierarchii).

Není nijak překvapivé, že hlavními třemi důvody jsou poznání, relaxace/rekreace a turistika, přičemž nejvíce respondentů uvedlo návštěvu atraktivit - plných 39 % respondentů. Je tedy zřejmé, že Ústecký kraj je návštěvníky vyhledáván především z těchto důvodů. Z ostatních důvodů jsou významněji zastoupeny ještě nákupy a návštěva příbuzných nebo známých. Důvody návštěvy příliš nesouvisí se státní příslušností návštěvníků. Platí, že Češi, Němci i ostatní cizinci shodně označovali nejčastěji jako hlavní důvody návštěvy poznání, relaxaci/rekreaci a turistiku. Totéž platí při třídění dle věku. Rozdíly v chování dle pohlaví jsou zřetelnější: ženy nadprůměrně volí „poznání“, „turistiku“ a „nákupy“, naopak u mužů je relativně častěji uváděna „relaxace“, a také „zábava“ a „sport“. U postojů dle věku respondentů stojí za zmínku pouze mírně vyšší podíl turistiky a sportu u nejmladší věkové kategorie, zábavy u střední (35 - 49 let) a poznávání u nejstarší.

Tabulka 30: Důvody návštěvy ze strany respondentů

Důvod návštěvy	Počet	Podíl (%)
poznání - návštěva atraktivit	164	39,0%
relaxace, rekreace, pobyt v přírodě	65	15,4%
turistika	92	21,9%
sport - cyklistika, tenis, volejbal apod.	11	2,6%
práce - služební cesta, školení, kongres apod.	5	1,2%
zábava - společenské hry s přáteli, hry, noční život, dobré jídlo a pití apod.	17	4,0%
Nákupy	35	8,3%
návštěva příbuzných nebo známých	29	6,9%
zastávka na cestě někam jinam	3	0,7%
Celkem	421	100,0 %

Pozn.: Vyšší celkový počet odpovědí než respondentů je dán tím, že každý respondent mohl uvést až 3 odpovědi.

Důvodem pro cestu na navštívenou lokalitu ovšem nemusela být jen ona sama. Většina atraktivit Ústeckého kraje je očividně toho charakteru, že vynikne až v jistém souboru. Nepřekvapuje tedy, že 151 respondentů, tedy takřka dvě třetiny úhrnu všech (63,4%) mělo záměr, kromě místa kde byli průzkumem „dostiženi“, navštívit během dané cesty i další blízké lokality v kraji. Mezi těmito „přidanými“ (v očích samotných respondentů ovšem často naopak hlavními) cíli jednoznačně dominuje České Švýcarsko (45), následováno Nechranickou vodní nádrží (15), Děčínem (11), Kadani (11), zámky Jezeří (9) a Duchcov (8), hradem Házmburk (7), Terezínem (6), Krušnými horami (6), Ústím n.L. (6), Řípem (4) a Litoměřicemi (4).

4.5 Formy turistiky a doprava návštěvníků

Pro dopravu do vybraných lokalit cestovního ruchu Ústeckého kraje používá většina návštěvníků (přibližně 60 %) vlastní automobil. Druhým nejužívanějším dopravním prostředkem pro dopravu je vlak, jímž přijíždí přibližně 14 % návštěvníků, o něco málo méně jich využívá linkový autobus. Za zaznamenání pak ještě stojí cca 7 % návštěvníků, kteří přijeli na danou lokalitu na jízdním kole, což

indikuje poměrně značnou rozšířenost cykloturistiky. Ostatní dopravní prostředky jsou využívány jen okrajově - viz následující tabulka.

Tabulka 31: Využití dopravních prostředků návštěvníky při dopravě do lokality

Dopravní prostředek	Počet	Podíl (%)
vlastní automobil	140	58,8
automobil z půjčovny	2	0,9
zájezdový autobus	3	1,3
linkový autobus	32	13,4
motocykl	8	3,4
jízdní kolo	17	7,1
vlak	34	14,2
pěšky	2	0,9
Celkem	238	100,0

Využití jednotlivých dopravních prostředků je vcelku nezávislé na pohlaví a vzdělání respondenta, jistou úlohu hraje pouze věk, kdy mladší návštěvníci více využívají prostředky hromadné dopravy, resp. kolo a motocykl.

Významnější je ale jiná souvislost: využití vlastního automobilu při dopravě do cílové lokality roste (vcelku logicky) s množstvím peněz, které návštěvník v regionu utratí za den pobytu. U využití vlaku a veřejného autobusu je tomu naopak - s rostoucími výdaji za pobyt klesá jeho využití (viz k tomu dále).

Automobil k dopravě do regionu více využívají (rovněž vcelku logicky) návštěvníci, kteří v regionu pobývají delší dobu. Naopak na jízdním kole, vlakem či veřejným autobusem přijíždějí relativně častěji návštěvníci, kteří tu stráví jeden nebo několik málo dní (viz k tomu dále).

Tabulka 32: Náklady na pobyt návštěvníků v destinaci

Náklady na osobu a den (24 hodin) pobytu v cílové lokalitě cesty	Počet	Podíl (%)
do 150 Kč (do 6 EUR)	16	6,7
151-300 Kč (6,1-12 EUR)	71	29,8
301-600 Kč (12,1-24 EUR)	116	48,8
601-1500 Kč (24,1-60 EUR)	32	13,4
1501-3000 Kč (60,1-120 EUR)	2	0,9
3001 a více Kč (120,1 a více EUR)	1	0,4
Celkem	238	100,0

Pokud jde o průměrné výdaje návštěvníků, podává o nich informaci výše uvedená tabulka. Ukazuje se přitom, že mezi českými návštěvníky je zdaleka nejpočetnější skupina těch, kteří v regionu utratí za 1 den pobytu přibližně 300-600 Kč. Do tohoto intervalu spadá mírně přes 50 % českých návštěvníků - u zahraničních návštěvníků spadá do tohoto intervalu méně než 45 %, čili srovnatelně s intervalem 601 - 1500 Kč. Rozdíly ve výdajích mezi českými a zahraničními návštěvníky jsou tedy zřetelné. Mezi Čechy je mnohem více těch, kteří utratí méně než 300 Kč na osobu a den, než těch, kteří utratí přes 600 Kč na osobu a den. U cizinců tomu je naopak. Úhrnný průměrný výdaj na den a

osobu v případě českého návštěvníka lze tedy odhadnout na pouhých cca 400 Kč, u zahraničního jde o cca 700 Kč! Oba údaje ovšem signalizují, že Ústecký kraj je chápán návštěvníky spíše jako levná destinace.

Výdaje na osobu a den se samozřejmě liší mezi výletníky, kteří v regionu nenocují a utratí tudíž o něco méně, a ostatními. Souvislost mezi výdaji na straně jedné a vzděláním ani příslušností ke skupině (individuální/organizovaní) neexistuje. Platí však, že tendenci méně utrácet mají spíše mladší návštěvníci než starší a rovněž studenti a penzisté (partnerské dvojice a kupodivu i rodiny s dětmi utratí více).

Počet nocí celkem strávených respondenty v cílové lokalitě cesty ukazuje na silnou převahu pouze jednodenních návštěvníků. Podíl denních výletníků dosahuje přes 55 %. Druhou velkou skupinu tvoří krátkodobí návštěvníci, tedy ti kteří v kraji pobývají 2 až 4 noci (v úhrnu plná třetina návštěvníků). Podíl respondentů, kteří v kraji pobývali (či hodlali pobýt) více než 5 nocí, není nijak vysoký (v úhrnu cca 15 %), a kupodivu mezi nimi nejsou nadproporcionálně zastoupeni ani zahraniční návštěvníci. Jejich „návštěvnícké chování“ - co do délky pobytu v kraji - se liší od průměru jen nevýrazně. Také rozdíly dle jednotlivých demografických charakteristik (pohlaví, věk, vzdělání) nejsou velké.

Tabulka 33: Délka pobytu návštěvníků

Počet nocí strávených v cílové lokalitě cesty	Počet	Podíl (%)
0 (výletník)	132	55,5
1	14	5,9
2	30	12,6
3-4	26	10,9
5-7	22	9,2
8 nebo více	14	5,9
Celkem	238	100,0

4.6 Hodnocení spokojenosti

Jednotlivé služby, ať již často nebo méně často využívané, hodnotili návštěvníci podle toho, jak jsou spokojeni s jejich úrovní. Hodnocení bylo provedeno ve třech (vzájemně se doplňujících) rovinách:

1. Hodnocení celkové spokojenosti s návštěvou cílové lokality cesty. Zde byla použita pětistupňová škála (1 - mimořádně spokojen, 2 - velmi spokojen, 3 - spokojen, 4 spíše nespokojen, 5 - nespokojen). Smyslem tohoto hodnocení bylo získat přehled o tom, zda - z hlediska samotných respondentů - cesta naplnila očekávání, resp. jak se neplnila očekávání s cestou spjatá.
2. Hodnocení úrovně konkrétních služeb resp. infrastruktury cestovního ruchu v cílové lokalitě cesty. Zde se nabízela čtyřstupňová škála (1 - velmi dobře, 2 - spíše dobře, 3 - spíše špatně, 4 - velmi špatně) nebo odpovědi „nevím“. Celkem respondenti hodnotili kvalitu 13 služeb a jevů (viz dotazník v příloze): ubytovací služby, stravovací služby, informační centra, informační systém v terénu, služby pro motoristy, péče o čistotu a pořádek, resp. úklid, kvalita silnic a parkování, veřejná doprava, vybavení regionu pro sportovní aktivity, nákupní možnosti (prodejní sítě), příležitosti pro zábavu a společenské vyžití, vybavení regionu atrakcemi pro děti. Závěrečná položka hodnocení se týkala cenové hladiny služeb.
3. Definice „extrémních“ negativních a pozitivních pocitů návštěvníků, souvisejících s jejich pobytem v cíli cesty. Zde byly sbírány slovní odpovědi (maximálně 3 na dotazník), týkající se toho, co respondenti nepříjemně, či naopak příjemně v dané lokalitě překvapilo.

Pokud jde o všeobecné hodnocení spokojenosti s pobytem respondentů v Ústeckém kraji, vyznívá pro kraj vcelku lichotivě (viz následující tabulka). Počet i podíl nespokojených návštěvníků je okrajový, naprostá většina byla s pobytem v té či oné míře spokojena. Průměrná „známka“ v tomto případě dosáhla 2,27, což lze interpretovat jako nadprůměrnou spokojenost. Jak však signalizují výsledky s podrobnějších hodnocení spokojenosti (viz dále), zdrojem této nadprůměrné spokojenosti je jen zčásti absolutní úroveň kvality služeb, případně atraktivity navštívených míst - nemalou úlohu v budování pocitu spokojenosti hrají podceněná očekávání, spjatá s návštěvou kraje. V konfrontaci s nimi vyznívá zpravidla realita dobře. Jinými slovy je zřejmé, že kraj umí návštěvníky příjemně překvapit.

Tabulka 34: Celková spokojenost návštěvníků

Míra celkové spokojenosti s návštěvou cílové lokality	Počet	Podíl (%)
mimořádně spokojen(a)	36	15,1
velmi spokojen(a)	107	45,0
spokojen(a)	90	37,8
spíše nespokojen(a)	4	1,7
nespokojen(a)	1	0,4
Celkem	238	100,0

Z konkrétního hodnocení vyplývá rovněž obecně spíše spokojenost návštěvníků s úrovní služeb. Tento výsledek je ilustrován následující tabulkou.

Celková průměrná známka se u jednotlivých služeb pohybuje mezi 1,25 a 2,35. Výsledek je ovšem plně reprezentativní jen v případech, kdy danou službu využil dostatečný počet respondentů (viz počet odpovědí v tabulce). Z logiky odpovědí na předchozí otázky přitom nepřekvapí, že poměrně malého vzorku respondentů se týkaly takové služby, jako jsou informační centra, veřejná doprava, ubytovací služby, resp. vybavení regionu atrakcemi pro děti. Právě ty přitom často figurují mezi nejlépe a nejhůře hodnocenými položkami.

Nejlépe hodnocenými službami jsou:

- informační centra (1,25),
- nákupní možnosti a prodejní síť (1,65),
- ubytovací služby (1,68).

Naopak nejhůře návštěvníci hodnotí:

- příležitosti pro zábavu a společenské vyžití (2,35),
- veřejnou dopravu (2,41),
- vybavenost regionu atrakcemi pro děti (průměrná známka 2,44).

Rozdíly v průměrném hodnocení jednotlivých služeb jsou vcelku malé, a i nejhorší „známka“ signalizuje převažující spokojenost. Přesto stojí za to se zamyslet nad nejvíce zpochybněnou položkou, tedy nad příležitostmi pro zábavu a společenské vyžití. S výjimkou této položky (a také - v pozitivním slova smyslu - „informačních center“) platí, že se základními, tedy nejvíce využívanými službami, panuje spokojenost, zatímco rezervy existují spíše u služeb méně frekventovaných.

Tabulka 35: Hodnocení kvality infrastruktury a služeb návštěvníky regionu

Typ služby	velmi dobře	spíše dobře	spíše špatně	velmi špatně	celkem odpovědí	průměr
ubytovací služby	33	41	5	1	80	1,68
stravovací služby	53	92	44	7	196	2,03
informační centra	72	18	1	1	92	1,25
informační systém v terénu	92	99	27	12	230	1,82
služby pro motoristy	32	102	13	11	158	2,02
péče o čistotu a pořádek, úklid	83	100	47	8	238	1,92
kvalita silnic vč. parkování	40	116	39	8	203	2,07
veřejná doprava	10	41	17	0	68	2,10
vybavení regionu pro sportovní aktivity	31	60	16	2	109	1,90
nákupní možnosti (prodejní síť)	87	93	15	2	197	1,65
příležitosti pro zábavu a společenské vyžití	30	39	50	13	132	2,35
vybavení regionu atrakcemi pro děti	15	52	14	4	85	2,08
cenová hladina služeb	53	150	14	2	219	1,84
Celkem	381	753	225	50	1409	X

Současně platí, že u služeb, které jsou hodnoceny dobře, se návštěvníci v hodnocení shodují (nízká směrodatná odchylka jednotlivých známek). Naopak nejhůře hodnocené služby vykazují vysokou variabilitu hodnocení, tedy nejednoznačný názor návštěvníků.

Obecně „nejkritičtější“ věkovou skupinou jsou lidé mezi 35 - 49 léty, horší „známkování“ mírně narůstá úměrně vzdělání. Rozdíly však nejsou nijak markantní, v případě třídění dle pohlaví je obecná míra spokojenosti zcela srovnatelná, třebaže se za tímto „průměrem“ skrývá např. horší hodnocení „cenové hladiny“ a „nákupních možností“ u žen a naopak „kvality silnic“ u mužů. Pokud jde o rozdíly mezi českými a zahraničními návštěvníky, projevil se pouze u větších „výhrad“ zahraničních návštěvníků vůči péči o pořádek a vůči informačnímu systému v terénu.

Odpovědi návštěvníků na první volnou otázku, co jim při pobytu v dané turistické destinaci Ústeckého kraje nejvíce chybí či vadí, v prvé řadě překvapují svou nízkou početností (i ve srovnání s výčtem pozitivních výroků - viz dále). Ačkoli měli respondenti možnost uvést až tři položky, celkový počet konkrétních kritických postřehů dosáhl pouze 126 výroků. Takřka 2/3 respondentů si totiž na žádnou výhradu nevzpomnělo (!).

Ty výroky, které se získat podařilo, do jisté míry kopírují „kvantifikované“ hodnocení kvality jednotlivých služeb. Přesto existují významné výjimky: návštěvníci jsou např. zřetelně nespokojeni s kvalitou a dostupností rychlého občerstvení. Svým způsobem ještě závažnější jsou výhrady na jevy, které s cestovním ruchem souvisí jen zprostředkovaně, jako je omšelost prostředí, nepořádek na veřejných prostranstvích a „Romové“. V posledním případě ovšem nelze z odpovědí odvodit, zda se za nimi skrývá obecná xenofobie, nebo konkrétní negativní zážitek. Současně je třeba poznamenat, že zmíněné negativní postřehy k celkovému prostředí jsou „vyváženy“ zhruba stejným počtem pozitivních výroků na obdobné téma. Na distribuci kladných a záporných zážitků respondentů má samozřejmě hlavní vliv lokalita, která byla respondentem navštívena (viz dále). Celkově dominují v dojmech a názorech návštěvníků problémy uvedené v tabulce (řazeno podle četnosti výskytu, přičemž podobné problémy byly sloučeny).

Tabulka 36: Hlavní slabé stránky kraje v oblasti cestovního ruchu dle názoru návštěvníků

Položka	Četnost názoru
Nedostatky ve stravovacích službách, zvláště v kvalitě rychlého občerstvení	37
Nekvalitní silnice a nedostatečné možnosti parkování	19
Nekvalitní turistické značení v terénu	18
Romové	15
Celková omšelost prostředí	10
Nekvalitní veřejná hromadná doprava	9
Nedostatečná nabídka kultury	8
Nepořádek na veřejných prostranstvích, zanedbaný úklid	6
Chybějící toalety	4

Co se týče výroků, jimiž respondenti reagovali na otázku, co je v cílové lokalitě příjemně překvapilo, sešlo se jich celkem 215 - alespoň jeden pozitivní postřeh vyslovilo cca 60 % respondentů. Tento výsledek vcelku potvrzuje to, co již bylo řečeno více, totiž že kraj „umí příjemně překvapit“ (zvláště ty, kteří přijeli bez velkého očekávání). Dokladem pro tuto interpretaci je skladba získaných pozitivních výroků: jednoznačně dominují obecné prvky turistické atraktivity kraje, jako je zachovalá příroda a půvabná krajina, resp. historické památky. Konkrétně se návštěvníkům nejvíce líbily prvky uvedené v následující tabulce (řazeno opět podle četnosti výskytu, přičemž podobné výroky byly sloučeny).

Tabulka 37: Hlavní silné stránky kraje v oblasti cestovního ruchu dle názoru návštěvníků

Položka	Četnost názoru
Zachovalá a krásná příroda	64
Půvabná krajina	36
Zajímavé historické památky	33
Úpravnost prostředí navštívené lokality	32
Dobré turistické značení	23
Kvalitní infocentrum	9
Čistota a veřejný pořádek	7
Příjemné zahrady a parky	6
Dobré ceny	5

4.7 Výsledky za jednotlivé lokality

Pokud jde o jednotlivé lokality, na nichž se průzkum realizoval, mají - vzhledem ke zvolené metodice - pro interpretaci význam zejména výsledky týkající se samotné intenzity návštěvnosti jednotlivých míst. O této intenzitě vypovídá počet „zastižených“ návštěvníků na daném lokalitě ve vymezeném čase průzkumu. Intenzita je samozřejmě přímo úměrná atraktivitě místa v cestovním ruchu. Podle očekávání je tato atraktivita velmi diferencovaná, jak o tom svědčí dále uvedená tabulka.

Tabulka 38: Intenzita návštěvnosti jednotlivých lokalit

Položka	Počet respondentů	Doba průzkumu (h)	Intenzita
Děčín	20	2,00	10,0
Hora Sv. Kateřiny	20	4,00	5,0
Kadaň	20	3,50	5,7
Krásná Lípa	20	3,00	6,7
Litoměřice	23	4,00	5,8
Milešovka	22	4,50	4,9
Pravčická brána	24	1,50	16,0
Říp	22	2,25	9,8
Teplice	26	4,00	6,5
Terezín	21	2,30	8,4
Žatec	20	4,00	5,0

V pořadí lokalit vcelku bezkonkurenčně vede Pravčická brána s intenzitou 16 návštěvníků za hodinu. Tento výsledek nepřekvapuje, neboť daná lokalita reprezentuje zdaleka nejprestižnější destinaci kraje, totiž České Švýcarsko. Že i tato destinace má ovšem svůj další rozvojový potenciál, ukazuje vcelku „chabý“ výsledek druhé blízké lokality, Krásné Lípy (6,7).

O další místa v pořadí atraktivity spolu - v rámci průzkumu - „soutěží“ Děčín, jako typický reprezentant městské turistiky opírající se o kulturní, přírodní a tranzitní potenciál sídla, a Říp jako svérázný historický, kulturní i přírodní solitér.

S intenzitou větší než 8 (čili poloviny dosažené u Pravčické brány) se již setkáváme jen v případě Terezína. U ostatních lokalit byly zjištěny intenzity nižší, v některých případech (jako jsou např. lázeňské Teplice) překvapivě nízké. Nejmenší počet návštěvníků za hodinu byl - vcelku logicky - registrován na vrcholu Milešovky (4,9), zajímavé ovšem je, že přibližně stejné hodnoty byly získány i v podkrušnohorské Hoře sv. Kateřiny, či v centrech Poohří, v Kadani a Žatci.

Jiným zdrojem informací o počtu návštěvníků v jednotlivých lokalitách jsou statistiky agentury CzechTourism vycházející z počtů prodaných vstupenek v jednotlivých muzeích, přírodních památkách apod. Podle těchto údajů byl v roce 2008 nejnavštěvovanější lokalitou Ústeckého kraje Terezín (443 tis. návštěvníků a 10. místo v rámci celého Česka) následovaný Zooparkem Chomutov (223 tis. návštěvníků), ZOO Ústí nad Labem (164 tis. návštěvníků), hradem Střekov (35 tis. návštěvníků) a státním zámek Ploskovic (26 tis. návštěvníků). Údaje však přirozeně nezahrnují lokality, při jejichž návštěvě se neplatí vstupné (například přírodní atraktivity Českého Švýcarska či Krušných hor apod.).

Absolutní (nízký) počet návštěvníků zastižených při dotazníkovém průzkumu ve vybraných lokalitách neumožňuje vyslovit reprezentativní závěry o charakteristikách jednotlivých míst v cestovním ruchu. Dále uvedené údaje jsou tedy spíše hypotézami či závěry vyslovenými s nižší mírou spolehlivosti než je tomu v případě závěrů předchozích. Uvedeny jsou tudíž pouze ty údaje, které se výrazněji liší od průměru za celý soubor lokalit a které lze tudíž považovat za relativně spolehlivé.

4.7.1 Děčín

V počtu respondentů zařazeno relativně nejvíce cizinců (15%), v důvodech návštěvy je neproporcionálně zastoupena „turistika“. Město využívá svou tranzitní funkci (jednodenní městská turistika), současně je však i výchozím bodem pro blízké okolí (České Švýcarsko). Nadprůměrně často zde zaznívají výhrady, pokud jde o příležitosti pro zábavu a společenskému vyžití, ve slovních odpovědích silněji zaznívá kritika úpravnosti prostředí města.

4.7.2 Hora sv. Kateřiny

Mezi důvody návštěvy relativně častěji zaznívá „sport“ (zřejmě v rámci Krušnohoří), velmi kriticky jsou hodnoceny stravovací služby, omšelost prostředí a nedostatečný pořádek.

4.7.3 Kadaň

V rámci průzkumu je neproporčně často uváděna „rekreace“ jako důvod přítomnosti ve městě, jde však spíše o charakteristiku spjatou s blízkou Nechanickou vodní nádrží. S městem samým panuje vcelku podprůměrná celková spokojenost, konkrétně se kritika týká opět stravovacích služeb a nedostatečné nabídky zábavy a kultury.

4.7.4 Krásná Lípa

Dominantním důvodem návštěvy je opět „turistika“ - ve vazbě na region Českého Švýcarska. Terčem kritiky jsou opět nedostatečné možnosti zábavy a „Romové“.

4.7.5 Litoměřice

Mezi důvody návštěvy jednoznačně dominuje „poznávání“, rubem této skutečnosti je neproporcionálně vysoký podíl jednodenních návštěvníků. S tím zřejmě souvisí relativně silnější kritika ubytovacích služeb a „ekologické nepřívětivosti“ prostředí (intenzivní doprava, málo zeleně apod.). Vše vyvažuje nadšení nad historickým centrem.

4.7.6 Milešovka

Nepřekvapí, že hlavním důvodem návštěvy je „turistika“. Stížnosti směřují na možnosti stravování a sportovního vyžití v okolí.

4.7.7 Pravčická brána

Mezi návštěvníky bylo zachyceno relativně více cizinců (2. místo mezi lokalitami), k dopravě do místa je využíván zcela dominantně vlastní automobil. Návštěvníci relativně více utrácejí, jejich celková spokojenost je však spíše podprůměrná. S výše uvedeným souvisí silnější kritika služeb pro motoristy, kvality silnic a hlavně celkové cenové úrovně. Tyto kritiku vyvažuje spokojenost s přírodou a krajinou.

4.7.8 Říp

Zajímavostí je výrazná převaha vysokoškolsky vzdělaných návštěvníků. Vcelku vysoce převažují jednodenní výletníci, z nichž 100 % využilo k dopravě vlastní automobil. Charakteristická je podprůměrná útrata a relativně nižší celková spokojenost s navštívenou lokalitou. Konkrétně kritika směřuje vůči úrovni veřejné dopravy, úrovni parkování, absenci zařízení pro děti a možnostem stravování.

4.7.9 Teplice

Dominantním důvodem návštěvy je „poznávání“, výsledkem je pak nadprůměrná celková spokojenost s návštěvou. Pozitivně jsou zde hodnoceny zejména úpravnost prostředí a existence lázní. Kritika směřuje k nedostatečné veřejné dopravě, vysoké intenzitě automobilové dopravy a „Romům“.

4.7.10 Terezín

Terezín je dalším místem, kde jsou mezi návštěvníky relativně více zastoupeni cizinci. Důvodem návštěvy je takřka výhradně „poznání“. Návštěva je spjata s mírně nadprůměrnou útratou. Velmi kriticky je hodnocen informační systém v terénu (!).

4.7.11 Žatec

Mezi respondenty očividně dominují projíždějící, resp. „náhodní“ návštěvníci, celková spokojenost s návštěvou je podprůměrná. Návštěvníci se velmi kriticky vyjadřují k veřejné dopravě a možnostem kultury a zábavy. Jako u jediné lokality zde převažuje v rámci slovních odpovědí počet negativních výroků nad pozitivními (dominantně „Romové“).

4.8 Klíčové závěry

- ⇒ Ústecký kraj patří dlouhodobě k nejméně navštěvovaným krajům v ČR. Je pravděpodobné, že návštěvnost v jednotlivých částech kraje se výrazně liší. Délka pobytu návštěvníků je v rámci ČR průměrná, v posledních letech však došlo k jejímu zkrácení. Počet ubytovacích kapacit v ÚK je v rámci Česka podprůměrný, nadprůměrně jsou zastoupena menší ubytovací zařízení.
- ⇒ Největší návštěvnícký potenciál leží v samotném Ústeckém kraji - vnitrokrasý „obrat“ představuje více než 1/3 všech účastníků cestovního ruchu v kraji. Příležitost oslovit a „kultivovat“ tuto skupinu návštěvníků turistických lokalit Ústeckého kraje by neměla být v rámci Strategie podceňena.
- ⇒ Dalšími dominantními zdroji návštěvníků jsou Praha a Středočeský kraj, i sem by měla být orientována propagace turistických destinací kraje přednostně.
- ⇒ Počet zahraničních návštěvníků v kraji je nízký, lze jej hodnotit jako nedostatečný a jejich potenciál je využíván také nedostatečně.
- ⇒ Zatímni účinnost formálních zdrojů turistických informací o kraji je obecně nízká. Hlavním zdrojem informací o kraji jsou neformální vazby mezi přáteli a příbuznými. Není divu, že v těchto podmínkách často přežívají mezi potenciálními návštěvníky dlouhodobě zakořeněné, třebaže již dávno neplatné, představy o všeobecně nízkém potenciálu kraje v cestovním ruchu.
- ⇒ Kraj si udržuje pověst levné a krátkodobé destinace. V jeho turistických destinacích převažují jednodenní „výletní“ návštěvy, počet návštěvníků s delším pobytem je relativně nízký. Výjimku v těchto charakteristikách tvoří oblast Českého Švýcarska jako naprosto dominantního centra cestovního ruchu v kraji.
- ⇒ Jako další zajímavé (svou povahou však již pouze regionální) destinace cestovního ruchu vystupují v průzkumu Nechanická vodní nádrž a Říp spolu s Terezínem.
- ⇒ V očích návštěvníků vystupuje velká část zajímavých lokalit cestovního ruchu jako solitéry bez vědomí jejich vzájemné provázanosti. Návštěvníci obvykle nechápou jednotlivé lokality jako součásti širších turistických (mikro)regionů disponujících dalšími využitelnými atraktivitami či službami. Jednou z cest, jak prodloužit průměrnou délku pobytu návštěvníků v kraji, je posílení regionální spolupráce při koncipování a propagaci ucelených „balíčků“ atraktivních cílů.
- ⇒ V regionu výrazně dominují „tradiční“ formy cestovního ruchu: cesty za poznáním a (pěší) turistika. Jedním z možných směrů podpory rozvoje cestovního ruchu v kraji je tudíž stimulace vzniku „solistikovanějších“ produktů cestovního ruchu.
- ⇒ Většina návštěvníků (60 %) využívá k dopravě do regionu vlastní automobil. Tento poměr by zřejmě neměl dále narůstat. Na druhou stranu skutečnost, že více než třetina návštěvníků využívá k návštěvě regionu udržitelné druhy dopravy, může být chápána jako pozitivní zjištění.

- ⇒ S návštěvou cílové turistické lokality v kraji panuje mezi návštěvníky vcelku značná spokojenost, nemalou zásluhu na tom však zřetelně mají nízká očekávání, s nimiž respondenti do kraje přijeli.
- ⇒ Návštěvníci celkově hodnotí úroveň konkrétních služeb pro turisty v kraji kladně. V průměru za všechny lokality jsou jako relativně nejhorší hodnoceny příležitosti pro zábavu a společenské vyžití, rozdíly mezi jednotlivými lokalitami jsou však v tomto bodě značné.
- ⇒ Za hlavní problémy považují návštěvníci nedostatky ve stravovacích službách, nekvalitní silnice, málo parkovacích míst a nekvalitní turistické značení v terénu. Nezanedbatelná je však také kritika celkového urbanistického, resp. sociálního prostředí navštívených míst.
- ⇒ Naopak ke kladům kraje v očích návštěvníků patří zachovalá příroda a půvabná krajina, resp. historické památky. Příjemná překvapení mezi respondenty výrazně převažovala nad negativními.

5 Analýza organizace a řízení rozvoje cestovního ruchu

5.1 Metodika

Analýza organizace a řízení rozvoje cestovního ruchu byla zpracována na základě řízených rozhovorů s místními aktéry, které proběhly v období od 21. října do 18. listopadu 2009. Tímto způsobem bylo získáno 24 názorů strukturovaných podle okruhů otázek k rozhovorům (viz příloha 2). O svůj pohled na regionální cestovní ruch i řadu originálních nápadů se podělili následující respondenti:

- ⇒ **Petra Czastková** - vedoucí oddělení cestovního ruchu Magistrátu města Ústí nad Labem
- ⇒ **Jan Eichler** - předseda oblastního výboru Klubu českých turistů pro Ústecký kraj a člen správní rady obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko
- ⇒ **Miroslav Foltýn** - vedoucí odboru kultury, marketingu a cestovního ruchu Městského úřadu Klášterec nad Ohří a prezident Asociace turistických informačních center ČR
- ⇒ **Antonín Herzán** - předseda občanského sdružení Krušnohorská bílá stopa, spoluzakladatel nadačního fondu Obnova Krušnohoří a vlastník Horského hotelu Lesná
- ⇒ **Petr Hrubý** - náměstek ředitele územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu v Ústí nad Labem
- ⇒ **Veronika Husáková** - pracovnice městského infocentra Roudnice nad Labem
- ⇒ **Martin Kašpar** - předseda občanského sdružení Zubrnická muzeální železnice
- ⇒ **Iveta Krupičková** - ředitelka zámku Děčín
- ⇒ **Miloslav Kubiček** - tajemník Městského úřadu Terezín
- ⇒ **Jiří Kulhánek** - starosta města Kadaně
- ⇒ **František Kupsa** - jednatel Žernoseckého vinařství
- ⇒ **František Ledvinka** - vedoucí Souboru lidové architektury Zubrnice
- ⇒ **Ivana Lukešová** - vedoucí odboru vnitřní správy Městského úřadu Šluknov
- ⇒ **Marek Mráz** - ředitel obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko
- ⇒ **Libuše Novotná-Pokorná** - ředitelka Centra rozvoje turismu Mostecka
- ⇒ **Jan Novotný** - vedoucí městského infocentra Žatec a zastupitel města Žatce
- ⇒ **Josef Otradovec** - jednatel občanského sdružení Hrady Českého středohoří a referent Městského úřadu Třebenice
- ⇒ **Vladimír Pešek** - člen občanského sdružení Rabštejn
- ⇒ **Danuše Pešková** - členka občanského sdružení Rabštejn
- ⇒ **Iveta Rabasová** - ředitelka Podkrušnohorského zooparku Chomutov
- ⇒ **Yveta Slišková** - obchodní ředitelka Lázní Teplice v Čechách
- ⇒ **Kamil Soukup** - ředitel Centra cestovního ruchu Litoměřice
- ⇒ **Josef Tachecí** - starosta obce Krabčic a člen krajské komise pro regionální rozvoj a cestovní ruch
- ⇒ **Jaroslav Tvrdík** - místostarosta města Litoměřic a ředitel Labské paroplavební společnosti
- ⇒ **Vladimír Urban** - místostarosta města Roudnice nad Labem

- ⇒ **Vladimír Valeš** - výkonný místopředseda občanského sdružení Chrám Chmele a Piva a vedoucí Chmelařského muzea Žatec
- ⇒ **Hynek Veselý** - předseda občanského sdružení Hrady Českého středohoří

Všem výše jmenovaným patří poděkování za jejich čas a ochotu a a poskytnuté informace, názory, podněty a připomínky.

Veškerá získaná podrobná data byla využita při zpracování analytické i návrhové části strategie cestovního ruchu. Následující text je pouze společným shrnutím výstupů ze všech rozhovorů, a proto se zde neobjevují všechny detaily nebo názory, které zazněly jen ojedinele. Důvodem je jednak snaha zpracovatele vystihnout ty názory a náměty, které jsou podstatné (tedy buď široce převažující, nebo v případě menšinových ty, které jsou důležité a využitelné v návrhové části strategie), a jednak garance určité anonymity průzkumu (tzn. nejsou uvedeny ojedinelé názory, z nichž by bylo možné odvodit, kdo je jejich autorem, pokud pro to zpracovatel SCR ÚK nemá zvlášť podstatný důvod). Text je také z tohoto důvodu členěn tematicky, tedy nikoli podle jednotlivých respondentů, jejich sídla, právní formy apod. Některé zjišťované názory či náměty svým obsahem částečně přesahují do jiných částí analýzy, zpracovatel se však rozhodl je ponechat pohromadě s tím, že v jiných částech analýzy se jedná o relativně objektivní hodnocení a závěry učiněné zpracovatelem, zatímco v této kapitole (a rovněž v kapitole věnované poptávce v cestovním ruchu) jde o názory a hodnocení ze strany zástupců významných subjektů cestovního ruchu (resp. v případě analýzy poptávky o hodnocení ze strany návštěvníků).

5.2 Produkty cestovního ruchu

Na základě diskuse byly nejprve zdokumentovány aktuální a zcela konkrétní infrastrukturní produkty či projekty a k nim příslušející problémy (pro větší srozumitelnost jsou použity zjednodušené názvy), které oslovení aktéři nejčastěji považovali za klíčové pro budoucí rozvoj cestovního ruchu na území Ústeckého kraje a se kterými doporučovali výslovně pracovat v analytické a návrhové části strategie a uvést je mezi prioritními oblastmi krajského zájmu. Produkty byly zpravidla jedním z oslovených uvedeny spontánně a následující respondenti s možným vztahem k danému tématu již na ně byli cíleně dotazováni. Nejčastěji uváděnými problémovými okruhy/projekty byly (v abecedním pořadí):

- ⇒ Barokní pevnost Terezín (rozvoj turistické nabídky a oživení města)
- ⇒ Cyklostezka Ohře (výstavba cyklostezky)
- ⇒ Cyklostezka Ploučnice (výstavba cyklostezky)
- ⇒ Hora Říp (vyřešení vlastnických vztahů)
- ⇒ Hrady Českého středohoří (řešení vlastnických vztahů a restaurování objektů)
- ⇒ Chrám chmele a piva (vybudování a zprovoznění interaktivní expozice)
- ⇒ Jezera Most a Milada (koordinace a usměrnění rozvoje přilehlých rekreačních zón)
- ⇒ Krajina podstávkových domů (vybudování muzea)
- ⇒ Krušnohorská magistrála/Krušnohorská bílá stopa (výstavba a údržba stezek a tras)
- ⇒ Labská stezka (výstavba cyklostezky a rozvoj vodní dopravy)
- ⇒ MiniMost (vybudování plastického modelu zaniklého města)
- ⇒ Podzemní továrna Richard (zabezpečení a zpřístupnění objektu)

Protože se předešlý výčet klíčových problémových okruhů a projektů může jevit vzhledem ke struktuře dotazovaných místních aktérů jako neobjektivní nebo územně nevyvážený, bude samozřejmě v navazujících částech strategie dále přiměřeně doplňován. Je také nutno zohlednit, že ve výčtu jsou uvedeny projekty s různou nezbytností a měrou zapojení kraje (úspěšně probíhající akce, cizí investice, akce s výraznou potřebou krajské podpory či spolupráce apod.).

Zcela samostatně byla vnímána nutnost všestranné podpory žadatelů o zápis na seznam světového dědictví UNESCO a zároveň byl konstatován nedostatek koordinace postupu mezi jednotlivými žádostmi na území Ústeckého kraje. Tato problematika se týká následujících žádostí v různém stádiu přípravy (pracovní názvy):

- ⇒ Českosaské Švýcarsko
- ⇒ Barokní pevnost Terezín
- ⇒ Industriální architektura Žatec
- ⇒ Montánní region Krušnohoří

Regionální produkty podle názoru velké většiny respondentů v regionu kvůli výměně obyvatelstva a přerušení tradice téměř neexistují (respektive spíše nejsou všeobecně známy) a je to silně považováno za velký nedostatek. Potřeba vytvořit regionální produktovou značku byla silněji vnímána zejména ve venkovském prostředí a paradoxně také v nejprůmyslovějších centrech kraje. Regionální značky by podle většiny respondentů měly víceméně kopírovat turistické oblasti (Krušnohoří, Podřipsko apod.). Součástí rozhovoru bylo také vyjádření respondentů k různým způsobům marketingu a prodeje regionálních produktů. V této oblasti převažuje názor, že regionální produkty by měly být především prodávány přímo v místě původu nebo ve spádovém informačním centru a například jejich prodej přes internet by měl být považován spíše za doplňkovou službu.

5.3 Image regionu

Ústecký kraj je podle názoru všech respondentů vnímán z hlediska cestovního ruchu jako špatná značka (pokud je tedy vůbec vnímán jako značka, tj. především na tuzemském trhu). Často byl ovšem zmiňován pocit překvapení u návštěvníků po příjezdu do regionu, protože zjistí, že realita je mnohem lepší než jeho přetrvávající pověst a mediální obraz. Většina zástupců oblastí mimo uhelnou pánev se navíc shodla, že jsou poškozováni zjednodušeným vnímáním kraje pouze jako území zcela pokrytého povrchovými doly. Bylo také několikrát zmíněno, že pojem Ústecký kraj je vnímán o něco lépe než předchozí název Severočeský kraj.

5.4 Členění kraje na turistické oblasti

Z předešlého odstavce vyplynul většinový závěr, že účinná propagace kraje navenek by neměla být pojata souhrnně (tedy jako propagace Ústeckého kraje), ale po jednotlivých přirozených dílčích turistických oblastech. Zároveň se ovšem většina respondentů shodla, že spolupráce při propagaci v současnosti příliš nefunguje a navzdory celkově neutěšené situaci a potřebě pozitivní změny dosud převládá spíše izolovanost a vzájemná rivalita (jedním z dotazovaných popsáno jako „vzájemný lokální souboj o návštěvníka, který do regionu stejně nepřijede“). Přesto byly ovšem zaznamenány i příklady úspěšné spolupráce motivované především konkrétním společným turistickým produktem (3K karta - Klášterec a Kadaň, Labská paroplavba - několik polabských obcí a měst, Krušnohorská bílá stopa - několik skiareálů).

Rozsáhlá diskuse byla z výše uvedených důvodů věnována otázce členění území kraje na dílčí turistické regiony či oblasti, které by se staly základem pro vytvoření příslušných turistických destinací a společné řízení a propagaci turistické nabídky. Spontánní vymezení turistických oblastí ze strany respondentů se v zásadě odvíjelo od čtyř přístupů:

- ⇒ geografický přístup - obecně známá geografická označení (Krušné hory, Krušnohoří, Šluknovsko apod.),
- ⇒ administrativní přístup - území vymezené správním obvodem obce s rozšířenou působností, okresem nebo mikroregionem (například Kadaňsko ve smyslu správního obvodu ORP Kadaň, Podřipsko ve smyslu stejnojmenného mikroregionu nebo Mostecko ve smyslu okresu),

- ⇒ turistický přístup - název prioritního turistického produktu (například Chrám Chmele a Piva, Labská stezka apod.),
- ⇒ pojetí celého Ústeckého kraje jako jediné destinace.

Přibližně stejně často byly ve spontánních odpovědích zastoupeny první dva přístupy, třetí a čtvrtý přístup byly výrazně menšinové. S ohledem na obecnou snahu zadavatele a zpracovatele najít omezený počet turistických oblastí, se kterými by se byli schopni identifikovat potenciální návštěvníci i místní aktéři, bylo dále přistoupeno k výběru z nabídky několika obecných geografických označení, které se k danému regionu vztahují. Na základě uplatnění tohoto přístupu a získaných odpovědí byly vygenerovány níže uvedené turistické oblasti, kterými by bylo možné pokrýt celé území Ústeckého kraje a které by se shodovaly s vnímáním většiny (nikoli všech) respondentů. Oblasti navržené většinově respondenty jsou rozděleny podle regionů navržených zpracovatelem a řídicí skupinou a jsou s těmito regiony skladebné. Názvy regionů jsou uvedeny obyčejným písmem, zatímco oblasti zmiňované respondenty jsou uvedeny kurzívou. Podstatným závěrem je, že regiony a oblasti jsou vzájemně skladebné, tzn. že každou oblast lze zařadit do jednoho regionu. Při vymezování regionů se uplatnil vnější, více „syntetický“ přístup zpracovatele, zatímco při vymezování oblastí se uplatňuje vnitřní pohled osob žijících a pracujících v daném území a majících tudíž přirozeně větší sklon k detailnějšímu rozdělení kraje.

V rámci navržených regionů byly respondenty většinově vnímány následující oblasti:

- ⇒ Krušnohoří
  - *Krušnohoří (Krušnohoří)*
- ⇒ České Švýcarsko a Šluknovsko
  - *České Švýcarsko (Labské pískovce)*
  - *Šluknovsko*
  - *Lužické hory (pouze jako oblast částečně přesahující na území ÚK)*
- ⇒ České Středohoří a Podřipsko
  - *České středohoří*
  - *Podřipsko*
  - *Kokořínsko (pouze jako oblast částečně přesahující na území ÚK)*
- ⇒ Poohří
  - *Poohří (Žatecko)*

Ani jednu z výše uvedených oblastí není možné vymezit bezproblémově na základě všeobecné shody. Rozpory se často týkaly dokonce i přesného názvu, přestože v této oblasti by bylo nalezení kompromisu asi nejjednodušší. V případě územního vymezení se dále ukázalo, že řada významných center se cítí být součástí (nabídky) několika turistických oblastí (například Most, Klášterec, Děčín apod.). Pravděpodobně nejzásadnějším pro další postup bylo zjištění, že kromě pozitivní motivace ke spolupráci (tzn. tendence být součástí určité oblasti) existuje i motivace negativní, která je nejsilněji pocítována především vůči pánevním oblastem a průmyslovému krajskému městu (snaha nebyt vnímán v souvislosti s průmyslovými oblastmi, pocit ohrožení marketingového postavení značky). V následujícím textu jsou popsány některé podstatné závěry a náměty zjištěné k jednotlivým oblastem navrženým respondenty.

5.4.1 Krušnohoří

V případě Krušnohoří, které bylo přímo navrženo nebo alespoň tolerováno jako přirozené společné označení pro Krušnohoří, byly z důvodu délky horského hřbetu nejčastěji patrné snahy vymezovat turistické oblasti podle různých správních obvodů (Kadaňsko, Mostecko, Teplicko apod.). Dalším problémem je nejednoznačný názor na společný marketing celé oblasti Krušnohoří, tj. včetně jeho částí ležících v Karlovarském kraji a v Sasku.

5.4.2 České Švýcarsko

Také název České Švýcarsko nebyl bez výhrad přijat jako označení další významné turistické oblasti. Respondenti si většinou uvědomovali marketingovou sílu této značky a možnost tvorby společných přeshraničních produktů v regionu Českosaského Švýcarska, ale problém spočívá spíše v obecném vnímání Českého Švýcarska pouze jako území stejnojmenného národního parku, zatímco pro okolní (širší) území převládá tradiční název Labské pískovce. Tento problém ve vztahu k území turistické oblasti a jejímu názvu se projevoval nejvíce v případě Děčína a levobřežních Tiských stěn.

5.4.3 Šluknovsko

Šluknovsko by teoreticky mohlo být považováno za součást Českého Švýcarska, ale místně i v Českém Švýcarsku je vnímáno jako samostatný a svébytný (sub)region. V případě názvu nebyly zaznamenány žádné negativní ohlasy a byl obecně chápán jako přijatelný kompromis mezi ambicemi obou největších měst regionu (Varnsdorfu a Rumburka). Větší problém byl s určením hranic regionu směrem k Českému Švýcarsku a Lužickým horám, protože je vnímána snaha důležitých turistických středisek Šluknovska (především Krásné Lípy a Jiřetína pod Jedlovou) prezentovat se jako součást známějších sousedních oblastí.

5.4.4 České středohoří

V Českém středohoří panuje mezi respondenty téměř absolutní shoda v otázce názvu turistické oblasti, ovšem daleko složitější bude její obecně přijatelné vymezení. Součástí regionu se totiž cítí být i průmyslová podkrušnohorská města Most, Bílina, Teplice a Ústí nad Labem a dále i Děčín, naopak jádrové Litoměřice zřejmě chápou rozsah území úžeji, ale naopak s přesahem do Poohří a sousedního Libereckého kraje.

5.4.5 Poohří

Komplikovaná situace existuje také v případě Poohří, protože správnějšími názvy této oblasti by byly spíše Žatecko nebo Dolní Poohří. Název Žatecko sice odpovídá jménu chmelařské oblasti a s fenoménem chmelu je a především bude spojována velká část nosné turistické nabídky regionu, ale název podle chmelařského centra a největšího města není přijatelný s ohledem na tradiční rivalitu mezi podobně velkými městy Žatcem, Louny a v menší míře i Kadaní a Kláštercem, které navíc již leží za hranicí tradičního pěstování chmelu. Nevýhoda názvu Poohří je naopak spojena s celkovou délkou řeky Ohře, z jejíhož povodí by takto označený region zabíral jen malou část (zajímavé je ovšem v tomto případě srovnání s obecným vnímáním označení Polabí, které také zdaleka neobsahuje celý tok řeky Labe). Označení Dolní Poohří ovšem není příliš vhodné z marketingového hlediska a navíc Kadaňsko a Kláštercko se považují již za střední Poohří. Lze také očekávat problémy s přijatelností názvu Poohří například pro oblast Podbořanska a jiných oblastí vzdálenějších od řeky, které by patrně inklinovaly spíše k označení Žatecko. Otázkou, kde mezi respondenty nepanovala shoda, je také hranice mezi Poohřím, Českým středohořím a Podřipskem v případě měst a obcí ležících na dolním toku řeky.

5.4.6 Podřipsko

Podřipsko historicky označuje relativně rovinný region vymezený sídly, ze kterých je vidět hora Říp (tj. především oblast Roudnicka a Slánska až po levý břeh Labe a Vltavy). Současné vymezení oblasti se ovšem z pohledu respondentů liší a je vnímána pouze jako Roudnicko s mírným přesahem na Mělnicko (k řece Labi). Podřipsko je také přinejmenším místně považováno za svébytný region a turistickou oblast, která se liší od obou sousedních regionů v rámci Ústeckého kraje (tj. Poohří a Českého středohoří).

5.4.7 Ostatní regiony (Lužické hory a Kokořínsko)

Rozhovory nebyly vedeny s žádným zástupcem z území Lužických hor nebo Kokořínska, přesto byly i tyto regiony některými z respondentů označovány jako přirozené turistické oblasti. Jejich jádra

ovšem leží mimo území Ústeckého kraje, v případě Kokořinska na území kraje navíc zasahuje pouze nepatrná část oblasti (jako součást Kokořinska bylo respondenty označováno jen Štětsko).

5.4.8 Závěr

Z výše uvedeného popisu situace je patrné, že pokud nemají být turistické oblasti Ústeckého kraje vymezeny podle správní či mikroregionální příslušnosti obcí (s tímto územím se byli prakticky všichni respondenti schopni kdykoli identifikovat), bude nezbytné s maximálním přihlédnutím k „mapě přání“ stanovit rozdělení na turistické oblasti kompromisním způsobem shora z krajské úrovně (toto rozdělení je uvedeno v kapitole věnované regionalizaci kraje). Otázkou každé regionalizace ovšem bude míra praktického uplatnění stanoveného rozdělení, protože někteří aktéři postupují při realizaci svých představ propagace a budování turistické destinace zcela samostatně (například Kadaň, Litoměřice a České Švýcarsko).

5.5 Počet a struktura návštěvníků

S daty o návštěvnosti všech nebo většiny relevantních zařízení a služeb na území města či regionu se zatím systematicky pracuje pouze výjimečně (Kadaň, Klášterec), jinde převládá spíše pasivní zpracování základních údajů z infocenter či městských zařízení pro statistické účely. Z pohledu budoucího sběru dat o využití ubytovacích kapacit je zajímavé, že podle informací od části respondentů se v řadě měst a obcí v současnosti nevybírá rekreační poplatek a je tak alespoň symbolicky podporován cestovní ruch. Ubytovatelé tak dnes data často neposkytují a ani je po nich nikdo nevyžaduje. Bariérou jsou i rozdílní zřizovatelé a provozovatelé turistických cílů ve stejné lokalitě (např. město, kraj a Národní památkový ústav). Pokud jsou informace nějakým způsobem sledovány, pak většinou pouze v případě zařízení stejného zřizovatele. Zajímavým počinem na území kraje je sčítání návštěvníků hradních zřícenin pro projekt Hrady Českého středohoří.

Struktura návštěvníků většinou není žádným způsobem sledována (s výjimkou zařízení, kde se prodávají rodinné vstupenky nebo vstupenky na prohlídky v jazykových mutacích apod.) a respondenty byla popsána spíše pocitově. Většina informačních center například slouží i jako předprodej vstupenek na místní akce a v některých případech i jako místní administrativní centra, takže není prakticky možné jednotlivé návštěvnické skupiny navzájem odlišit. Složení návštěvníků je ovšem podle pocitu tazatele odhadováno až na výjimky pravděpodobně zcela realisticky a stejně tak byly respondenty navzdory všeobecné euforii na národní úrovni popsány reálné perspektivní cílové skupiny a potenciál konkrétních území. Všichni respondenti uváděli převahu tuzemských návštěvníků, pouze na Děčínsku byl v některých případech počet českých a zahraničních návštěvníků v minulosti prakticky vyrovnáný. Často panovala shoda v typickém vymezení návštěvníka jako spíše nenáročného jednodenního výletníka, který do území přijíždí z jiné části kraje nebo jeho blízkého okolí.

5.6 Aktuální ekonomická situace v době hospodářské krize

Hospodářská krize se zatím na cestovním ruchu v regionu většinou neprojevila, což ovšem může být dáno i tím, že mnohá zařízení zahájila nebo výrazně zkvalitnila či rozšířila svou činnost teprve v poslední době a prožívají tedy období počátečního rychlého růstu návštěvnosti. U tradičních zařízení (ZOO, státní zámky apod.) byl respondenty vysledován v několika případech mírný pokles návštěvnosti či alespoň tržeb, popsána byla také změna struktury návštěvníků ve prospěch tuzemských (méně návštěvníků z Německa, o to více návštěvníků z ČR). Obavy vzhledem ke krizi směřují spíše do oblasti vnitřního financování (seškrtané rozpočty) a z časového hlediska do příštího roku (očekávaný větší pokles návštěvníků, výraznější propad tržeb a rozpočtových dotačních příjmů). Respondenti všeobecně nevnímají, že by stát či kraj s bojem proti krizi nějak pomáhaly, pouze jednou byla respondentem v této souvislosti zmíněna jako vítaná pomoc účast na veletrzích zdarma.

5.7 Řízení cestovního ruchu

5.7.1 Lokální a mikroregionální úroveň

Turistická nabídka je dosud většinou respondentů vnímána pasivně, tj. jako něco neovlivnitelného nebo ovlivnitelného jen málo. V tomto směru ovšem zjevně dochází k rychlému pozitivnímu vývoji směrem k aktivní tvorbě turistických produktů, přestože tato činnost je zatím izolovaná a jen málokdy přesahuje hranici jednoho zařízení či města a jeho blízkého okolí. Zajímavé je přitom sledovat tuto činnost ve specifických podmínkách Ústeckého kraje, protože jednotliví respondenti se až na několik výjimek (například Litoměřice) shodli na tom, že na rozvoj nových témat a produktů cestovního ruchu mají k dispozici pouze nepatrné množství prostředků, a z jejich popisu realizovaných či plánovaných aktivit vyplývá, že musí projevovat obdivuhodnou kreativitu.

Otázka destinačního řízení byla sice během rozhovorů vnímána jako důležitá, ale k funkčnosti případného systému byla vyjadřována značná skepse pramenící z dosavadních zkušeností. Až na výjimky bylo preferováno destinační řízení na úrovni turistických oblastí (nikoli tedy centrální), role kraje byla spatřována spíše v koordinaci a spolufinancování této činnosti. Po praktické stránce byly zmíněny dva přístupy.

První přístup (zmiňovaný částí respondentů) preferuje institucionální formu vzniku destinačního řízení shora (České Švýcarsko, České středohoří). Tato iniciativa je ovšem často vnímána jako aktivita jediného subjektu umožňujícího ostatním se k vytvořenému systému dodatečně přidat, zatímco ostatní subjekty ji naopak vnímají spíše jako konkurenci.

Druhý přístup (zmíněný ostatními respondenty) upřednostňuje maximální úsporu nákladů, zprvu neformální spolupráci a teprve v případě skutečné potřeby a dobrých dosahovaných výsledků vytvoření profesionální instituce. Nevýhodou tohoto systému je nízká ochota dobrovolně spolupracovat, na čemž se i s určitou mírou sebekritiky respondenti víceméně shodují.

Jako nejúčinnější forma motivace byla nejčastěji (přesto v menšině případů) vnímána krajská finanční podpora účelově vázaná na destinační spolupráci. Všichni dotázaní byli ochotni podílet se organizačně na fungování turistických destinací a sdílet i potřebné informace. Byla vyjádřena i určitá ochota podílet se na spolufinancování destinačního řízení, ale zároveň bylo poměrně výrazně konstatováno, že pouze z prostředků obcí destinační řízení financovat nejde. V tomto smyslu bylo několikrát poukazováno na Destinační fond Českého Švýcarska a jeho pravidelné a systematické spolufinancování z krajského rozpočtu.

5.7.2 Úloha kraje v oblasti cestovního ruchu

Současná činnost Ústeckého kraje v oblasti cestovního ruchu je vnímána poměrně kriticky, spokojenost projevili pouze dva respondenti. Negativně je vnímán absolutní nedostatek komunikace, nízká kvalita krajských propagačních materiálů, nekoncepční značení památek a jiných turistických cílů hnědými tabulemi a finančně neefektivní účast na některých vzdálených veletrzích (tzn. bez adekvátního dopadu). Někteří respondenti konstatovali, že při současném nedostatečném personálním obsazení nemůže v důsledku nutnosti přípravy expozice na veletrhy zbývat čas na koncepční práci, byl ovšem zmiňován i fakt, že také regiony jsou pasivní. Veletrhy byly na druhou stranu v některých případech vnímány i pozitivně jako příležitost pro regiony, které by si jinak vlastní expozici nemohly dovolit. Velmi negativně ovšem bylo vnímáno protežování některých turistických oblastí na úkor periferních regionů, nesystematické rozdělování krajské finanční podpory a celková rezignace vedení kraje na jeho prezentaci jako turistické destinace („průmyslový kraj, který stejně nemá co nabídnout“).

Přesnou ani přibližnou výši prostředků vydávaných krajem v oblasti cestovního ruchu nikdo z respondentů neznal a drtivá většina ani neuměla posoudit, zda kraj na oblast cestovního ruchu vynakládá dostatek peněz, či nikoli. Objevily se i ojedinělé názory, že peněz je dostatek, ale jsou vynakládány neefektivně. Názor ohledně pravděpodobného podfinancování se ovšem vyskytoval o něco četněji.

Mezi nejčastější vlastní priority respondentů v oblasti CR, kdyby byli na místě kraje, patřila oblast propagace (změna negativního mediálního obrazu kraje), oblast kvality služeb (podnikatelská

pasivita a nedostatečná kvalita lidských zdrojů) a oblast systematického financování cestovního ruchu na lokální úrovni a na úrovni turistických destinací (granty, podpora destinačního řízení). Často byla v této souvislosti zmiňována i oblast dopravní dostupnosti, kde však bylo působení kraje hodnoceno relativně pozitivně.

5.8 Klíčové závěry

- ⇒ Oslovení regionální aktéři svou oblast v drtivé většině případů velmi dobře znají a disponují i potřebnými odbornými znalostmi a nadhledem. V kraji tak již nyní existuje skupina opravdových profesionálů cestovního ruchu, kteří však často postrádají výraznější vliv a silnou místní i regionální podporu. Vzájemná spolupráce těchto aktérů a jejich spolupráce s krajem jsou do budoucna velkým a dosud nevyužitým pozitivním potenciálem.
- ⇒ V regionu dosud prakticky neexistuje provázaný sběr a analytická práce s dostupnými daty o návštěvnosti, rozhodování tedy velmi často probíhá pouze intuitivně a izolovaně. Běžně prezentovaná data o návštěvnosti informačních center a využití ubytovacích kapacit jsou zkrácená a nelze je tedy považovat za objektivní podklady pro hodnocení a plánování rozvoje cestovního ruchu.
- ⇒ Ústecký kraj je z pohledu místních profesionálů zatím vnímán spíše jako destinace pro nenáročné návštěvníky z regionu nebo jeho blízkého okolí, negativní obraz území je stále silný a převládá pocit, že místní a krajští představitelé v tomto smyslu už rezignovali a o změnu image a výraznější rozvoj cestovního ruchu nijak aktivně neusilují.
- ⇒ Vzájemná spolupráce mezi místními profesionály cestovního ruchu a mezi nimi a krajem je většinou velmi slabá (až nulová), její rozvoj je vnímán jako klíčový předpoklad pro obecný rozvoj cestovního ruchu. Činnost Ústeckého kraje na poli CR je hodnocena většinou jako nesystematická, v řadě oblastí dochází ke zbytečným duplicitám (informační materiály), zatímco zásadním věcem (vznik a podpora rozvoje turistických destinací) není věnována pozornost.
- ⇒ Ústecký kraj by se měl podle názoru dotazovaných zaměřit zejména na základní infrastrukturní projekty, které jsou nad síly obcí, změnu vnějšího mediálního obrazu a negativního vnímání regionu, podporu vzniku a rozvoje destinační spolupráce a systematickou a transparentní podporu konkrétních problémových okruhů formou grantů.
- ⇒ Při prezentaci kraje by mělo být v daleko větší míře využíváno také jeho opomíjené přírodní, kulturní a industriální dědictví a měly by být využívány i netradiční formy cestovního ruchu a marketingové komunikace ("kraj je dosud navenek vnímán tak špatně, že si může prakticky bez následků dovolit téměř libovolně experimentovat"). Velmi důležitou součástí vnější prezentace by měla být i snaha o zvýšení pocitu sounáležitosti vlastních obyvatel s regionem, která by podle názoru respondentů mohla pomoci zmírnit i problémy s lidským potenciálem v oblasti poskytovaných služeb. Obyvatelé kraje jsou také výraznou skupinou jeho návštěvníků.